HESTIA

ZDRAVÁ MĚSTA, OBCE, REGIONY ČESKÉ REPUBLIKY

HEALTHY CITIES ASSOCIATION

CARDO Spájame ľudí s dobrým srdcom

Metodika dobrovolnictví v obci - JAK NA TO?

Dobrovolnictví – cesta ke spolupráci obce s občany a organizacemi a inspirace pro získání zaměstnání

Jiří Tošner a kol.

Materiál vznikl v rámci projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?" podpořeného finančními prostředky z ESF a ze státního rozpočtu v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

esf evropský sociální fond v ČR EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM LIDSKÉ ZDROJE A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Autor: Jiří Tošner a kol.

Spolupráce: Národní síť Zdravých měst ČR

Editoři modelů realizace dobrovolnictví:

Renata Gargulová, Soběslav

Zdeněk Krejsa, Prachatice

Andrea Šmerdová, Vsetín

Jarka Pirunčíková, Opava

Iveta Strnádková, Ústí nad Labem

Tereza Jaklová, Vysočina

Josef Boček, Deggendorf

K vydání připravila: HESTIA, o. s. v rámci projektu:
„Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“

Vydala: AGNES, o. s., Praha 2014

ISBN: 978-80-87548-00-4

OBSAH

Partneři projektu – kdo jsme a co děláme?

A. Teoretická část

I. Slovo úvodem

I.1 Kořeny lidské sounáležitosti

I.2 Sociokulturní rozvoj české společnosti

II. Státní a veřejná správa a občanská společnost

II.1 Zkušenosti ze zahraničí

II.2 Jak na dobrovolnictví v České republice?

II.2.1 Modely spolupráce občanů a veřejné správy v ČR

II.2.2 Model spolupráce HESTIA se Zdravými městy, obcemi a regiony

III. Komunita a její role v obci, kraji

III.1 Základní vzorec komunity

III.2 Komunitní dobrovolnictví

B. Realizace dobrovolnictví v obci, kraji

IV.1 Dobrovolnictví – vymezení pojmu a definice

IV.2 Formy dobrovolnictví a související legislativa

IV.3 Rehabilitace dobrovolnictví v Česku

IV.4 Integrace dobrovolnictví do české společnosti

IV.5 Management dobrovolnictví

IV.6 Dobrovolnictví a trh práce

IV.6.1 Dobrovolnictví nezaměstnaných

IV.6.2 Veřejná služba nezaměstnaných

V. Modely realizace dobrovolnictví v obci, kraji

V.1 Dobrovolnictví v Soběslavi

V.2 Dobrovolnictví v Prachaticích

V.3 Dobrovolnictví ve Vsetíně

V.4 Dobrovolnictví v Opavě

V.5 Dobrovolnictví v Ústí n/Labem

V.6 Dobrovolnictví na Vysočině

V.7 Dobrovolnictví v Dolním Bavorsku - Deggendorf

C. Role veřejné správy v oblasti dobrovolnictví

VI.1 Spolupráce s občany v obci, městě, regionu

VI.1.1 Role veřejné správy

VI 1.2 Role dobrovolnického centra či programu

VI.1.3 Role podpůrných pracovních skupin

VI.2 Integrace dobrovolnictví do aktivit obce, kraje

VI.2.1 Varianty zapojení dobrovolníků do komunitního života

VI.2.2 Aktivity dobrovolnictví prospěšné komunitě

VI.2.3 Komunitní centrum obce

D. Souhrn a závěr

VII.1 Použitá a doporučená literatura

VII.2 Internetové zdroje

VII.3 Přílohy

Příloha č. 1: Publikace vydané Národní sítí Zdravých měst ČR

Příloha č. 2: Metodiky, které (spolu)vydala HESTIA

Příloha č. 3: Kontinuitu vesnického osídlení je možné udržovat i dnes

Partneři projektu – kdo jsme a co děláme?

Národní síť Zdravých měst ČR

www.ZdravaMesta.cz
www.facebook.com/NSZM.CZ

Národní síť Zdravých měst ČR (NSZM ČR) je asociací s mezinárodní záštitou Světové zdravotní organizace. Sdružuje více než stovku členů – obcí, měst a regionů, a nabízí kromě prestižní značky kvality „Zdravé město" také řadu služeb. Zdravé obce, města a regiony sdílejí své zkušenosti a učí se od sebe navzájem, jak se rozvíjet v souladu s udržitelným rozvojem. NSZM ČR realizuje vzdělávací programy, metodicky vede své členy a podporuje sdílení dobré praxe.

Osvědčené příklady dobré praxe, nejenom z oblasti dobrovolnictví, jsou shromažďovány ve veřejně přístupné Databázi DobráPraxe (www.DobraPraxe.cz), která přináší inspiraci a poskytuje prostor pro sdílení know-how a výměnu zkušeností. NSZM ČR také provozuje informační systém DataPlán (www.DataPlan.info), který umožňuje obcím a regionům přehledně sledovat své strategické cíle, projekty a finanční prostředky a současně tyto informace zpřístupnit veřejnosti.

Hlavním nástrojem postupu Zdravého města, obce či regionu je metoda kvality ve veřejné správě - místní Agenda 21. Ačkoliv Zdravé město, obec, region má organizační zázemí úřadu, není pouhou „úřední aktivitou". Je zejména projektem komunitním – otevírá prostor pro posilování aktivity a zájmu obyvatel. Zdravá města, obce a regiony systematicky podporují kvalitu veřejné správy, kvalitu strategického plánování a řízení s ohledem na udržitelný rozvoj a podporu zdraví, aktivně se ptají svých obyvatel na jejich názory.

HESTIA – Národní dobrovolnické centrum

www.hest.cz

HESTIA – Národní dobrovolnické centrum bylo založeno v roce 1999 za podpory Nadace Open Society Fund jako jedno ze 14 dobrovolnických center východní Evropy. Posláním HESTIA je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti. Aktivity HESTIA mají celorepublikový rozsah, regionální dobrovolnická centra a programy fungují ve více než 30 městech ČR.

HESTIA realizuje zejména tyto činnosti:
1) Vlastní dobrovolnické programy řešící problémy komunity.
2) Vzdělávací a supervizní aktivity: konference, semináře a výcviky, vedení prací studentů VOŠ a univerzit.
3) PR dobrovolnictví: spolupráce s masmédii, samosprávami i státními orgány, webové stránky (viz www.hest.cz; www.dobrovolnik.cz; www.volunteer.cz).
4) Mezinárodní spolupráce: propojení na mezinárodní dobrovolnické organizace.
5) Servis pro NNO: spolupráce s regionálními dobrovolnickými centry a programy.
6) Spolupráce na projektech a programech s dalšími partnery.

Baltic Region Healthy Cities Association

www.marebalticum.org

Baltic Region Healthy Cities Association (BRHCA) je asociací sídlící v Turku ve Finsku. Hlavním cílem asociace je zvyšovat povědomí místních samospráv o důležitosti tématu zdraví v celé jeho šíři a zapojit téma do rozhodování samospráv. Hlavní cílovou skupinou jsou především politici místních samospráv a další osoby s rozhodovací pravomocí, úředníci veřejné i státní správy, koordinátoři Zdravých měst, ale i vědci a odborníci z univerzit a institucí.

Asociace byla založena v roce 1998 z iniciativy města Turku, které je členem sítě Zdravých měst WHO již od jejího založení. Od roku 2002 je asociace se záštitou WHO zastřešující organizací Zdravých měst v Baltském region. Mezi členy patří i akademická pracoviště a další podobně zaměřené odborné organizace v regionu.

Aktivity BRHCA vycházejí z principů projektu Zdravé město WHO, který nabízí postupy a plány pro řešení zdravotních problémů městských populací. Asociace spolupracuje na projektech, organizuje školení a semináře ke klíčovým tématům Zdravých měst, spojuje partnery a podporuje benchmarking mezi městy zapojenými do sítě Zdravých měst. Asociace působí ve všech 10 státech okolo Baltského regionu, zaměřuje se především na města zapojená v síti Zdravých měst, ale také na další důležité aktéry včetně nevládních organizací a mezinárodních partnerů.

CARDO – Národné dobrovoľnícke centrum

www.dobrovolnictvo.sk

CARDO – Národné dobrovoľnícke centrum vzniklo v dubnu 2004. Jeho posláním je rozvoj dobrovolnictví na Slovensku a v zahraničí. Od r. 2007 CARDO provozuje virtuální dobrovolnické centrum sloužící jako servisní a informační portál pro dobrovolníky a organizace, veřejnost i podnikatelský sektor. V r. 2010 získalo akreditaci Ministerstva školství SR na kurz Management dobrovolníků, od té doby organizuje kurzy pro koordinátory dobrovolníků z organizací i firem.

Sdružení je členem evropské zastřešující dobrovolnické organizace European Volunteer Centre, což napomáhá šíření informací o projektech a jejich výsledcích do dalších zemí. Dále je členem Platformy mimovládních rozvojových organizací (PMVRO), kde se jako řádný člen zapojuje do rozvojové spolupráce SR prostřednictvím podpory rozvojového dobrovolnictví. CARDO dlouhodobě spolupracuje s HESTIA v ČR na řadě projektů, akcí a aktivit v oblasti dobrovolnické služby (pravidelné konzultace, vzdělávací a osvětové akce).

CARDO se věnuje hlavně těmto aktivitám:
- poskytuje servis a informace pro dobrovolníky a dobrovolnické organizace;
- informuje o legislativě;
- propaguje dobrovolnictví na veřejnosti, snaží se o zapojení co největšího počtu obyvatel;
- podporuje síťování dobrovolnických organizací;
- realizuje semináře, konference, výzkum.

A. Teoretická část

„Komunita a dobrovolnictví jsou spojené nádoby“
(Frič, Vávra, 2012)

I. Slovo úvodem

I.1 Kořeny lidské sounáležitosti

Existuje nepřeberné množství historických studií, čerpajících z nejstarších písemných pramenů i archeologických nálezů, zabývajících se vznikem a podstatou „člověčenství“. Většina z nich se shoduje v tom, že pravěkého člověka od ostatních živočišných druhů odlišila schopnost vzájemné důvěry a spolupráce v definované tlupě. Tento pravěký altruismus samozřejmě nebyl všeobjímající, ale podmíněný také agresí vůči okolnímu světu, což při úspěšné spolupráci vedlo k přežití i rozvoji této tlupy.

Řadu těchto výzkumů výstižně shrnuje František Koukolík ve své knize „**Zvíře politické**“:

> ***„Před deseti tisíciletími, počátkem holocénu, se světové klima stabilizovalo natolik, že umožnilo společně s vynálezem zemědělství postupný vznik velkých usedlých společností. Malé lidské skupiny se proměnily na velké, složitě hierarchizované společnosti. Uvnitř těchto velkých společností se lidé často chovají spravedlivě, důvěřují si a spolupracují, byť je to při jednorázovém setkání s lidmi, které neznají.“***
> *(Koukolík, 2012)*

Přes to, že se od pravěku civilizace výrazně proměnila po všech stránkách, základní rysy osobnosti člověka se nezměnily. Vývojově nám nejbližší savci rozeznávají dvě základní emoce, které určují jejich následné chování: strach – útěk, vztek – útok. Ale i zde, například v tlupě opic, hraje podstatnou roli v tom jak se zachovají jejich příslušnost ke konkrétní tlupě a postavení v ní.

Člověk se od primátů na nejnižší úrovni emocí v zásadě příliš neliší, ale na rozdíl od nich si od narození ukládá do paměti vědomě i nevědomě podstatně složitější vzorce chování, počínaje vztahem k matce, otci, sourozencům, dalším členům rodiny, k sousedům, posléze ke spolužákům, kamarádům, spolupracovníkům a dalším lidem.

Tyto zkušenosti z dětství ovlivňují jeho chování během celého života. Pokud si dítě odnáší z rodiny přesvědčení, že spolupráce s širší rodinou, sousedy, či spolužáky se vyplatí, samozřejmě při omezeních daných negativními aspekty lidské povahy, jako je zneužívání, podvádění, násilnosti, apod., tak je dobrá šance, že jako dospělý se bude aktivně zapojovat do dění společnosti – a všem to bude prospěšné.

I.2 Sociokulturní rozvoj české společnosti

Česká společnost prošla za uplynulá století a zejména za dobu několika posledních generací mnoha vzestupy i pády, které jí dlouhodobě poznamenaly. Tyto vlivy se stále projevují na současné cestě k demokracii. Česko je na první pohled při cestách po městech a obcích uklizené, opravené a rozvíjející se, ale občanská společnost stále hledá svoji tvář. Stále máme ještě daleko k občanské pospolitosti z doby národního obrození a získání samostatnosti v roce 1918.

Spolková činnost a s ní související dobročinnost se rozkošatěla v českých zemích zejména v 19. století v době národního obrození, které probíhalo současně s procesem transformace feudálního společenství v občanskou společnost. V té době vznikla řada vlasteneckých spolků na podporu umění, kultury, vědy a vzdělání. Některé z nich přetrvaly dodnes – Hlávkova nadace, Sokol, Sdružení dobrovolných hasičů, aj. Současně s těmito obrozeneckými aktivitami, a v některých případech i dříve, vznikaly v Českém království obdobné organizace křesťanské, židovské, německé a další, které byly také postaveny na dobrovolné spolupráci a pomoci.

Jedním ze zdrojů o stavu společnosti v těchto dobách je CD „**Cesta časem do roku 1900**“, kde se dozvíme například, že město Bakov nad Jizerou, v té době s 2 391 obyvateli, mělo spolky: Měšťanská beseda, Sokol, Politický klub, Mládenci, Spolek vojenských vysloužilců, Spolek Svatováclavský k podpoře chudé školní mládeže, Sbor dobrovolných hasičů, Dělnická beseda Vpřed, Cyklisté, Ochotníci divadelní, Spolek okrašlovací a zemědělský, Odbor Ústřední matice školské. Také menší město Náměšť nad Oslavou, 2 415 obyvatel, mělo spolky: Občanská beseda, Sokol, Sbor dobrovolných hasičů, Spolek vojenských vysloužilců, Katolická jednota. Město Brno s 94 462 obyvateli mělo 30 českých obdobných spolků a jednot zahrnujících všechny oblasti tehdejších společenských aktivit a iniciativ a samozřejmě v té době i velmi podobný počet spolků německých či židovských.
(Dle CD: Cesta časem do roku 1900, 1999)

Po vzniku samostatného Československa se dobročinnost ještě rozvinula. Dobrovolné organizace zahrnovaly škálu organizačních forem: soukromé, obecní, náboženské, národnostní až po tzv. „spolky s charakterem poloficiálním“, které byly pověřeny poměrně širokými kompetencemi (např. Zemská a Okresní péče o mládež, Československý červený kříž, Masarykova liga proti TBC). Dobrovolné organizace byly bohatě strukturovány a zahrnovaly sítě malých organizací a poboček až po okresní, zemská nebo národní ústředí.

Vývoj byl přerušen nejprve německou okupací a později vznikem komunistického státu. Tradice opravdu dobrovolné práce byla za totalitního režimu násilně přerušena a činnost všech forem nezávislých organizací byla systematicky redukována nebo zcela podřízena politickému vedení státu a komunistické strany a podléhala přísné kontrole. Všechny organizace musely být sdruženy v tzv. Národní frontě. Ty, které zůstaly nezávislé, byly státem pronásledovány a likvidovány. Majetek nadací a spolků byl konfiskován, řada demokraticky smýšlejících lidí byla pronásledována a vězněna. V rámci tažení proti církvím byly od roku 1951 systematicky rušeny všechny jejich charitativní a sociální organizace. Rok 1968 znamenal určité „nadechnutí“, ale skutečná aktivizace a obnova občanských iniciativ nastala až v osmdesátých letech 20. století a zejména po listopadu 1989.

Česká společnost prošla v 90. letech 20. století obdobím hledání vlastní identity. Základním tématem se stala myšlenka občanské společnosti založené na spolupráci a vzájemné solidaritě plnoprávných a svobodných občanů, jejímž hlavním propagátorem byl prezident Václav Havel.

Nová kapitola občanských aktivit v našich zemích se začíná psát od roku 1990, kdy tehdejší Federální shromáždění přijalo zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Následovaly další zákony: č. 308/91 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností, zákon č. 248/95 Sb., o obecně prospěšných společnostech, zákon č. 227/97 Sb., o nadacích a nadačních fondech a novela občanského zákoníku, ve které se hovoří o zájmových sdruženích.

V těchto letech, kdy česká společnost prožila po dlouhé době opět zkušenost s liberálně tržním hospodářstvím, individualismem a orientací na konzumní způsob života, se začal postupně projevovat zájem občanů o jiný životní styl i o rozvoj tradičních humanistických hodnot. Jako jedna ze základních byla znovuobjevena přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním, především těm členům společnosti, kteří jsou slabí či se z různých důvodů nacházejí v obtížích a nemohou si sami pomoci.

Lidé začali hledat kromě svého profesního uplatnění jiné způsoby seberealizace, ve kterých by mohli využít svých dovedností a znalostí. Po roce 1989 došlo v tehdejším Československu k nebývalému rozvoji nestátního neziskového sektoru. Byly obnoveny spolky a sdružení potlačené minulým režimem, řada z nich získala v rámci restitucí původní majetek a mohla tak pokračovat ve své činnosti. Patří k nim např. YMCA, Sokol a Skaut-Junák, kterým se v krátké době podařilo znovuvytvořit celostátní síť organizací, jež jsou v podstatné míře postaveny na dobrovolné činnosti svých členů.

Vedle toho vznikly tisíce nových neziskových organizací, které neměly žádný majetek ani šanci ho získat a stavěly svoji činnost na lidském nadšení a pomoci dobrovolníků. Jedná se o mnoho kulturních, sportovních, dětských a mládežnických organizací, kde skupiny občanů dobrovolně samy pro sebe a své přátele realizují řadu aktivit. Patří sem i organizace s charitativním a sociálním či zdravotním zaměřením, jež se snaží pomáhat svým členům, kteří jsou nějakým způsobem ve společnosti znevýhodněni, ať již jsou to senioři, příslušníci národnostních či jiných menšin nebo tělesně či mentálně handicapovaní.

Ve všech sdruženích a spolcích jsou každoročně odpracovány statisíce hodin zdarma, které spolu se sbírkami finančními i věcnými přispívají ke zvýšení kvality života členů. Nestátní neziskový sektor – a s ním dobrovolnictví – přesto dosud nezískal plnou podporu a zájem veřejnosti ani státu. Proto je důležitá publicita dobrovolné činnosti, která ukazuje nejen užitek, jež z dobrovolné pomoci má její příjemce, ale také přínos, který dobrovolná činnost přináší dobrovolníkovi - šance najít nové přátelské vztahy, získat zkušenosti a nové dovednosti, aktivně přežít dobu nezaměstnanosti či se inspirovat k novému profesnímu zařazení.

Změnu tohoto stavu přináší postupně se rozšiřující povědomí o dobrovolnictví a neustále přibývající počet organizací, které začínají vnímat dobrovolníky již nejen jako doplněk své činnosti, ale jako trvalý zdroj pomoci i nových podnětů.

Změnu přinesla postupně zakládaná dobrovolnická centra, jejichž hlavním posláním je podpora a propagace dobrovolnictví ve společnosti včetně spolupráce s organizacemi využívajícími dobrovolníky i realizace vlastních dobrovolnických programů.

Změnu přinesl i Mezinárodní rok dobrovolníků - 2001, ve kterém se začalo pracovat na právní úpravě dobrovolnictví, což bylo završeno prvním českým legislativním počinem v oblasti dobrovolnictví - zákonem o dobrovolnické službě (zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě), podle kterého byla do současnosti udělena akreditace 140 organizacím na 205 projektů. Byly také vypsány první granty na dobrovolnické programy a byla připravena řada aktivit přibližujících dobrovolnictví veřejnosti.

Podobně byl úspěšný rok 2011, kdy Rada Evropské unie svým rozhodnutím z 24. listopadu 2009 vyhlásila rok 2011 jako Evropský rok dobrovolných činností na podporu aktivního občanství. V rozhodnutí Rady EU se mimo jiné uvádí, že:

„… podpora aktivního občanství je jedním z klíčových prvků posilování soudržnosti a rozvoje demokracie.“

Dále je v rozhodnutí Rady EU definováno, že dobrovolná činnost je jednou ze zásadních dimenzí aktivního občanství a demokracie, jejichž prostřednictvím se v praxi realizují evropské hodnoty jako solidarita a zákaz diskriminace, a jež tak přispívají k harmonickému rozvoji evropských společností.

Dále se v rozhodnutí Rady EU uvádí, že dobrovolná činnost poskytuje příležitost získat bohaté praktické zkušenosti umožňující rozvoj sociálních dovedností a kompetencí a přispívající k solidaritě. Činnosti dobrovolníků všech věkových kategorií jsou nesmírně důležité pro rozvoj demokracie, která je jedním z principů, na nichž je EU založena. Dobrovolné činnosti mají potenciál přispívat k celkovým životním podmínkám jednotlivců a k harmonickému rozvoji evropské společnosti. Tyto činnosti jsou prospěšné pro jednotlivé dobrovolníky, obce i společnost jako celek. Rovněž jsou pro jednotlivce i sdružení nástrojem k uspokojování lidských, společenských, mezigeneračních i environmentálních potřeb a zájmů a často jsou vykonávány na podporu některé neziskové organizace nebo iniciativy určité obce.

V posledních letech se na HESTIA i na partnerská dobrovolnická centra obrací se zájmem o dobrovolnictví nová cílová skupina – zástupci měst a obcí. Jako jedno z prvních měst to byl již před deseti lety Vsetín, ne náhodou zároveň aktivní člen Národní sítě Zdravých měst. Společný je pro zástupce těchto měst, kteří se účastní vzdělávacích a supervizních programů o dobrovolnictví, nejen zájem o dobrovolnictví jako takové, ale zároveň zájem o podporu aktivity a spolupráce občanů na všech úrovních.

Toto potvrzuje i komentář místostarosty Města Hlinska, Ing. Pavla Šotoly, dnes člena Rady Pardubického kraje zodpovědného za sociální věci a neziskový sektor, při předávání cen Křesadlo dobrovolníkům v roce 2008:

„Dobrovolnictví má význam pro obnovení důvěry a přetrhaných vazeb mezi lidmi a zároveň má výrazný podíl na rozvoji města a kvality života jeho občanů.“ *(Ing. Pavel Šotola)*

Na druhé straně je třeba se zmínit o tom, že přes všechny rozšiřující se „ostrůvky pozitivní deviace“, dle výstižného pojmu z období totality, zdaleka ještě není všechno, jak má být. Dokládají to i jednotlivé položky tzv. diamantu občanské společnosti, který vznikl jako souhrnný výstup výzkumu Index občanské společnosti (CIVICUS Civil Society Index), který realizovala Nadace rozvoje občanské společnosti spolu s Fakultou humanitních studií UK v roce 2004, a do kterého je zapojeno více než 50 zemí celého světa.

Česká společnost zde vychází celkově poměrně vyvážená a stabilní v oblastech jako je svoboda a právní prostředí, ale mezi její nejslabší stránky patří: Vzájemná důvěra, Tolerance a „Veřejný duch“. V praxi to znamená například, že 44% lidí považuje za běžnou „jízdu na černo“, téměř 30% lidí považuje za ospravedlnitelné podvádět na daních.
(dle Vajdová, 2005)

Tyto výsledky potvrzuje i autorka článku, zda a jak zajistit uvolňování míst k sezení v tramvaji těhotným ženám, kde mimo jiné říká:

„Stud přihlásit se o sedadlo v tramvaji by mohl souviset podle sociologů s obecnou nedůvěrou Čechů v lidi ve svém okolí.“

Dále se v článku uvádí, že tento fenomén dlouhodobě zkoumá Anketa o Evropských hodnotách (European Values Survey), dle které nejvyšší důvěra panuje mezi lidmi ve Skandinávii – zejména v Dánsku je to až 80%. V západoevropských zemích je to okolo 40%, v Maďarsku věří v pomoc ostatních 22% a v ČR je to necelá třetina obyvatel.
(dle Kavanová, 2014)

Stále jde o malou schopnost naší společnosti být solidární a nejednat pouze ve vlastním zájmu, což je rys společný všem postkomunistickým zemím.

Ale neztrácejme naději – výstižně srovnává kontinuitu osídlení na vesnici dříve a dnes Antonín Novotný, starosta obce Podbřezí v okrese Rychnov nad Kněžnou, vítěz soutěže ERA starosta 2013. **Je to příklad hodný následování.**
(viz příloha č. 3)

II. Státní a veřejná správa a občanská společnost

II.1 Zkušenosti ze zahraničí

Formy spolupráce státních orgánů, veřejné správy a občanů jsou dány, kromě forem politického zřízení jednotlivých států, také staletími utvářenými sociokulturními procesy. Obyvatelé českých zemí, kromě několika výjimečných období, se museli dlouhodobě adaptovat na několik po sobě jdoucích epoch od panovnického absolutismu po totalitní nadvládu.

Je řada oblastí, ve kterých si můžeme vzít příklad ze severských států, které považujeme za vyspělé právě v oblasti občanské společnosti. Jedním z nich je Norsko. Zde je několik myšlenek o roli státu od Gunnara M. Ekeløve Slydala, zástupce generálního tajemníka Norského helsinského výboru, z eseje „**Norské bohatství a tradice rovnosti“**:

> ***„… V Norsku panuje shoda v tom, že státní úřady mají dobrovolnou práci občanů podporovat a usnadňovat rozvoj občanských organizací. Důležitá je při tom angažovanost obyčejných lidí, jež tvoří přirozený ventil případné občanské nespokojenosti nebo naopak iniciativy. Bez tohoto ventilu mohou neshody a konflikty růst, stát se obtížně řešitelnými. Úřady proto občanským organizacím poskytují nemalou finanční pomoc, a to i těm, které jsou k vládě kritické. … Severský model je tedy výslednicí fungování státní správy, občanských organizací a hodnot, o nichž se vede veřejná debata, jako je například upřednostňování společných zájmů před zájmy dílčími či individuálními. I když je tento model v současném Norsku rychlým rozvojem blahobytu vystavován tlaku, je dle mého názoru stále silný a přitažlivý. A zároveň je tvrdě zkoušený a nelze ho brát jako samozřejmost.“***
> *(PROSTOR, 2010)*

K roli veřejné správy se vyjadřuje v téže publikaci Birgitte Brekkeová, generální tajemnice Asociace neziskových organizací Norska:

> „… ***Pojem občanská společnost se v Norsku často používá synonymně s termínem dobrovolný sektor. … Všechny politické strany si uvědomují, že se veřejné instituce musí o občanskou společnost aktivně zasazovat. Navzdory měnícím se vládám tak prestiž občanské společnosti významně vzrostla. Veřejné instituce vyvinuly pro jednotlivé části občanské společnosti nejrůznější formy podpory a daly tím vzniknout kultuře dialogů mezi národními a regionálními autoritami a dobrovolným sektorem … V roce 2007 vydala norská vláda parlamentní zprávu o dobrovolném sektoru (Stortingsmelding nr. 39/2006-2007/Frihet for alle – Svoboda všem). Byla to první parlamentní zpráva popisující celou norskou dobrovolnou sféru, její vývojové tendence i některé úkoly, které před ní stojí. Vláda zde zdůrazňuje svobodné a nezávislé postavení organizací i skutečnost, že je do nich zapojeno velké množství obyvatel. Zpráva je důležitým uznáním dobrovolného sektoru jako třetího sektoru v Norsku po boku státní a podnikatelské sféry.“***
> *(PROSTOR, 2010)*

Kromě forem spolupráce občanů se státní a veřejnou správou je třeba vzít v úvahu trendy současného světa, které naznačují, že míra zapojování dobrovolníků do řešení sociálních problémů se zvyšuje. Do aktivit spojených s řešením sociálních problémů (např. nezaměstnanost) vstupuje občanský sektor spolu s dobrovolnictvím jako nezbytná podmínka přežití nastupujících informačních společností.
(Dle: Rifkin, 1995)

Tyto trendy potvrzuje i publikace Friče a Pospíšilové, **„Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století“**, ze které vybíráme následující výstupy: Teorie modernizace naznačuje změnu významu a pozice občanského sektoru ve společnosti a s ním i změnu pozice dobrovolnictví. Rostoucí

podíl veřejných služeb zabezpečovaných dobrovolnickými organizacemi, nárůst důležitosti dobrovolnictví jako prostoru pro sociální integraci znamená, že rozvoj dobrovolnictví se stává jedním z hlavních modernizačních trendů dnešní doby. Dobrovolnictví se pomalu stává významným článkem života současné společnosti.

Výsledkem je, že koncept dobrovolnictví zaznamenává v posledních desetiletích v západní společnosti svou renesanci. Ta je spojena především s formálním zakotvením statusu dobrovolníka do legislativního systému společně s rozvojem kultury dobrovolnictví a dobročinnosti, a to i v komerčních firmách v jejich konceptu společenské odpovědnosti firem.

Motivem veřejné správy k tomuto kroku je zlepšení dostupnosti a kvality služeb pro nejrůznější kategorie občanů, zlepšení participace občanů na lokální politice i zvýšení kvality života samotných občanů. Dobrovolnictví je ze strany veřejné správy běžně vnímáno jako zdroj sociálního kapitálu, hlavně však jako cenný pomocník, který zlevňuje zabezpečování služeb.

Vláda, resp. veřejná správa, by měla podporovat motivaci občanů stát se dobrovolníkem, např. podporou statusu dobrovolnictví ve společnosti i podporou profesionálních dobrovolnických center v jejich snaze získávat a udržet si dobrovolníky. Důležitou roli sehrává vláda především v procesu vytváření vhodného právního prostředí dobrovolnictví.

Podpora organizovaného, tj. formálního dobrovolnictví ze strany vlády a veřejné správy se uskutečňuje cestou institucionalizované spolupráce mezi státem a neziskovým sektorem, která v jednotlivých zemích dosahuje různé úrovně. Jde především o míru zapojení neziskového sektoru do formování a implementace veřejné politiky.
(Dle: Frič, Pospíšilová, 2010)

Podle Salamona a Anheiera *(Salamon, Anheier, 1999)* existují tři v praxi uplatňované modely partnerství mezi státem a neziskovým sektorem, jež korespondují se třemi režimy sociálního státu:

- první nazvali „**německý korporativní model**“, v němž několik asociací neziskovek vytvořilo formální kooperační orgán, se kterým je vláda povinna konzultovat otázky ve všech hlavních společenských oblastech;
- druhým je „**americký model zájmových skupin**“, který cestou lobbingu poskytuje jednotlivým neziskovkám významné možnosti ovlivňovat výsledky legislativního procesu, avšak vždy jen ad hoc, tj. formálně nekodifikovaným způsobem;
- třetí by se dal nazvat „**model programové spolupráce**“. Předpokládá existenci respektované střechové organizace občanského sektoru, která by jménem rozhodující části neziskových organizací vyjednávala programové cíle a procedury spolupráce se státem. Tento model se uplatňuje ve Velké Británii.

II.2 Jak na dobrovolnictví v České republice?

II.2.1 Modely spolupráce občanů a veřejné správy v ČR

Současný stav místní správy ve venkovských obcích popisují autoři v úvodu publikace „**Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj**“ takto:

> ***„… Český model místní samosprávy, v němž existují obce velmi malé velikosti, je stejně jako obdobný model francouzský objektem kritiky i obdivu. … Může být kritizován za svou neefektivitu, zahleděnost do sebe, obtížnou reformovatelnost, ale také obdivován pro svou snahu řídit si samostatně vlastní záležitosti a ochotu věnovat mnoho neplacené práce péči o veřejné záležitosti místní komunity.“***
> (*Bernard, Kostelecký, Illner, Vobecká, 2011*)

Za venkovskou zde autoři považují obec, která má maximálně 2.000 obyvatel. Za úspěšně rozvinutou považují takovou, která se ekonomicky rozvíjí, má dobrou nabídku služeb i vyváženou demografickou strukturu, ale má také tzv. „měkké“, tedy sociální charakteristiky, jako je otevřená komunikace a schopnost kooperace uvnitř komunity – to vše je potřebné pro definování a realizaci společných zájmů.

Vztahy občanů k veřejné správě v menších obcích také určuje, zda zastupitelé jsou zároveň činní v místních spolcích, spolupodílí se na organizaci veřejných událostí, nebo patří mezi v obci uznávané profese, jako je lékař, učitel …

K hodnocení kvality života v obci podobně přistupují organizátoři soutěže „**Vesnice roku“**:

> ***„CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU SOUTĚŽE VESNICE ROKU 2013***
> ***Při hodnocení jednotlivých soutěžících obcí bude hodnotitelská komise posuzovat následující okruhy:***
> ***1. Koncepční dokumenty***
> ***2. Společenský život***
> ***3. Aktivity občanů***
> ***4. Podnikání***
> ***5. Péče o stavební fond a obraz vesnice***
> ***6. Občanská vybavenost, inženýrské sítě, úspory energií***
> ***7. Péče o veřejná prostranství, přírodní prvky a zeleň v obci***
> ***8. Péče o krajinu***
> ***9. Připravované záměry***
> ***10. Informační technologie obce***
> ***11. Zlatá cihla v Programu obnovy venkova (dobrovolná část soutěže)“***

(Zdroj: http://www.vesniceroku.cz/files/file/2013%20VR/2013_priloha_podminek.pdf)

To vše ale předpokládá vzájemnou důvěru mezi obyvateli a jejich zapojení do sociálních sítí obce, což zdaleka nemusí být samozřejmé. Naopak poměrně intimní znalost „poměrů u sousedů“ může být bariérou důvěry a spolupráce. Některé nevýhody plynoucí z příliš malé komunity může pomoci vyřešit rozvoj spolupráce mezi obcemi, zejména propojováním některých agend.

Otázkou může také být, zda a v jaké míře dovoluje česká legislativa účast občanů na správě věcí veřejných. Dle autorů publikace „**Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě“** poskytuje český právní řád dostatek prostoru pro participaci občanů i různé formy spolupráce a partnerství obcí navzájem i s dalšími subjekty. Na druhé straně autoři uvádějí, že tento prostor by bylo možné dále rozšiřovat:

> ***„… zejména právním zakotvením dalších způsobů politické participace na obecní úrovni, např. právním zakotvením různých forem konzultací s občany, nebo rozšířením možností svěřit iniciativní skupině občanů výkon některé samostatné působnosti obce (např. v oblasti sociální péče nebo péče o životní prostředí).“***
> *(Čermák, Vobecká, 2011)*

V rámci projektu „**Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?**“ se řada podobných aktivit nastartovala, resp. prohloubila, jak uvádíme dále v kapitole **V. Modely realizace dobrovolnictví v obci.** Významnou organizací podílející se již 20 let na spolupráci občanů a veřejné i státní správy je „**Národní síť Zdravých měst ČR**“ (**NSZM ČR)** (www.ZdravaMesta.cz*)***.**

V roce 1988 iniciovala OSN - Světová zdravotní organizace (WHO) mezinárodní „**Projekt Zdravé město“** (WHO Healthy Cities Project), ke kterému přizvala nejvýznamnější evropské metropole. Za dobu trvání projektu vzniklo v Evropě 1.300 Zdravých měst ve třiceti zemích.

Po roce 1989 se myšlenky uvedeného projektu začaly realizovat i ve městech České republiky. V roce 1994 vytvořilo jedenáct aktivních měst asociaci s názvem Národní síť Zdravých měst České republiky. Od roku 2003 je asociace otevřena všem typům a uskupením municipalit.

Národní síť Zdravých měst ČR je asociací aktivních místních samospráv, které se programově hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl svých obyvatel. V souhrnu lze říci, že Zdravá města, obce a regiony se promyšleně snaží utvářet město (obec, region) jako kvalitní a příjemné místo pro život na základě dohody s místními obyvateli.

Postup ke „Zdravému městu, obci, regionu“ není pouze záležitostí vedení municipality, zastupitelstva či úřadu – neobejde se bez každodenní úzké spolupráce s řadou místních odborných i nevládních partnerů (odborných institucí, nevládních organizací, škol, firem) i s nejširší veřejností. Ve Zdravých městech, obcích a regionech můžete najít praktickou ukázku, co v praxi znamenají pojmy místní Agenda 21 (podpora udržitelného rozvoje na místní úrovni, s aktivním zapojením veřejnosti) i LEHAP (místní akční plán zdraví a životního prostředí) – a zejména „dobrá správa věcí veřejných“ (Good Governance, dle OSN).

NSZM ČR získala titul Světový projekt EXPO 2000 za svoji Metodiku. V roce 2003 získala NSZM ČR za svoji aktivitu Cenu ministra životního prostředí ČR. V roce 2004 získala NSZM ČR akreditaci Ministerstva vnitra jako Vzdělávací instituce pro veřejnou správu. V roce 2006 získala NSZM ČR za Cenu ministerstva vnitra za svůj

info-systém DataPlán. Světová zdravotní organizace (WHO) řadí NSZM ČR mezi nejúspěšnější sítě Zdravých měst v rámci Evropy.

V roce 2014 se síť Zdravých měst, sdružující obce všech velikostí, mikroregiony, kraje, ale také místní akční skupiny, rozrostla na 119 členů. Tento již dvacátý rok působení NSZM v České republice přinesl vstup významných strategických či aktivních členů a potvrzení trendu nárůstu realizátorů metody místní Agenda 21 v posledních letech.
(Dle: http://ZdravaMesta.cz/info)

Odkazy na publikace, které Národní síť Zdravých měst ČR zpracovala a vydala - *viz příloha č. 1.*

II.2.2 Model spolupráce HESTIA se Zdravými městy, obcemi a regiony

Cílem projektu „**Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?**“ bylo propojení dosavadních sítí dobrovolnických center a programů metodicky podporovaných ze strany HESTIA – Národního dobrovolnického centra se sítí obcí, měst a regionů aktivně působících pod hlavičkou NSZM ČR. Spolupráce obou zastřešujících organizací započala již v roce 2009.

Město Kroměříž, rovněž jeden z členů NSZM ČR, zastoupené zejména organizací **„Klub UNESCO Kroměříž“**, pořádalo v letech 2001 – 2011 ve spolupráci s HESTIA každoročně celostátní konference na téma dobrovolnictví. Každoročně se zde scházelo více než sto účastníků se zájmem o toto téma. Sborníky z těchto konferencí i další informace najdete na www.unesco-kromeriz.cz.

V roce 2009, na deváté celostátní kroměřížské konferenci o dobrovolnictví s tematikou „**Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům**“, se účastníci dohodli na následujících závěrech a požadavcích:

„Podporovat, aby nezaměstnaní, kteří mají zájem o dobrovolné zapojení v sociálních službách a zároveň mají pro pečovatelské činnosti vhodné osobnostní předpoklady případně i zkušenosti, mohli tyto služby vykonávat jako dobrovolníci. Dobrovolná činnost v programech akreditovaných u Ministerstva vnitra jako dobrovolnická služba je hodnocena jako činnost, která je započítávána mezi aktivity, jejichž vykonávání prodlužuje nárok na plnou výši dávek v hmotné nouzi. Nezaměstnaní, kteří mají zájem o výkon takovéto činnosti, mají možnost obracet se na dobrovolnická centra působící v jejich regionech. Po provedení vstupních pohovorů a zjištění osobnostních předpokladů uchazečů o tuto činnost je s vybranými jedinci uzavřena smlouva o dobrovolnické službě v zařízeních sociální péče – domovech seniorů, nemocnicích a léčebnách.

Doporučujeme, aby zejména ve veřejnoprávních mediích byly častěji zařazovány pořady a informace o dobrovolnických činnostech seniorů a vytvářena postupně jakási „burza“ nápadů, která by inspirovala další, již existující organizace. Informováním o těchto činnostech by veřejnoprávní

média postupně měnila představu společnosti o postavení a možnostech této věkové skupiny v České republice. Jsme ochotni zástupcům médií poskytnout informace o dosud realizovaných aktivitách.“

Z konference v roce 2009 rovněž vyplynulo, že nastal čas uvažovat o další úrovni managementu dobrovolnictví, a to o komunitním dobrovolnictví jako přirozeném a tvořivém prostředku vytváření sociálních sítí, které zapojí do života obce všechny skupiny občanů i organizací.

Z výše uvedeného a po zmapování situace v oblasti dobrovolnictví vyplynulo, že je zapotřebí zejména:

- **efektivně sdílet know-how a propojovat zkušenosti klíčových partnerů v uplatňování dobrovolnických aktivit v praxi, a to napříč tématy, cílovými skupinami dobrovolníků i klientů;**
- **mapovat aktivity a inovativní přístupy nejen v ČR, ale i v zahraničí (s ohledem na podobnost sociokulturního prostředí);**
- **motivovat občany, organizace i obce k rozvoji a podpoře dobrovolnických činností.**

Hlavním cílem projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“ bylo prostřednictvím tematické sítě a shromážděné dobré praxe podpořit vybrané cílové skupiny (uchazeči o zaměstnání, mládež, osoby 50+) a zvýšit možnosti jejich uplatnění na trhu práce. Projekt se přitom zaměřil zejména na dvě specifické oblasti úzce související s rozvojem pracovních kompetencí: veřejnou službu a dobrovolnictví.

Dílčí cíle projektu:

- **shromáždit nejlepší zahraniční i tuzemskou dobrou praxi v oblasti dobrovolnictví a veřejné služby;**
- **využít získané know-how pro vytvoření praktických ukázek dobrovolnictví a veřejné služby v obcích (typové projekty);**
- **vzdělávat územní samosprávy a dobrovolnické organizace k aktivnímu rozvoji dobrovolnictví a k efektivnímu fungování veřejné služby;**
- **realizovat konkrétní příklady práce s cílovými skupinami uchazečů o zaměstnání, mládeže a osob 50+.**

Realizace projektu (prosinec 2012 – listopad 2014)
Základní platformou pro realizaci projektu byly územní samosprávy - pilotní města, v jejichž prostředí již existovala řada inspirací a nástrojů pro využívání veřejné služby a práce dobrovolníků. Byly ustanoveny (či zapojeny dosavadní funkční) pracovní skupiny složené ze zástupců obcí, dobrovolnických organizací a dalších relevantních subjektů, které organizují aktivity obcí a krajů za využití pomoci dobrovolníků a veřejné služby.

Za tímto účelem byly v rámci projektu realizovány typové projekty, jejichž cílem bylo ukázat praktický příklad fungující spolupráce mezi obcí a dobrovolnickou organizací/centrem či organizací, která zajišťuje dobrovolnictví či veřejnou službu. Snahou bylo získat konkrétní návod a tipy pro ostatní, co v dobrovolnictví a ve veřejné službě funguje, jak činnost co nejefektivněji zajistit, co jsou překážky a jak je řešit – v praxi se jedná o konkrétní ukázku aktivity – neboli „typový projekt“. Typové

projekty byly realizovány v pilotních místech s ohledem na velikost obce či regionu – seřazeno od nejmenší k největší: Soběslav, Prachatice, Vsetín, Opava, Ústí nad Labem a kraj Vysočina. Jejich činnost a výstupy najdete v kapitole **„V. Modely realizace dobrovolnictví v obci“.**

Vzhledem k legislativním úpravám veřejné služby, které proběhly v roce 2012, přestala být veřejná služba prakticky využívána. Téma veřejné služby tak bylo v projektu nahrazeno zvýšením důrazu na téma dobrovolnictví nezaměstnaných. Při realizaci projektu byl kladen důraz na dlouhodobě funkční systém spolupráce opřený o pracovní skupinu či komisi složenou z občanů a zástupců organizací v obci/kraji. Ta musí být schopna udržitelně a efektivně fungovat v oblasti dobrovolnictví, a to jak pro obec či pro spolupracující organizace, tak pro samotného zapojeného dobrovolníka.

Cílem projektu bylo, aby si každé město vzalo myšlenku dobrovolnictví za svou a s partnerskými organizacemi nastavilo udržitelný systém.

III. Komunita a její role v obci, kraji

III.1 Základní vzorec komunity

Stručný a výstižný popis procesu zapojování veřejnosti do budování komunity vyjadřuje následující Komunitní desatero z publikace „**Moje obec, moje město – věc veřejná**“:

„KOMUNITNÍ DESATERO

1. ***Postavte do čela projektu silnou a charizmatickou osobnost.***
2. ***Spolupracujte se starostou, samosprávou a s různými organizacemi a firmami.***
3. ***Važte si znalostí místních lidí a využívejte je.***
4. ***Buďte apolitickou organizací.***
5. ***Realizujte projekt v malých krocích – každý realizovaný krok je úspěchem.***
6. ***Zapojujte do práce na projektu občany cíleně a smysluplně.***
7. ***Snažte se svým pomocníkům stanovit úkoly tak, aby jim pomohly dále rozvíjet jejich organizační a komunikační schopnosti a dovednosti.***
8. ***Soustřeďte se na dosažení viditelných výsledků.***
9. ***Neztrácejte při tom ze zřetele dlouhodobé cíle.***
10. ***A hlavně – bavte se a mějte z projektu radost.“***

(*Chaloupková, 2000*)

Toto desatero můžete použít na libovolnou činnost či projekt, který se týká práce s lidmi, můžeme ho doporučit i pro přípravu projektu dobrovolnictví, stačí si dosadit místo „pomocník“ slovo „dobrovolník“.

Dobrovolnictví je jedním z důležitých pojítek organizace s komunitou, dobrovolníci jsou živými „reklamními materiály“ vaší organizace. A naopak otevřenost a vstřícnost vaší organizace vám přivede dostatek nových dobrovolníků. Každá organizace by měla usilovat o nepřerušenou komunikaci, návaznost a sdílení informací, klientů

i služeb v rámci komunity, ať jde o místní zastupitelské orgány, neziskové organizace, podnikatele i jednotlivé občany v místě žijící.

Dá se říci, že tam, kde si lidé důvěřují a pomáhají, tam se žije lépe, tam funguje spolupráce v komunitě. Komunita je přirozený a tvořivý prostředek vytváření funkční občanské společnosti. Jeho cílem je zvýšení kvality života občanů prostřednictvím partnerství občanské, veřejné a komerční sféry na místní i regionální úrovni.

Rehabilitace vztahů v komunitě má význam pro obnovení důvěry a přetrhaných vazeb mezi lidmi navzájem i mezi občany a veřejnou a státní správou. V této oblasti dobrovolnictví musíme vzít do úvahy tyto stále se vyskytující bariéry:

- **krize komunit na místní i regionální úrovni založená na přetrvávající nedůvěře k orgánům samosprávy a státní správy z období totality i ze současného způsobu správy věcí veřejných v některých oblastech;**
- **rostoucí individualismus a konzumní hodnoty občanů jako idealizovaný vzor západní společnosti;**
- **konkurence a tedy nespolupráce neziskového sektoru v soutěži o zdroje a o účast v projektech i v rozhodovacích procesech ve své obci/regionu.**

Paradoxní srovnání kořenů národního obrození jako procesu odporu k císařskému absolutismu se současným zklamáním z porevolučního vývoje demokracie může být paralelou. Již dnes jsou viditelné snahy zejména menších obcí nečekat na pomoc „shora“, ale spojit občany se samosprávou ve prospěch všech ...

Takže stále platí, že povedená a funkční komunita tvoří velmi široké spektrum aktivit, od místní sousedské nebo zájmové skupiny („**Místo, kde žijeme“***),* přes propojování komunit („**Doma je i za dveřmi“**), až po sdílení hodnot v rámci společnosti („**Nejsme v tom sami“***).*

Základní „vzorec“ komunitní spolupráce zní:
„Různorodost činností + sdílení společných hodnot + aktivní společenství“.

III.2 Komunitní dobrovolnictví

Publikace Friče a Vávry „**Tři tváře komunitního dobrovolnictví**“ výstižně popisuje současný stav a trendy dobrovolnictví v komunitách: Členové místních spolků, klubů, asociací a jednot (jako jsou např. hasiči, myslivci, fotbalisté, rybáři, zahrádkáři, pěstitelé, včelaři, chovatelé), nejenže se sami spolčují, ale především na venkově udržují v chodu lokální společenský život a představují tradiční místo setkávání představitelů veřejného a soukromého sektoru. Většina z nich byla do roku 1989 pod pevnou politickou kontrolou okresních a krajských orgánů, ale řada místních poboček si i v této době zachovala svoji přirozenou pospolitost, která je často udržela pohromadě i po roce 1989.

Stabilita spontánní dobrovolné spolupráce v tradičních zájmových organizacích je nejvyšší ze všech oblastí dobrovolnictví. Dlouhodobé zapojení do činnosti je typické pro více než polovinu těchto „tradičních“ dobrovolníků. Nejstabilnější

z nich, zejména z pohledu neustále vyvážené věkové struktury a také co do průběžně rozšiřované palety aktivit pro svoji komunitu, jsou dobrovolní hasiči.

V obecné rovině vidíme tři hlavní proudy, které se objevují v oblasti komunitního dobrovolnictví. Prvním trendem je postupný vývoj z nadšených dobrovolníků přes poměrně poloprofesionální dobrovolníky, kteří jsou schopni aktivity finančně a organizačně zajistit, až k jedincům, kteří se stávají aktivními aktéry komunální politiky, aby tak mohli dobrovolnictví podporovat na ještě vyšší úrovni.

Druhým vývojovým trendem je přímé propojování dobrovolnických spolků a sdružení na různých pozicích s veřejným i státním aparátem, ať se jedná o úroveň městskou nebo krajskou.

Třetím proudem je potom komunální dobrovolnictví, které pramení přímo z iniciativy samotné úřední sféry. Obvykle se jedná o situaci, kdy běžný chod dané správní jednotky (obvodu, města, kraje) je poměrně uspokojivě zajištěn a vzniká tedy prostor pro inovaci a podporu aktivit, které jsou viděny jako nadstandardní a jejichž příkladem je právě dobrovolnictví.

Podstatný je také rozvoj mezinárodní spolupráce v dobrovolnické oblasti, kdy v posledních cca deseti letech dochází k rostoucí výměně dobrovolníků mezi jednotlivými státy a jejich obohacování nejen na úrovni jednotlivce, ale hlavně na úrovni komunity skrze zkušenosti, které s sebou vyjíždějící dobrovolník přiváží nazpět. Mezinárodní spolupráce může potom nabírat i podob stabilních a dlouhodobých partnerství mezi jednotlivými komunitami a tyto mezinárodní sítě potom pomáhají zkvalitnit dobrovolnictví jako takové prostřednictvím zdokonalování školení a dalších podpůrných aktivit.

Spolu s rozvojem přeshraniční spolupráce je jako velmi významný hodnocen i rozvoj moderních komunikačních technologií (ICT, Information and Communication Technology). Ten má podle našich expertů jednak vliv na životní styl soudobého pracujícího jedince, jelikož mu dovoluje plnohodnotně pracovat v rámci města a zároveň bydlet v menších komunitách, jakými jsou například vznikající satelitní vesnice a podobně. Zároveň komunikační technologie urychlují a zjednodušují právě některé aspekty komunitního dobrovolnictví, například dobrovolnictví mezinárodní, a to zvláště v oblasti řešení problémů.

Současné dobrovolnictví a tedy i dobrovolnictví komunitní se zároveň potýká s mnoha potížemi. Patří mezi ně uznání dobrovolnického statutu jedince, nebo společenské ocenění dobrovolnické činnosti či relativně malá síla komunitního sektoru v České republice. Mezi problémy lze zařadit překážky, které musí jedinec překonat, aby se dobrovolnictví mohl věnovat, nebo například finanční těžkosti dobrovolnického sektoru.

Stále se jedná o neinformovanost veřejnosti o možnostech dobrovolnických programů. Na úrovni jedince se jedná o neuznání některých pozic jako pozic dobrovolnických, kdy kvůli příliš úzkému vymezení dobrovolnictví v naší legislativě dochází k nedocenění některých dobrovolníků. S tím také souvisí nedostatečná informovanost jednotlivých subjektů o fungování a správné aplikaci právních norem v dobrovolnictví, což může vést k ignoranci vůči dobrovolnictví – je jednodušší se

něčemu nevěnovat, než si složitě zjišťovat potřebné informace. Některé spolky takto fungují ve skryté a ryze osobní atmosféře a nevěří v pozitivní dopad obecních či státních institucí, pakliže by s nimi měly přímo spolupracovat – tyto příklady jsou patrné třeba v oblasti na zahrádkářství a včelařství.

Financování dobrovolnictví do budoucna vypadá komplikovaně vzhledem k postupnému stálému snižování dotací. Tento stav je mimo jiné zapříčiněn mýtem o naprosté finanční nenáročnosti dobrovolnictví.
(Zdroj: Frič, Vávra, 2012)

Z tohoto předsudku, že:

„Dobrovolnictví je přece zadarmo …“,

nás vyvedl již v 90. letech ředitel domova pro seniory v holandském Driebergenu, který návštěvu zařízení zaměřenou na seznámení s jejich dobrovolnickým programem zakončil stručnou, ale výstižnou a stále platnou větou:

„Dobrovolnictví není zadarmo, ale vyplatí se všem.“

Ať už vám něco říká či neříká pojem e-learning, můžete se o tom, co komunita může a zmůže, dozvědět na webu „**Zapojme.se**“, neboli „**Komunita, proti nudě imunita**“. Portál „Zapojme.se“ je výsledkem spolupráce občanského sdružení Antikomplex a společnosti CfME (Centre for Modern Education). CfME se dlouhodobě věnuje inovacím ve vzdělávání. Jeho nejsilnější stránkou je vytváření e-learningů. Navíc ředitel společnosti je aktivním starostou malé obce Libochovičky, kde se mu podařilo udělat dobrovolníky skoro ze všech obyvatel kromě kojenců.
(dle: www.zapojme.se)

V současné době je na webu „Zapojme se“ k dispozici sedm e-learningových kurzů, interaktivně a vtipně zpracovaných. HESTIA se autorsky podílela na šestém e-kurzu o dobrovolnictví:

1. **Fungování a řízení spolku, ale i právní záludnosti při jeho zakládání.**
2. **Nelíbí se vám, co se děje za vaším plotem? Poradíme, co občan může, smí a musí.**
3. **Děláte, co můžete, ale stále o vás nikdo neví? Ukážeme vám, jak pracovat s médii.**
4. **Super nápad? Ale jak ho efektivně proměnit v akci?!**
5. **Vyschly zdroje a nevíte, kde hledat další? Možná i tam, kde byste je nečekali.**
6. **Cože? Dobrovolně? Vše o dobrovolnictví.**
7. **Potřebujete rozproudit vaši obec? Víme jak!**

B. Realizace dobrovolnictví v obci, kraji

IV.1 Dobrovolnictví – vymezení pojmu a definice

Dobrovolnictví má v českých zemích bohatou tradici. Jeho kořeny bychom nalezli v období národního obrození a následně v letech prvního Československého státu po roce 1918, kdy dobrovolné organizace a spolky významně ovlivnily kulturní úroveň mladého českého státu *(viz kapitola I.2).*

Rámcově lze pojem dobrovolnictví tak, jak s ním pracujeme v rámci ČR, vymezit následovně dvěma základními směry:

Dobrovolná občanská výpomoc
Když se domluvíte se sousedem, že mu pomůžete s vyčištěním studny a uděláte to „zadara“ a bez ohledu na to, zda vás potom pozve na pivo nebo ne, tak jste právě uzavřeli ústní občanskoprávní smlouvu o dobrovolné výpomoci – je to neformální dobrovolnictví. Jinými slovy jde o občanskou výpomoc. I nový Občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. (NOZ), který od 1. 1. 2014 zasáhl do našeho života, s takovou ústní smluvní formou počítá.

Toto dobrovolnictví je tradiční součástí jakékoli společnosti již od prvopočátku její existence, zejména pod vlivem starověké židovské a později křesťanské morálky. Paradoxně bylo takové „pseudodobrovolnictví“ rozvinuto v uplynulém období totalitní společnosti, kdy díky absenci normálně fungujícího trhu i služeb byla většina občanů odkázána na systém vzájemných protislužeb.

Neformální dobrovolníky ale nikdo nespočítá, v životě se jím občas stane každý z nás. Proto je neformální dobrovolnictví uchopitelné hůře než dobrovolnictví formálně organizované, a často nebývá ani předmětem výzkumů. Přesto ho nelze opomíjet, protože je důležitým kontextem pro dobrovolnictví formální a stojí spolu s ním vedle ostatních druhů práce, tedy placené práce, péče o sebe a o rodinu. Opomenout neformální dobrovolnictví navíc znamená přehlížet dobrovolnou činnost relativně méně vzdělaných lidí. Podle dosavadních zkušeností převažuje neformální dobrovolnictví u lidí se základním vzděláním, zatímco formálnímu dobrovolnictví se věnují častěji lidé s vyšším vzděláním.

Dobrovolnictví jako projev občanské angažovanosti
Zde bývá snaha rozlišovat dobrovolnou činnost vzájemně a veřejně prospěšnou. Tedy do jaké míry je smyslem pomáhat si především navzájem (skautský oddíl, mateřské centrum, spolek zahrádkářů) a do jaké míry je činnost přínosná především pro ostatní (denní centrum pro seniory, hipoterapeutický klub pro děti s hendikepem). V praxi se oba druhy prospěšnosti velmi často prolínají a doplňují.

Když se zájemce zapojí do dobrovolnictví – na příklad v domově seniorů, nemocnici, ekologické organizaci, středisku volného času dětí a mládeže …, ať už si jí najde sám, nebo mu jí doporučí dobrovolnické centrum, obvykle ho seznámí s jejich činností i s pravidly zde platnými. Potom mu nabídnou konkrétní zapojení a obvykle s ním uzavřou občanskoprávní smlouvu o dobrovolnictví. Říkáme tomu formální neboli organizované dobrovolnictví. Slovo „formální“ neznamená, že jde o pouhou

formalitu, dobrovolnictví zde má řadu znaků jako občanská výpomoc. Role dobrovolníka je zde navíc vymezena tak, aby se příjemce pomoci na ní mohl spolehnout. Partnerem dobrovolníka je organizace, která mu nabídne příležitost se uplatnit se a pomůže mu najít jeho místo v organizaci.

Přibližné počty organizovaných dobrovolníků známe pouze u dobrovolnických programů akreditovaných podle zákona o dobrovolnické službě – tam jejich počet stoupá od deseti tisíc před pár lety k dnešním cca 15 - 20 tisícům.

Dle údajů Českého statistického úřadu se počet organizovaných dobrovolníků v nejrůznějších organizacích jako jsou sociální a zdravotní služby, muzea, knihovny, střediska volného času a další a další blíží pomalu ke dvěma milionům.

Definice dobrovolnictví, kterým se v této metodice zabýváme a ve kterém převažuje pomoc a prospěch ostatních, může znít takto:

> ***„Veřejně prospěšné dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dobrovolník dává vědomě část svého času, energie a schopností ve prospěch činnosti, která je časově i obsahově vymezena. Dobrovolnictví může být profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji spontaneitu. Je pravidelným a spolehlivým zdrojem pomoci pro občana či organizaci, která s dobrovolníky spolupracuje a zároveň zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro osobní růst dobrovolníků.“***
> *(Dle: Sozanská, Tošner, 2002, 2006).*

IV.2 Formy dobrovolnictví a související legislativa

Přes různá pojetí dobrovolnictví, obvykle způsobená odlišným sociokulturním a historickým vývojem té které země, se dá v zahraniční literatuře najít alespoň přibližná shoda na následujících třech formách dobrovolnictví:

Občanská participace (podpis petice, účast na demonstraci, účast na veřejné schůzi, kontakt veřejného zastupitele).

Neformální dobrovolnictví (neplacená pomoc jednotlivce sousedům, neformální partě kamarádů, obci, přírodě, tedy všem, kteří nejsou příbuzní).

Formální dobrovolnictví (organizovaná neplacená pomoc prostřednictvím skupin, klubů, organizací ve prospěch ostatních lidí či služeb).

První uvedená forma - **občanská participace**, na rozdíl od neformálního a formálního dobrovolnictví, není zdaleka jednotně uznávaná jako forma dobrovolnictví, zejména proto, že se může prolínat s politicky zaměřeným aktivismem. I v rámci Evropské Unie se stát od státu liší názor, zda člověk, který jde s transparentem na demonstraci ve prospěch politické strany či hnutí, je či není považován za dobrovolníka.

V rámci dobrovolně vzniklé komunity, která má zájem se aktivně zapojit do života obce či regionu, jsou využitelné všechny tři uvedené formy. Občanskou participaci

v tomto smyslu chápeme jako nedílnou součást účasti obyvatelstva na veřejném a občanském životě. Nejrůznější aktivity zde vznikají v každodenní komunikaci a setkávání s ostatními členy komunity i veřejné správy.

Neformální dobrovolnictví přetrvalo jako zdroj pomoci a sounáležitosti přes období totality, kdy se ještě rozšířily a zdomácněly takové činnosti jako placený, ale často v rámci sousedské výpomoci neplacený „melouch". Jinak řečeno šlo o motivaci: „***Dneska já tobě, zítra ty mně…*"**, nebo-li práce sjednaná a zaplacená neoficiálním způsobem, tzv. na černo, tedy vykonaná obvykle ve volném čase pracovníka (http://cs.wiktionary.org/wiki/melouch). Všechny činnosti a aktivity vzájemné sousedské spolupráce byly ukrývány především před úřady a státní správou a často nahrazovaly nedostatek státem poskytovaných služeb. Jak uvádíme v předchozí kapitole, tato historická zkušenost může být dodnes bariérou při vytváření komunitní spolupráce občanů a veřejné správy.

Zakotvení **formálního dobrovolnictví** do české legislativy napomohly nejen předvstupní procesy přijetí ČR do Evropské Unie, ale zároveň po roce 1989 zájem mnoha zahraničních dobrovolníků o seznámení s naší „postsocialistickou" zemí v rámci „**Evropské dobrovolné služby**" (http://www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba). Ta je projektem EU, jenž umožňuje zájemcům ve věku 18 – 30 let, aby po určitou dobu (nejčastěji 2 až 12 měsíců) působili jako dobrovolníci v cizí zemi.

Díky těmto procesům byl v Mezinárodním roce dobrovolníků 2001 započat v ČR legislativní proces na zákonném vymezení dobrovolnické služby, navazující v mnohém právě na Evropskou dobrovolnou službu. Rozvoji organizovaného dobrovolnictví v ČR, kromě tisíců samotných dobrovolníků, pomohly tyto legislativní kroky:

- od roku 2003 **zákon o dobrovolnické službě** *(zákon č. 86/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů),* který nastavil metodiku organizovaného dobrovolnictví povinnou pro programy dle něj akreditované, která je ale využívána řadou dalších dobrovolnických programů i mimo rámec akreditace (www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx);
- od roku 2007 se dobrovolníci objevili po boku profesionálních pracovníků podle § 115 novely **zákona o sociálních službách** (zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, v platném znění);
- ve Věstníku MZdr. ČR č. 6/2009 bylo zveřejněno „**Metodické doporučení pro zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích"** *(http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c_3628_1779_11.html);*
- od roku 2012 je platné „**Metodické doporučení MK ČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění"** *(*http://www.nipos-mk.cz/?s=dobrovolnictv%C3%AD&B1).

Dobrovolnictví jako přirozený projev občanství postupně ztrácí svůj pejorativní nádech „dobrovolně povinných" akcí z dob totalitního režimu. V zemích, kde má dobrovolnictví nepřerušenou tradici, najdeme mezi pomáhajícími všechny věkové i profesní skupiny. Ze zahraničních údajů vyplývá, že kromě studentů tvoří velkou skupinu dobrovolníků ženy, kterým odrostly děti, a také lidé v penzi. V západních zemích je mezi dobrovolníky citelně větší zastoupení mužů než v České republice.

U nás byly donedávna nejpočetnější skupinou dobrovolníků mladí lidé, zejména studenti. Tato situace se situace postupně mění a téměř polovina dobrovolníků je v ekonomicky aktivním věku, ale stále převládají ženy. Přibývá aktivních lidí v důchodovém věku a profese, ze kterých dobrovolníci přicházejí, jsou čím dál různorodější.
(Frič, 2001)

IV.3 Rehabilitace dobrovolnictví v ČR

Do roku 1999 neexistovalo v ČR specializované pracoviště, které by se profesionálně věnovalo dobrovolnictví. V rámci akce „**30 dní pro neziskový sektor**“ bylo 22. února 1999 slavnostně otevřeno v Praze první profesionálně vedené dobrovolnické centrum v České republice. „**HESTIA – Národní dobrovolnické centrum**“ bylo založeno za odborné i finanční podpory Nadace Open Society Fund a za metodické pomoci Points of Light Foundation jako jedno z národních dobrovolnických center ve 14 zemích bývalého komunistického bloku v projektu nazvaném „**Program rozvoje dobrovolnictví**“.

Posláním Programu rozvoje dobrovolnictví byla propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti, k jejímuž naplnění dobrovolnická centra realizují zejména tyto činnosti:

- **rehabilitace občanských ctností - dárcovství a dobrovolnictví v povědomí veřejnosti;**
- **realizace vlastních dobrovolnických programů a projektů;**
- **vzdělávání a výzkum;**
- **rozvoj dobrovolnických center v regionech ČR;**
- **mezinárodní spolupráce dobrovolnických programů a center.**

V dalších letech za podpory Nadace Open Society Fund, C. S. Mott Foundation i díky projektům z fondů PHARE vznikala další dobrovolnická centra po celé ČR. V současné době působí regionální dobrovolnická centra v řadě krajských i okresních a dalších měst. Jednotlivá centra mají specifický obsahový charakter daný místem a náplní své činnosti. V řadě dalších obcí a měst se realizují dobrovolnické programy jako součást činnosti jiné neziskové nebo příspěvkové organizace.

IV.4 Integrace dobrovolnictví do české společnosti

Dobrovolnictví, podobně jako celá naše společnost, stále ještě není v takovém stavu, aby pro ni filantropické aktivity byly něčím běžným a přirozeným. Vzhledem k přetrvávající potřebě po společenském uznání dobrovolnictví i vzhledem k potřebě zavádění jednotných metodických postupů vznikla na jaře 2001 „**Koalice dobrovolnických iniciativ“** jako volné sdružení neziskových organizací podílejících se na dobrovolnických programech a projektech v České republice. Koalice byla vytvořena za účelem reprezentace dobrovolnictví, dává možnost svým členům vystupovat za dobrovolnické programy a projekty všech členů Koalice. Koalici reprezentuje navenek HESTIA, v současné době čítá Koalice cca 60 organizací a je zastoupena ve všech krajích České republiky.

Díky společnému postupu členů Koalice se podařilo v letech 2001 - 2011 nastartovat a rozvinout několik klíčových dobrovolnických programů, a to zejména:

- **Dobrovolnictví pro nezaměstnané** je jednou z cest vedoucích ke zmírňování následků nezaměstnanosti, zejména u skupin zvláště ohrožených na trhu práce, jako jsou na příklad absolventi škol, ženy po rodičovské dovolené, resp. zaměstnanci ve věku 50+.
- **Program Pět P** - preventivní program pro děti ve školním věku. Program je postavený na principu dobrovolného vztahu mezi dítětem a dospělým dobrovolníkem. Do programu vstupují děti z problematického rodinného prostředí, které mají výchovné problémy, ale i děti velmi nadané, které jsou v kolektivu ostatních osamělé.
- **Program 3G**, který má podobné cíle jako Pět P s tím rozdílem, že dobrovolníci jsou z generace 50+ a jejich zapojení se neomezuje pouze na děti školního věku, ale mohu se účastnit aktivit celé rodiny, jak vystihuje název obdobného rakouského programu „**Adoptivní babička“**.
- **Program KOMPAS**, jehož iniciátorem je Dobrovolnické centrum v Ústí nad Labem a který pomáhá znevýhodněným dětem a mládeži i jejich rodinám podobnými aktivitami, jako program Pět P. V programu KOMPAS se věnují 2 - 3 dospělí dobrovolníci skupince 6 - 8 dětí.
- **Dobrovolníci v nemocnicích** pomáhají zlepšit psychosociální podmínky pacientů na lůžkových odděleních nemocnic, léčeben dlouhodobě nemocných i hospiců.
- **Program Pro Seniory** je obdobný program jako dobrovolnictví v nemocnicích. Je zaměřen na klienty zařízení sociální péče, zejména domovů pro seniory.
- **Výchova k dobrovolnictví,** cyklus kurzů, seminářů a konzultací jako součást průřezového tématu projektu „Klíče pro život“, zaměřeného na mentoring, tedy na neformální vzdělávání dětí a mládeže.
- **Dobrovolnictví pro všechny** – projekt, jehož výstupem byla kromě 11 regionálních projektů komunitního dobrovolnictví a čtyř videodokumentů o dobrovolnictví také kniha P. Friče a M. Vávry „**Tři tváře komunitního dobrovolnictví**“. Tyto aktivity položily základy projektu „**Dobrovolnictví a veřejná služba v obci**“ kromě jiného i diskuzí a vytvořením pracovního dokumentu na téma: „**Standardy dobrovolnických center a programů**“. Projekt realizovala HESTIA, Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem, Plán B a Národní institut dětí a mládeže MŠMT a byl podpořen Evropskou komisí jako „vlajková“ iniciativa Evropského roku dobrovolnictví 2011 na území ČR.
- **Dobrovolně přes hranice -** postupně se rozvíjí i fenomén přeshraničního dobrovolnictví. Jedním z výstupů Evropského roku dobrovolníků 2011 je praktický manuál oceněný mezinárodní dobrovolnickou organizací European Volunteer Centre (CEV) autorů Josefa Bočka a Ondřeje Lochmana: „**Dobrovolně přes hranice**“, Praha 2012 (ke stažení na www.dobrovolnik.cz), který má i anglickou verzi: Josef Boček, Ondřej Lochman: „**Voluntarily Across the Border**“, Praha 2012 (ke stažení na www.volunteer.cz).
- **Databáze dobrovolnických příležitostí** - v průběhu Mezinárodního roku dobrovolníků 2001 byly spuštěny stránky www.dobrovolnik.cz. V roce 2002 se díky grantu z programu PHARE portál rozšířil o dobrovolnickou burzu, poradnu a anglické stránky www.volunteer.cz, které jej dodnes prezentují v zahraničí

a podporují tak mezinárodní spolupráci. V roce 2011 byl Dobrovolnik.cz národním portálem Evropského roku dobrovolnictví v České republice. Jedním z výstupů tohoto roku se stal nový nástroj na stránce Dobrovolnik.cz s názvem Databáze dobrovolnických příležitostí (databaze.dobrovolnik.cz). Cílem databáze je nabízet dobrovolníkům i dalším, kteří o svém dobrovolnictví teprve uvažují, možnosti dobrovolnického uplatnění. Zároveň mají organizace i jednotlivci možnost vyvěsit zde svoje nabídky na zapojení dobrovolníků v ČR i v zahraničí.

Odkazy na metodiky, manuály a další studijní materiály, které HESTIA zpracovala a vydala k tématice dobrovolnictví a neziskového sektoru, případně na kterých se obsahově podílela, najdete v příloze č. 2.

V posledních letech se začíná i v České republice projevovat zájem občanů o jiný životní styl a rozvoj tradičních humanistických hodnot. Byla znovuobjevena přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním, především těm členům společnosti, kteří jsou slabí či se z různých důvodů nacházejí v obtížích a nemohou si sami pomoci. Jako nový jev roste i zájem občanů o své životní prostředí. Lidé začali hledat kromě svého profesního uplatnění i jiné způsoby seberealizace, ve kterých by mohli využít svých dovedností a znalostí.

IV.5 Management dobrovolnictví

Novým jevem, který se projevil zejména v souvislosti s Mezinárodním rokem dobrovolníků 2001, jsou organizace a jednotlivci, kteří se dobrovolnictvím zabývají profesionálně. Zní to paradoxně, ale pro to, aby byla dobrovolná pomoc účinná, je potřeba její efektivní, profesionální organizování. Dobrovolnictví ve světě dosáhlo takového rozsahu, že se vytvořil nový obor – management dobrovolnictví.

Vlastní profesionální práce s organizací dobrovolnictví činnosti se příliš neliší od práce s lidskými zdroji obecně**.** Na rozdíl od pracovně právního vztahu zaměstnance se s dobrovolníkem uzavírá smlouva, a to od 1.1.2014 podle nového občanského zákoníku:

> ***„Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 1746, odst. 2) Strany mohou uzavřít i takovou smlouvu, která není zvláště jako typ smlouvy upravena.“***

V případě neformálního dobrovolnictví stačí „**ústní občanskoprávní dohoda“** o dobrovolné výpomoci, která je platná, pokud jsou obě strany s dohodou spokojené.

K profesionalizaci dobrovolnické činnosti také patří skutečnost, že v organizaci působí koordinátor dobrovolníků, který je klíčovou postavou dobrovolnického managementu. Jeho úkolem je vytvořit z různorodé skupiny dobrovolníků jeden celek, v němž si každý ponechává svoji samostatnost a svébytnost.

Koordinátor může být člen týmu zaměstnanců, v některých případech je to i dobrovolník zajišťující tuto funkci v jedné části organizace či pro jednu vybranou činnost. Tento dobrovolný koordinátor ale potřebuje mít oporu v profesionálním garantovi dobrovolnického programu působícím pro celou organizaci. Na počátku dobrovolnického programu s několika dobrovolníky může být koordinátorem dobrovolník, ale s růstem jejich počtu i šíři záběru je to již práce pro placeného

profesionála. V malé neziskové organizaci může být koordinátorem vedoucí organizace či výkonný zaměstnanec na část úvazku vedle své hlavní profese.

Pro nástin pracovní kapacity, kterou dobrovolníci vyžadují, je možno uvést z dosavadních zkušeností toto:

- v programech náročnějších na přípravu a vedení dobrovolníků (obvykle mentoringové programy typu „jeden pro jednoho“ – Pět P, LATA), navíc s působností dobrovolníka mimo prostory organizace, v terénu), je třeba na cca 30 dobrovolníků jeden celý pracovní úvazek.
- jde-li o program, v jehož rámci se dobrovolníci pohybují téměř stále po boku profesionálů (domovy pro seniory či nemocnice, kde navíc na jednotlivých odděleních či patrech působí ještě tzv. kontaktní osoby, které jsou s dobrovolníky v běžném denním styku), potom stačí jeden pracovní úvazek koordinátora až na cca 100 dobrovolníků.

Koordinátorům doporučujeme absolvování kurzu dobrovolnického managementu nebo alespoň stáž v dobrovolnickém centru či v organizaci s dobře fungujícím dobrovolnickým programem. Koordinátor by měl být součástí vedení organizace, ve větší organizaci např. na pozici vedoucího oddělení. Je běžné, že koordinátor ve větší organizaci má k ruce několik asistentů – dobrovolníků, kteří čekají na své zařazení do činnosti organizace, případně jim organizační práce vyhovuje více než činnost s klienty.

Koordinátor by měl mít možnost pravidelné supervize své činnosti tak, jak by mělo být samozřejmé pro všechny pomáhající profese s vysokou mírou neuropsychické zátěže pramenící z každodenního styku s lidmi, často v náročných životních situacích.

Koordinátor by měl být schopen svoji roli vykonávat na základě upřímných a otevřených vztahů s dobrovolníky, jimž se na tomto základě dostává jistoty, že to, co dělají, je významné a slouží dobré věci – koordinátor dobrovolníků je „vizitkou” organizace.
(*Sozanská, Tošner, 2002; 2006).*

Díky projektu MŠMT s názvem „K2“ byl ve společnosti Trexima v rámci „**Národní soustavy kvalifikací“** (NSK) připraven profesní kompetenční profil koordinátora dobrovolníků. Na jeho základě, mohou být občanům uznávány jejich skutečné znalosti a dovednosti získané ve škole, v kurzu, v praxi nebo samostudiem. Profesní kvalifikace jsou definovány jako způsobilost vykonávat určité pracovní činnosti, které dávají možnost pracovního uplatnění (např. montáž nábytku, sportovní masáž, vazba a aranžování květin, příprava studené kuchyně, profese jako strážný či chůva, aj.). Profesní kvalifikace jsou popisovány v Národní soustavě kvalifikací (www.narodni-kvalifikace.cz).

Na tuto kvalifikaci navazuje již komplexně definované povolání „**Koordinátor dobrovolníků**“, který je zařazen do „**Národní soustavy povolání“** (NSP) (www.nsp.cz).

Z hlediska managementu dobrovolnictví bychom se chtěli stručně zmínit o základních kategoriích činnosti koordinátora dobrovolníků, které jsou podstatné a tvoří osnovu

kurzů HESTIA akreditovaných u MPSV pod názvy „**Management dobrovolnictví I**“, „**Management dobrovolnictví II**“ a „**Úvod do supervize v pomáhajících profesích**“.

A) **Pro úspěšné nastartování dobrovolnického programu v organizaci doporučujeme dodržet následující postup:**

- Supervize organizace se zaměřením na dobrovolnictví, na zhodnocení dosavadních zkušeností s dobrovolníky, včetně mapování motivace organizace k přijetí dobrovolníků a vyhledání a výběr možných činností pro dobrovolníky.

- Zpracování projektu zařazení dobrovolníků do organizace z hlediska vedení, profesionálních zaměstnanců, klientů organizace i možných „zdrojů“ dobrovolníků, jejich potřebných vlastností i přípravy.

- Zpracování harmonogramu práce s dobrovolníky z hlediska cyklů činnosti organizace i dobrovolníků.

B) **Po realizaci této fáze můžeme začít naplňovat jednotlivé složky vlastní činnosti s dobrovolníky:**

- Výběr dobrovolníků. Jedná se zejména o metody získávání dobrovolníků. Je třeba počítat s tím, že dobrovolníci přicházejí a odcházejí častěji než zaměstnanci. Práce s nimi je nepřetržitý, stále se opakující proces. V programech postavených převážně na studentech je nezbytné, aby harmonogram práce s nimi respektoval školní či akademický rok.

Někteří dobrovolníci mají své konkrétní představy již před vstupem do organizace. Jiní mají potřebu konat cokoli dobrého, ale nevědí, jak a kde mohou pomoci. S každým zájemcem je potřeba postupovat individuálně a mít na paměti jak jeho motivy a zájmy, tak i potřeby organizace.

- Výcvik dobrovolníků. Podle náročnosti a rizik dobrovolnického působení volíme délku a obsahovou náplň jejich přípravy, která zahrnuje zejména seznámení dobrovolníků s posláním a činností organizace, s organizační strukturou a zejména s jejich místem a rolí v organizaci. V této fázi dobrovolníka nejen připravujeme na jeho činnost, ale zároveň se seznamujeme s jeho chováním a zkušenostmi, podle kterých mu můžeme doporučit konkrétní zaměření.

U náročnějších programů je třeba, aby dobrovolník absolvoval celodenní či víkendový výcvik (dobrovolníci v nemocnicích, v programu Pět P, apod.), nebo dokonce dlouhodobou přípravu rozloženou do několika týdnů (dobrovolníci pro linky důvěry, v hospicích či některé typy dobrovolnické služby v zahraničí).

- Supervize dobrovolníků. V různých odvětvích lidské činnosti existuje více směrů a škol supervize. Supervize dobrovolnictví má nejblíže k supervizi v pomáhajících profesích (např. v sociální práci). I zde existuje několik rozdílných směrů a z nich vyplývajících supervizních metod.

Supervizi dobrovolníků si představujeme jako komunikaci dobrovolníka respektive skupiny dobrovolníků, se supervizorem v neohrožujícím prostředí, které umožní dobrovolníkům konzultovat svoje postoje a pocity pramenící z jejich činnosti. Supervize zároveň chrání zájem klienta před případnými

nevhodnými aktivitami dobrovolníka. Supervize dobrovolníků je rovněž neformální kontrolou jejich činnosti.

- Evaluace dobrovolníků. Tento proces souvisí s hodnocením celé organizace. Záleží na rozhodnutí vedení organizace, zda a jak bude hodnotit svoji práci, aby ji mohla v objektivním světle prezentovat veřejnosti, médiím, sponzorům, dárcům, klientům a vlastním zaměstnancům.

Dobrovolníci si zaslouží, aby jejich činnost byla evidována, aby byly vykazovány počty hodin, které organizaci věnují, a také jejich přínos organizaci jako celku. Hodnocení může sloužit jednak k prokázání účinnosti pomoci dobrovolníků a jednak k ohodnocení vykonaného díla jako argumentu pro to, aby dobrovolnictví bylo uznáno jako činnost, která má své místo i v tržní společnosti.

Nejméně jednou za rok by měl koordinátor spolu s vedením organizace uspořádat setkání dobrovolníků a zaměstnanců spojené s veřejným oceněním jejich zásluh a s předáním alespoň symbolické odměny. Dalšími možnostmi je uvedení jmen dobrovolníků ve výroční zprávě, pozvání dobrovolníků na neformální setkání týmu, na výlet, zájezd se zaměstnanci či klienty, zveřejňování jejich činnosti, zajištění volné vstupenky na sportovní, kulturní akci nebo poskytování jiných výhod plynoucích ze zaměření organizace.

- Organizační a právní aspekty dobrovolnictví. V neposlední řadě je třeba pamatovat na dohody a další dokumenty uzavírané s dobrovolníky a organizacemi, pojištění dobrovolníků a další možné formy dokumentace dobrovolnictví v organizaci. Souhrn těchto dokumentů je uveden v manuálu „**Dokumentace dobrovolnických center a programů**“. Tyto studijní materiály pro kurzy koordinátorů dobrovolníků jsou průběžně aktualizovány a k dispozici ke stažení na www.hest.cz.

Kromě literatury uvedené v závěru této metodiky je dobrým zdrojem informací řada studentských prací dobrovolníků obvykle z řad vysokoškoláků, kteří svojí dobrovolnickou zkušenost využili jako téma bakalářské či magisterské práce. Seznam řady těchto a podobných prací o dobrovolnictví a neziskovém sektoru je uveden na stránkách: www.hest.cz, kde je možné některé z nich stáhnout nebo domluvit jejich výpůjčku.

IV.6 Dobrovolnictví a trh práce

„Samotný vysokoškolský diplom a odborné znalostí při náboru nestačí. Také hledíme na to, jestli je člověk otevřený a přispívá něčím pozitivním svému okolí a jestli zapadne do naší firemní kultury…“ říká šéfka české pobočky Google Taťána le Moigne.
(Dle: Keményová, Daňková, 2014)

V posledních letech se stále častěji setkáváme s názorem, že k získání zaměstnání nestačí výuční list, diplom či podobné profesní osvědčení. Personální agentury i zaměstnavatelé kladou stále větší důraz na tzv. „soft skills“, tedy schopnost kvalitní otevřené komunikace, řešení nových problémů, vedení týmu. Dobrovolnictví je právě

tou aktivitou, ve které si lidé tyto měkké dovednosti osvojují, či prohlubují. Sami dobrovolníci často říkají:

> ***„Potkal jsem nové lidi a situace, naučil jsem se komunikovat ve zcela nových podmínkách. Abych uspěl, museli jsme být dobrá parta …“***

Dobrovolnická činnost nezaměstnaných pro ně znamená rozvoj znalostí, dovedností a kompetencí využitelných na trhu práce, možnost uchování smysluplného životního rytmu a zapojení do aktivní činnosti v době vyloučení z trhu práce. Často je první kvazipracovní činností studentů a absolventů, kde se učí návykům potřebným pro úspěšný vstup na trh práce.

Proto považujeme dobrovolnictví nezaměstnaných za jeden z účinných nepřímých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti. V případě „nediplomních“ profesí se dobrovolnictví osvědčuje jako nespecifická praxe, při níž se uchazeč o zaměstnání přirozenou a nenásilnou cestou seznámí s možným novým pracovištěm i profesí. Získá nejen praktické zkušenosti, které mu pomohou při výběru rekvalifikačního kurzu, ale i možnost zaujmout potenciálního zaměstnavatele. Někteří zaměstnavatelé si poté z dobrovolníků vybírají zaměstnance právě po ověření toho, jak se osvědčí v kolektivu profesionálních pracovníků.

V poslední době se stále častěji objevuje problém, jak naplnit na trhu práce mezeru po nástupu stále inteligentnějších strojů. Erik Brynjolfsson a Andrew McAfee z MIT Centre v Bostonu uvádějí ve své knize „**The Second Machine Age**“ označené v New York Times jako bestseller:

> ***„Prudký rozvoj digitálních technologií ohrožuje skoro polovinu pracovních míst. Nejbezpečnější jsou při tom činnosti, na které počítače ještě dlouho stačit nebudou: kreativita a originalita, schopnost týmové práce, manažerské a koordinační schopnosti.“***
> *(Brynjolfsson, McAfee, 2014)*

A to jsou právě ty výše zmíněné měkké dovednosti - „soft skills“, které si lidé osvojí právě v roli dobrovolníků.

IV.6.1 Dobrovolnictví nezaměstnaných

Listopad 1989 přinesl, resp. znovu nastolil, sociální fenomény, jakými jsou nezaměstnanost, chudoba a sociální vyloučení. Po prvním období relativně nízké míry nezaměstnanosti stojíme nyní před otázkou, jak se společnost vypořádá se zvětšující se armádou nezaměstnaných. Evropská unie se věnuje boji proti nezaměstnanosti, chudobě a sociálnímu vyloučení. Důležitost těchto programů roste i v České republice. Jednou z cest vedoucích ke zmírňování následků nezaměstnanosti je zapojení nezaměstnaných do dobrovolné činnosti.

Projekt „**Dobrovolnictví nezaměstnaných**“, realizovaný HESTIA - Národním dobrovolnickým centrem ve spolupráci s regionálními partnery v letech 2000 - 2002, ověřil tento nástroj aktivní politiky zaměstnanosti v našich podmínkách. Metodika dobrovolnictví nabízí možnost zapojení do takové dobrovolnické činnosti, která by lidem pomohla překonat období nezaměstnanosti bez psychosociální krize. Může jim pomoci i při získávání praxe, a tedy i placeného zaměstnání.

Metodika dobrovolné činnosti poskytuje nezaměstnaným poradenství a zapojení do vzdělávacích aktivit směřujících ke zvýšení jejich vlastní atraktivity na trhu práce. Dobrovolná činnost je zprostředkována zájemcům v řadě organizací veřejně prospěšných služeb, například v sociální a zdravotní oblasti, ve školství i v dalších organizacích, státních, nestátních i příspěvkových. Při dodržení dohodnutých podmínek získá dobrovolník osvědčení o absolvování dobrovolné praxe. Podmínkou úspěchu je nejen zájem ze strany nezaměstnaných, ale i dobrá spolupráce s úřady práce a s organizacemi, do kterých dobrovolníci docházejí.

Výsledky projektů z let 2004 - 2005, zejména z projektu „**Job-Rotation**“ prokázaly, že:

- **minimálně 25% účastníků získalo placené zaměstnání obvykle v organizaci či oboru, kde vykonávali dobrovolnou činnost, dalších 10% účastníků získalo zaměstnání do 3 měsíců po ukončení dobrovolné činnosti v jiné organizaci;**
- **nezaměstnaní, kteří našli zaměstnání v organizaci, kde vykonávali dobrovolnou činnost, jsou celkově spokojenější se svojí profesní pozicí, než ti, kteří získali práci po ukončení dobrovolnictví někde jinde;**
- **zkušenosti z dobrovolnictví slouží jako motivační faktor pro vstup do rekvalifikačních programů, obvykle s následným příslibem zaměstnání, což zvyšuje účinnost rekvalifikací, které v jiných případech nevedou zdaleka vždy k placené práci;**
- **dobrovolnictví můžeme považovat za jeden z nepřímých nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti.**
  (Sozanská, Tošner, 2005)

Pro nezaměstnaného je dobrovolnictví možností ověření:

- zda je schopen vykonávat zvolenou činnost a zařadit se do týmu;
- zda uplatní svoje schopnosti v praxi, kterou se poté může prokázat při hledání placeného zaměstnání;
- zda je schopen vykonávat činnost zcela odlišnou od jeho předchozí praxe – což otevírá cestu k jeho rekvalifikaci.

Pro zaměstnavatele může dobrovolnictví být:

- nástrojem výběru budoucích vhodných zaměstnanců;
- příležitostí ke zlepšení vztahů na pracovišti – dobrovolnictví otevírá cestu k zavedení supervize a dalšímu vzdělávání zaměstnanců;
- a v důsledku také zdrojem nových pracovních postupů a zvýšení kvality služeb.

Z hlediska cílových skupin ohrožených nezaměstnaností a následně sociálním vyloučením se jedná zejména o:

- **studenty a absolventy škol;**
- **rodiče na rodičovské dovolené;**
- **věkovou skupinu 50+.**

U těchto cílových skupiny je dominantním aspektem dobrovolnictví předcházení jejich sociální exkluzi a dalším negativním jevům – např. u mládeže kriminalitě a drogovým závislostem, u matek na mateřské dovolené uzavírání sociálního prostoru, ztrátě

motivace a kompetencí pro návrat na trh práce, u cílové skupiny 50+ rezignaci na další rozvoj a udržení na trhu práce, u seniorů předcházení osamění a pocitu zbytečnosti, atd.

Toto potvrzují i současné studie, jako například „**Zaměstnanost – konceptuální východiska, možnosti empirického zkoumání a dosavadní výsledky v České republice**“ *(Bakule, Fórum sociální politiky, 2/2014).* Jako jedna z největších statisticky prokázaných šancí pro uplatnění na trhu práce je zde uvedeno „**sekundární nebo terciální vzdělávání“.** Ještě o něco větší šance má „**nedávné neformální vzdělávání“**, mezi jehož formy patří také kvalitně organizované dobrovolnictví nezaměstnaných. Dá se tedy spolu s autorem studie konstatovat, že:

> **“*Neformální vzdělávání, tedy dobrovolnictví, se ukazuje jako důležitý faktor prevence dlouhodobé nezaměstnanosti.“***

Dobrovolnictví je nejen důležitým činitelem sociální soudržnosti, ale také zdrojem bohatství komunit v tom nejširším smyslu – kvality života, vytváření a uchování znalostí a dovedností, prevence negativních jevů.

I z tohoto důvodu je důležitým tématem veřejné správy, neboť jí umožňuje na jedné straně posilování spolupráce a prevenci sociální exkluze, na straně druhé maximální kumulaci znalostí, dovedností a pozitivních impulzů a jejich rozvoj pro další využití v ekonomických činnostech, zejména na trhu práce.

IV.6.2 Veřejná služba nezaměstnaných

Novela zákona o zaměstnanosti a zákona o pomoci v hmotné nouzi v návaznosti na dobrovolnickou službu s platností od 1. ledna 2009 přinesla nový institut nazvaný veřejná služba. V této novele zákona o zaměstnanosti se říká (§ 33, odstavec 2):

> ***„Ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce slouží individuální akční plán. Individuální akční plán je dokument, který vypracovává úřad práce za součinnosti uchazeče o zaměstnání. Obsahem individuálního akčního plánu je zejména stanovení postupu a časového harmonogramu plnění jednotlivých opatření ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce. Při určování obsahu individuálního akčního plánu se vychází z dosažené kvalifikace, zdravotního stavu, možností a schopností uchazeče o zaměstnání. Individuální akční plán vypracuje úřad práce vždy, pokud je uchazeč o zaměstnání veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než 5 měsíců. Uchazeč o zaměstnání je povinen poskytnout součinnost úřadu práce při vypracování individuálního akčního plánu, jeho aktualizaci a vyhodnocování, a to v termínech stanovených úřadem práce, a plnit podmínky v něm stanovené.“***

Na základě tohoto akčního plánu si mohl nezaměstnaný (kromě jiného) vybrat veřejnou službu nebo dobrovolnickou službu. Problém s uvažovaným zařazením veřejné služby do zákona o dobrovolnické službě se podařilo vyřešit v roce 2008, proto bylo od té doby třeba tyto dvě služby dobře odlišovat.

Veřejnou službu nejprve organizovala obec, která určovala nezaměstnanému, co bude dělat ve prospěch obce. Dobrovolné je pouze přihlášení se k této službě, ale konkrétní druh práce byl nezaměstnanému přidělen, a to zejména při zlepšování životního prostředí v obci, udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, pomoci v oblasti kulturního rozvoje a sociální péče.

O smyslu tehdy zavedené veřejné služby vypovídá nejlépe článek, ve kterém tehdejší ministr práce a sociálních věcí Petr Nečas uvádí na pravou míru nejasnosti o způsobu organizování a možnosti využití institutu veřejné služby pro jednotlivé obce:

„Chtěl bych uvést na pravou míru nepřesnou informaci, že obce mají údajně povinnost zaměstnávat lidi, kteří jsou v evidenci úřadů práce déle než půl roku, aby pro obec zdarma odpracovali 20 hodin měsíčně. Podle zákona o pomoci v hmotné nouzi obec nemá žádnou povinnost organizovat veřejnou službu. Obec zváží možnosti, které pro organizování veřejné služby má k dispozici, a rozhodne se, zda veřejnou službu organizovat bude či nikoli.

Připomínám, že institut veřejné služby vznikl také z podnětů mnoha starostů, kteří chtěli využít pro blaho obce osoby dlouhodobě závislé na sociálních dávkách. A právě veřejnou službu mohou vykonávat lidé, kterým jsou poskytovány dávky pomoci v hmotné nouzi. Institut veřejné služby pouze rozšířil možnosti zachování pracovních dovedností u osob dlouhodobě setrvávajících ve stavu hmotné nouze (vedle veřejně prospěšných prací, dobrovolnické služby apod.). Co se týká odpracování 20 hodin měsíčně, v zákoně o pomoci v hmotné nouzi je upraveno, že částka živobytí činí u osoby, pobírající příspěvek na živobytí déle než šest kalendářních měsíců, částku existenčního minima. Toto ustanovení se však nevztahuje na nezaopatřené děti, na osobu, u které se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací, osobu pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci, osobu, která má příjem z výdělečné činnosti, a osobu, která vykonává dobrovolnickou službu nebo veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin v kalendářním měsíci. Doba šesti kalendářních měsíců se počítá od 1. 1. 2009. Pokud ale ani jednu z možností osoba vykonávat nebude (jedno z jakého důvodu), její částka živobytí klesne na existenční minimum.

Jestliže se obec rozhodne veřejnou službu organizovat, ukládá jí zákon o pomoci v hmotné nouzi povinnost uzavřít s osobou v hmotné nouzi smlouvu o výkonu veřejné služby. Vzor smlouvy byl ve spolupráci s ministerstvem vnitra obcím poskytnut. Obec ještě před tím, než se rozhodne uzavřít tuto smlouvu, může požadovat po příslušném orgánu pomoci v hmotné nouzi informace o tom, zda konkrétní člověk již nějakou práci pro nějakou jinou obec vykonával a v jaké kvalitě. Vzhledem k tomu, že veřejná služba je zabezpečována v samostatné působnosti obce, mohou obce při organizování veřejných služeb mezi sebou spolupracovat.

Je potřeba si uvědomit, že za výkon veřejné služby nenáleží odměna. Osoba v hmotné nouzi vykonává tuto činnost zdarma, a tudíž obce nebudou mít žádné výdaje na mzdy. Umožní tak i svým občanům, kteří

se ocitli ve stavu hmotné nouze, prokázat snahu vymanit se z dočasné nepříznivé sociální situace a získat dovednosti a pracovní návyky, které jim mohou ulehčit přechod na běžný trh práce. Ministerstvo práce a sociálních věcí může také obci poskytnout dotaci na úhradu pojistného, které kryje odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou člověk vykonávající veřejnou službu způsobí nebo jí bude způsobena.

Závěrem jen zopakuji, že obce si mohou samy zvážit, zda se jim organizovat veřejnou službu vyplatí.“
(Zdroj: Nečas, P.: Moderní obec, 2/2009)

Veřejná služba v tomto kontextu se pomalu, ale v zásadě úspěšně postupně rozšiřovala do dalších a dalších obcí a měst. Většina obcí začala veřejnou službu organizovat od poloviny roku 2009. Průměrně vykonávalo veřejnou službu 11 400 lidí měsíčně. Z dílčích výsledků analýzy veřejné služby vyplynulo, že z 1 590 obcí 635 organizovalo veřejnou službu.

Lidé vykonávající veřejnou službu podle průzkumu MPSV nejčastěji udržovali čistotu ulic a veřejných prostranství (95%). Kromě toho se v některých obcích podíleli mimo jiné na pomocných pracích v nemocnici, péči o seniory, práci v psím útulku, balili knihy ve veřejné knihovně či roznášeli písemnosti po městě. Rovněž vykonávali drobné administrativní činnosti v městských organizacích, sázeli a udržovali zeleň a ovocné stromy, odstraňovali černé skládky, opravovali a natírali lavičky. Dále také uklízeli chodníky od sněhu, čistili potoky, udržovali školní hřiště a podíleli se na organizaci vánočních a společenských akcí nebo pořadatelské činnosti.

Lidé dlouhodobě žijící v hmotné nouzi mohli pozitivně ovlivnit výši svého příspěvku na živobytí mimo jiné právě výkonem veřejné služby. Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí v prosinci 2009 tuto možnost využilo 11 331 lidí.

V roce 2010 Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo příručku k veřejné službě – „**Obec a veřejná služba**“, která byla určena pro lidi v hmotné nouzi a jako metodická pomůcka sloužila obcím poskytujícím veřejnou službu. Kromě nejčastějších otázek týkajících se tohoto institutu a odpovědí na ně obsahovala i příklady z praxe a potřebné formuláře. Příručka přinesla základní informace o veřejné službě, například jaká jsou práva a povinnosti obcí i pracovníků, jak to je s dotacemi na pojištění pracovníka, které obcím poskytne MPSV, a řadu dalších informací.
(Obec a veřejná služba, 2010)

Příručka vznikla na základě iniciativy MPSV, které na začátku roku 2010 oslovilo prostřednictvím Ministerstva vnitra obce v ČR a požádalo je o sdělení názorů a zkušeností s veřejnou službou. Cílem publikace bylo především oslovit ty obce, které prozatím tuto službu neorganizují, přestože na jejich území jsou osoby v hmotné nouzi a o účast ve veřejné službě projevují zájem.

Ale poté přišel koncem roku 2011 zlom - Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR zveřejnilo základní metodický postup zajišťování veřejné služby v roce 2012. V ČR vykonávalo v tuto dobu veřejnou službu asi 16 000 lidí, cílem MPSV bylo, aby do ní na konci příštího roku bylo zapojeno až 50 000 lidí. Do té doby se do veřejné služby zapojovaly osoby v hmotné nouzi a zabezpečovaly ji obce. Od roku 2012 ji měly

vykonávat osoby v hmotné nouzi i vybrané osoby vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání. Nově veřejnou službu zabezpečovala krajská pobočka Úřadu práce ČR, která se mohla písemně dohodnout na zajištění veřejné služby s obcí či dalším subjektem.

A ta podstatná změna: v novele zákona o zaměstnanosti s účinností od 1. 1. 2012 se uvádí, že uchazeč o zaměstnání, který je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání nepřetržitě déle než 2 měsíce a bez vážného důvodu odmítne nabídku vykonávat veřejnou službu v rozsahu nejvýše 20 hodin týdně, bude vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání. Do evidence uchazečů o zaměstnání může být znovu zařazen nejdříve po uplynutí 6 měsíců ode dne vyřazení. Pokud by vyřazený uchazeč o zaměstnání byl zároveň osobou v hmotné nouzi, přestal by mít nárok na dávky pomoci hmotné nouzi. Osoba v evidenci uchazečů o zaměstnání bude vždy předem upozorněna, že při odmítnutí veřejné služby, kterou může vykonávat (pokud tomu nebude bránit vážný důvod, např. zdravotní stav apod.), jí hrozí vyloučení z evidence ÚP ČR i ze systému pomoci v hmotné nouzi.

Podstatné zpřísnění povinného výkonu veřejné služby po její nabídce od Úřadu práce, i když vyvolalo často odpor a označení, že jde o „nevolnickou“ službu, v zásadě nenarušilo její využívání. Do veřejné služby se v prvním čtvrtletí roku 2012, kdy platila nová pravidla pro její výkon, zapojilo přes 2 200 subjektů (z toho více jak 1 130 subjektů jsou obce). Celkem bylo v systému veřejné služby evidováno přes 16 400 klientů (to byli uchazeči, kteří se na veřejnou službu připravovali, právě ji vykonávali, nebo ji již ukončili), z toho více než 8 600 klientů aktivně službu vykonávalo. Nejčastěji to byli uchazeči o zaměstnání v Moravskoslezském kraji (3 758 osob a 280 uzavřených smluv) a v kraji Ústeckém (2 918 uchazečů o zaměstnání a 328 uzavřených smluv).

> ***"Po necelém roce realizace veřejné služby v novém režimu hodnotíme toto opatření aktivní politiky zaměstnanosti jako efektivní nástroj k aktivizaci uchazečů o zaměstnání, kteří mají skutečně zájem realizovat se na trhu práce,"*** uvedl mluvčí Úřadu práce ČR Jiří Reichl.

A poté přišel další zlom - v listopadu 2012 Ústavní soud povinnou veřejnou službu pro nezaměstnané zrušil. Podle soudu byla tato forma veřejné služby v rozporu se zákazem nucené práce i některými jinými základními právy.

Ústavní soud dospěl k závěru, že povinnost uchazečů o zaměstnání přijmout nabídku vykonávat veřejnou službu, kterou je podmíněno jejich setrvání v evidenci uchazečů o zaměstnání, je v rozporu se zákazem nucených prací ve smyslu čl. 9 odst. 1 a čl. 26 odst. 1 Listiny, čl. 4 odst. 2 Úmluvy a čl. 8 odst. 3 písm. a) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a stejně tak porušuje i zákaz svévole podle čl. 1 odst. 1 Ústavy a zásadu rovnosti v důstojnosti podle čl. 1 Listiny, resp. právo na zachování lidské důstojnosti podle čl. 10 odst. 1 Listiny.
(Z nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, spisová značka Pl.ÚS 1/12, paralelní citace: Sbírka zákonů 437/2012 Sb.).

Ministerstvo práce a sociálních věcí se ústy tehdejší ministryně Ludmily Müllerové zavázalo veřejnou službu nezaměstnaných zachovat. Přislíbilo změnit její podmínky tak, aby vyhověla výtkám Ústavního soudu. Ministryně například uvedla, že by

se měla prodloužit lhůta, po jejímž uplynutí mohou úřady práce nezaměstnané na veřejnou službu posílat. Ve hře byla i možnost, že by stát za veřejnou službu částečně platil.

MPSV ČR městům a obcím tehdy ještě vzkázalo:

„U subjektů, které organizují veřejnou službu, může dojít s ohledem na nález Ústavního soudu k výpadku plánovaných činností. Úřad práce jim proto bude nabízet podporu v podobě příspěvků na realizaci např. VPP, společensky účelných pracovních míst či jiných nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, které podporují tvorbu pracovních míst. Neznamená to však, že každá činnost, která byla vykonávána v rámci veřejné služby, bude nahrazena např. podpořeným pracovním místem v rámci VPP. Úřad práce postupuje při schvalování příspěvku vždy s přihlédnutím ke konkrétní situaci na trhu práce a možnostem disponibilních prostředků. Toto opatření je třeba vnímat jako nárazovou okamžitou pomoc organizátorům veřejné služby, jichž se nález Ústavního soudu týká.“

(Zdroj: Ryšavý, I., Moderní obec, 1/2013)

Pro ilustraci uvádíme reflexi těch, kterých se tyto změny dotkly nejvíce, citací dvou článku z Karvinského a Havířovského deníku:

VEŘEJNÁ SLUŽBA SE VRACÍ. ÚKLID ZA STRAVENKU

KARVINÁ – Pracovali byste šest hodin denně s tím, že dostanete jednu padesátikorunovou stravenku? Zdá se vám to šílené? Přesto v Karviné pracuje od počátku února 22 lidí, kteří to naopak berou jako požehnání. Po krátké pauze tak mohou znovu pracovat u veřejné služby.

Jedním z nich je i osmapadesátiletý Josef Cirkulík. Bez práce je už téměř dvacet let a předtím pracoval v Jäklu Karviná, odkud ho v roce 1993 propustili. "Snižovaly se tehdy stavy a já jsem nevyučený, tak jsem byl mezi prvními na ráně," vzpomíná muž.

S veřejnou službou je spjatý už od roku 2009. Když ji Ústavní soud loni zrušil, mrzelo ho to. Prý nechce sedět jen doma a koukat z okna. "Těch padesát korun je také pomoc, navíc mi to možná pomůže k nějakému novému zaměstnání. A už mi také chyběla práce, ta je pro mě velkou motivací," svěřil se Josef Cirkulík.

Padesát korun za jednu směnu vítá i třiapadesátiletá Miroslava Szekresová. Ta je bez práce už čtyři roky poté, co ji propustili z Autopalu. "Člověk dnes potřebuje každou korunu, ze sociálních dávek se uživit nedá. Zvlášť ty nájmy dnes jsou opravdu nehorázné," vysvětluje Miroslava Szekresová.

Proč toto řešení? Město muselo najít způsob, jak se vypořádat s rozhodnutím Ústavního soudu, který zrušil veřejnou službu jako povinnost pracovat pro každého nezaměstnaného v evidenci úřadu práce. Karvinská úprava – nový systém není povinný, ale dobrovolný. Nikdo nikomu nic nenařizuje, ani za porušení není žádná sankce. "Je to naprosto dobrovolné, oslovili jsme ty pracovníky, kteří se osvědčili již v minulosti

a máme s nimi dobré zkušenosti," sdělil vedoucí oddělení veřejných prací z karvinského magistrátu Pavel Cieslar.

Pracovníci veřejné služby budou mít v podstatě stejnou náplň práce jako v minulosti, s výjimkou ručního čištění města, které budou provádět technické služby. "Budou se především podílet na úklidu kontejnerových stanovišť, kterých máme ve městě desítky, v zimním období budou odklízet sníh z vyhrazených míst pro handicapované a samozřejmě nelze vynechat likvidaci černých skládek a úklid nepořádku po bezdomovcích," dodává Pavel Cieslar s tím, že loni pracovníci veřejné služby uklidili 86 tun odpadu z černých skládek. Noví pracovníci budou pracovat šest hodin denně, maximálně tři dny v týdnu, aby nebyl překročen maximální rozsah pro výkon veřejné služby, který je dvacet hodin týdně. Denně bude pracovat deset lidí, s výjimkou středy, kdy jich bude dvacet. Nahradí 22 statečných dvě stovky pracovníků, kteří zmizeli z ulic minulý rok?
(Zdroj: Vargová, A., Gorgol, D., Karvinský a Havířovský deník, 10.2.2013)

KARVINSKÁ RADNICE PŘERUŠILA ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ ZA STRAVENKY
KARVINÁ - Nejméně týden pauza. To se dozvěděli dobrovolníci z veřejné služby v Karviné, kteří přišli v pátek na úklid města za stravenku. Důvod? Mediální útoky na město, kdy některá média naznačila, že způsob odměňování padesátikorunovou stravenkou nemusí být v souladu s právním řádem.

„Myslíme si, že to děláme dobře, a hlavně v dobré víře, nicméně chceme udělat další právní analýzy a ještě důkladněji si to ověřit," řekla mluvčí Karviné Šárka Swiderová.

Podle třineckého advokáta Davida Jopka se sice jedná o chvályhodnou myšlenku s dobrým úmyslem, nicméně může narazit na několik úskalí. „Právní předpisy v České republice určují určitou minimální odměnu za vykonanou práci, to znamená minimální mzdu. Padesátikorunová stravenka tomu jistě neodpovídá," vysvětluje třinecký advokát.

Nicméně podle Šárky Swiderové se nejedná o závislou práci. „Veřejná služba přece nikdy nespadala pod zákoník práce. Ti lidé neuzavírají pracovní smlouvu, ale podepisují smlouvu o dobrovolné službě s úřadem práce. Dříve byla veřejná služba povinná, nyní je už naštěstí dobrovolná, tu povinnost zrušil Ústavní soud, ale stále má být veřejná služba vykonávána zadarmo. Ta stravenka od nás není žádná mzda, ale jakési poděkování za jejich pomoc městu," upřesnila mluvčí Karviné.

Město je navíc do práce nenutí. Na rozdíl od minulé úpravy, kdy za porušení hrozilo vyhození z úřadu práce, nyní nejsou žádné sankce. I tam však může být úskalí.

„U té dobrovolné veřejné služby může být problémem poskytnutá stravenka a také selektivní poskytování takové odměny nezaměstnaným nebo jejich výhradní využívání pro tuto službu. Tady pak narážíme na zákaz diskriminace," dodal David Jopek.

Co tedy bude následovat? Lze město za něco takového postihovat? Vždyť z tohoto těží jak město, spokojení jsou samotní pracovníci a velice pozitivně toto vnímá i veřejnost, která tyto lidi nevidí jako „vyžírky", ale naopak oceňují, že i oni se snaží něco pro město udělat.

„Reálně si myslím, že městu za toto nic nehrozí," konstatoval třinecký advokát.

Samotné pracovníky přerušení zaskočilo. „Rozhodně nejsou nadšeni, chtějí pokračovat dále. Někteří nám i vynadali, jak byli naštvaní," zdůraznila mluvčí města.
(Zdroj: Gorgol, D., Karvinský a Havířovský deník, 19.2.2013)

Do poloviny roku 2014 však prozatím nebyla veřejná služba nově právně upravena…

V. Modely realizace dobrovolnictví v obci, kraji

(počty obyvatel dle údajů k 31.12.2013 dle: http://vdb.czso.cz/mos)

V.1 Dobrovolnictví v Soběslavi (7 195 obyv.)

Soběslav leží na soutoku Lužnice a Černovického potoka v malebné jihočeské krajině 20 km jižně od Tábora. Na počátku svého vzniku byla Soběslav osadou na křižovatce dvou zemských cest - cesty Vitorazské vedoucí z Rakouska a Solné (Zlaté) stezky.

První písemná zmínka o Soběslavi je z roku 1293, kdy již byla majetkem pánů z Rožmberka. V roce 1390 obdržela od Jindřicha z Rožmberka městská práva. Počet domů tehdejšího města odpovídal asi počtu domů v nynějším vnitřním městě; předměstí nebyla žádná. V současné době je město rozprostřeno daleko za své původní hradby.

Soběslav je turisticky atraktivní množstvím kulturních památek, krásnou přírodou a je také přirozeným centrem pro své okolí. Její obyvatelé si mezi sebou pomáhají v různých oblastech a funguje zde i řada spolků, které vznikaly na základě zapálení jednotlivců. Dobrovolnictví zde organizuje Diakonie Českobratrské církve evangelické – středisko Rolnička (Dle: *www.musobeslav.cz*).

Diakonie ČCE – středisko Rolnička vznikla před dvaceti lety jako vize několika neobyčejných lidí. Lidí odvážných pro změny ve společnosti, ale i v osobním a profesním životě. Na jedné straně to byli manželé Ruth a Zdeněk Šormovi společně s lidmi z místního sboru ČCE a na straně druhé 12 rodin pečujících o své děti se zdravotním postižením. Dnes navštěvuje Rolničku více než 80 dětí i dospělých s mentálním a kombinovaným postižením z celého Táborska. Registrovaných je pět sociálních služeb – od roku 2007 centrum denních služeb pro děti a mladistvé, centrum denních služeb pro dospělé, chráněné bydlení, od roku 2010 osobní asistenci a od roku 2012 sociálně terapeutickou dílnu.

Rolnička nabízí také dobrovolnické projekty a zaměstnání v chráněné dílně a čajovně. Od září 2013 je otevřena pobočka v Táboře, kde je klientům k dispozici sociálně terapeutická dílna a dva chráněné byty. Při své činnosti úzce spolupracuje s mateřskou školou, základní školou speciální a praktickou školou Diakonie ČCE Rolnička Soběslav, které sídlí ve stejných budovách jako Rolnička v Soběslavi i v Táboře *(www.rolnicka.cz).*

Dobrovolnictví v Rolničce – komunitní model
Rolnička pracuje s dobrovolníky od svého založení a od roku 2008 má své vlastní dobrovolnické centrum, které je součástí střediska. Koordinátorka dobrovolníků Renata Gargulová říká:

> ***„Dobrovolníci jsou pro nás významnými partnery a bez jejich pomoci si naši práci již nedokážeme představit. Jejich podpora je nejen práce, kterou v dobrovolnických projektech odvedou, ale i energie a inspirace, kterou nám předají“.***
> *(www.rolnicka.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/dobrovolnicke-centrum)*

Cílem DC Rolnička je vyhledávání, proškolování a vedení dobrovolníků, kteří pomáhají dětem, dospělým a seniorům s mentálním a zdravotním postižením na Táborsku. Dále organizuje pomoc dobrovolníků při zajištění benefičních akcí pro veřejnost.

Dobrovolnické projekty Rolničky:

- **Klub dobrovolníků v knihovně**
  Jde o neformální klub, který je otevřen všem lidem různého věku, kteří chtějí poznat a zkusit něco nového. Tento klub vznikl začátkem listopadu 2010 a nikdo netušil, jak ovlivní vývoj dobrovolnictví v Soběslavi. Na prvních schůzkách se scházelo asi osm lidí a v současné době již dosahuje počtu 22 dobrovolníků převážně seniorů a nezaměstnaných. Na činnosti klubu se podílejí čtyři organizace: Městská knihovna v Soběslavi, Diakonie ČCE – středisko Rolnička, IMY a Nedoklubko. Na setkáních dobrovolníci vyrábějí například speciální pomůcky pro děti s postižením, dárky pro maminky, kterým se narodí nedonošené miminko a pomáhají připravovat benefiční akce neziskových organizací – balí, kompletují, připravují obálky, občerstvení a další.

  Od roku 2013 je tento dobrovolnický projekt akreditovaný u MV ČR. Tím, že klub funguje ve veřejných prostorech města, se o něm veřejnost dozvídá přirozenou cestou při běžné návštěvě knihovny. Za významný úspěch projektu považujeme i to, že se podařilo propojit zájmy všech věkových kategorií, protože projekt se dotýká lidí od narození až po seniorský věk. Občanské sdružení Nedoklubko pracuje s maminkami nedonošených dětí. Občanské sdružení „I MY“ jako středisko rané péče podporuje děti od narození do sedmi let věku a jejich rodiny. Rolnička pracuje s věkovou skupinou od 4 do 60 let a do klubu dobrovolníků se zapojují senioři.

- **Kamarád pro volný čas**
  Akreditovaný projekt dobrovolnické služby, jehož cílem je podpořit děti, dospělé a seniory s mentálním a zdravotním postižením a jejich rodiny. Naší pomocí chceme vyhovět individuálním potřebám a přáním klienta. Vyhledáváme

dobrovolníky**,** kterým poskytujeme potřebné informace, a kteří se stanou jejich kamarády/společníky klientů. S těmi pak tráví volný čas podle jejich přání - chodí do kina, do knihovny nebo si popovídají v cukrárně či kavárně. Jedná se zpravidla o dvě hodiny týdně.

V rámci tohoto projektu nabízíme klientům, kteří nemohou mít z nějakého důvodu svého dobrovolníka, také možnost účastnit se společných akcí, které s dobrovolníky pořádáme (víkendový pobyt, bowling, kino, aj.). Dobrovolníci je také mohou doprovázet na akce a zájmové kroužky, kam by bez doprovodu další osoby jít nemohli.

Při vyhledávání klientů do tohoto projektu spolupracujeme se sociálně zdravotním odborem města Soběslav a střediskem rané péče pro Jihočeský region IMY.

- **Jednorázové benefiční aktivity**
  Jde o akce, které pořádá Diakonie ČCE - středisko Rolnička pro veřejnost a bez dobrovolníků si je nedokážeme představit. Při vyhledávání dobrovolníků na tyto akce spolupracujeme s Úřadem práce, knihovnou v Soběslavi a středními školami na Táborsku. Dobrovolníci pomáhají s výtvarným programem pro děti nebo servisem při akci.

  Jedná se například o Živý betlém, do něhož jsou zapojeni: Římskokatolická farnost, Českobratrská církev evangelická, středisko Rolnička, město Soběslav, Základní umělecká škola, loutkové divadlo Karomato a další jednotlivci, kteří jsou ochotni pomáhat. Dále to jsou konference o dobrovolnictví, Festival DOBROVOL, jarní a vánoční jarmarky Rolničky, benefice v Praze v divadle Kampa, den dětí Rolničkování a veřejná sbírka Rolničkové dny v 10 městech Jihočeského kraje.

Dobrovolnické centrum Rolnička a jeho zapojení do projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“
DC se zapojuje do všech aktivit, které podporují rozvoj dobrovolnictví. Jedná se zejména o dobrovolnou činnost, v jejímž rámci dostává příležitost i veřejnost. Důležitou oblastí je i propojení neziskových organizací a veřejné zprávy, které umožní vytvářet více příležitostí k zapojení veřejnosti do těchto aktivit.

Spolupráce se zdravotně sociálním odborem města Soběslav
Dobrovolníci pomáhají terénní sociální pracovnici při zajištění volnočasových aktivit pro sociálně vyloučené a ohrožené děti od 5 do 15 let. Konkrétně jde o laické doučování dětí se slabším prospěchem (asistence při vypracování domácích úkolů), výtvarná činnost, tvorba zaměřená na estetické vnímání, kreativitu, rozvoj jemné motoriky, hudební zábavu a další tematicky založené akce. Sociální pracovnice nabízí různé možnosti zapojení a pomoci dobrovolníků.

Oslovování nových dobrovolníků
Během let máme velmi dobrou spolupráci se soběslavským gymnáziem a střední ekologickou školou z Veselí nad Lužnicí, kdy se nám podařilo vytvořit metodiku oslovování nových dobrovolníků na středních školách.

Spolupráce s Úřadem práce je založena na:
- inzerátech na úřadech práce - nástěnka (Soběslav, Veselí nad Lužnicí);
- pracovnice Úřadu práce předávají kontakty na DC Rolničky;

Dle získaných zkušeností je důležité osoby evidované na Úřadech práce pro vykonávání dobrovolnické služby pečlivě vybírat a správně motivovat, aby byla zajištěna dlouhodobá a bezproblémová spolupráce.

Příběhy dobrovolníků
Během podzimu 2013 se nám podařilo vyhledat mladou maminku na mateřské dovolené, která je ochotná a schopná klub dobrovolníků vést. Paní znala Rolničku už dříve. Potvrzuje se nám fakt, že v Soběslavi dobrovolnictví funguje na osobnější rovině – do projektů se nám obvykle hlásí lidé, kteří Rolničku a spolupracující organizace znají.

„Jmenuji se Veronika Kováčová a je mi 26 let. Rolničku znám prakticky od jejího založení. Tehdy byl jejím klientem můj bratr. Často jsem jej spolu s rodiči doprovázela na různé akce pořádané Rolničkou, jako např. letní tábory, výlety, oslavy Dne dětí, apod. Coby malému dítěti mi už tehdy přirůstal svět Rolničky a dobrovolnictví jako takové k srdci, byť nevědomky.

Má první praktická zkušenost s dobrovolnictvím přišla na střední zdravotnické škole. Jednou týdně jsem navštěvovala jednu milou starší paní v táborském G-Centru. Ta paní byla vážně nemocná, upoutána na lůžko. Mou náplní bylo aspoň trochu té dámě zpestřit odpoledne, zabavit ji, povídat si s ní, předčítat jí kus knihy či novin.

Další zkušenost přišla až po několika letech. Všimla jsem si letáku, na němž Rolnička aktuálně hledala dobrovolníky. S kamarádkou jsme kontaktovaly Renatu Gargulovou, která tehdy v Rolničce pracovala (a stále pracuje) coby koordinátorka dobrovolníků. A tak začal můj několikaletý a dodnes trvající vřelý vztah s paní Evou (70 let). Paní Eva je odkázána na invalidní vozík, protože kdysi přišla o nohu. Žije sama v rodinném domku a už dlouho nemá rodinu. I když už pár let nejsem oficiálně dobrovolníkem, paní Evu dodnes navštěvuji nejen já, ale i můj partner a můj syn.

Kromě Rolničky samotné jsem několikrát spolupracovala také s organizací IMY – ať už šlo o hlídání postižených dětí v rané péči nebo třeba pomoc s přípravou akcí.

V současnosti jsem na mateřské dovolené a jednou týdně koordinuji dobrovolnickou práci seniorek v Městské knihovně Soběslav, opět ve spolupráci s Rolničkou, IMY a dalšími organizacemi. Jedná se o lidi, kteří i v důchodovém věku chtějí být aktivní a pomáhají zmíněným neziskovým organizacím například s výrobou pomůcek pro postižené děti, balením hotových výrobků či s jejich výrobou. Tato práce mě nejen baví a naplňuje, ale zároveň také velmi inspiruje – týden co týden obdivuji skupinu starších dam, které neztratily elán a chuť učit se novým věcem

a vždy mě pobaví a zároveň poučí o životě prostřednictvím svých vzpomínek a příběhů. Práce v knihovně mi také otevírá stále nové cesty a způsoby, jak se do dobrovolnictví zapojovat a jak se v něm rozvíjet. Není to jen „brigáda“ na pár hodin týdně – je to životní styl a smysl, který mě neopouští ani doma.“

Výpovědi dobrovolníků na téma: „Jak vás dobrovolnictví ovlivnilo a co vám přináší“:

- ***„Dobrovolnictví je jako bonboniéra.“***
- ***„Tak třeba mně to úplně změnilo život. Hodnoty jsou úplně jinde a zkušenosti mi v životě dost pomohly.“***
- ***„Spoustu zkušeností, nových přátel, skvělých zážitků. Vlastně tak nějak novou „rodinu", se kterou se nádherně „pracuje".“***
- ***„Jedno souhlasné kývnutí hlavou, že budu dělat dobrovolníka a jak to změní život: to asi nejzásadnější, co mi dobrovolnictví přineslo, je jiný pohled na lidi kolem sebe. Díky této zkušenosti jsem se rozhodla, co dál studovat, co dál v životě dělat. Další velké pozitivum vidím v tom, že jsem získala spoustu přátel (snad na celý život), dále to přineslo větší odolnost vůči stresu a uvědomění, že věci se musí dělat naplno, protože to tady ošidit nejde. Přineslo to i lásky, zklamání, hádky, alkohol, trapasy, vtipné historky. Dobrovolnictví je jiný životní styl a hlavně je SEXY. Sex je vzrušení, dobrodružství, objevování nových a zajímavých věcí, a to člověka nutí dělat to dál a dál. A to mě uspokojuje.“***
- ***„Dobrovolnictví mi toho přineslo spoustu. Na začátku to byla super dobrá nálada, pak se k tomu začaly připojovat skvělý a nezapomenutelný zážitky, noví přátelé (jedni z nejlepších!), atd., atd. Celkově bych se nebál říct, že mi to dalo úplně jiný životní směr. Dalo mi to snad milion milionů nových pohledů na různé situace/věci. Jo, mohl bych toho fakt napsat asi hodně, ale to až někdy u piva. Takže shrnuto: Dalo mi to dobrou náladu a pořádnou šťávu do života!“***

V.2 Dobrovolnictví v Prachaticích (11 189 obyv.)

Prachatice leží v jihozápadní příhraniční části České republiky a je součástí Jihočeského kraje. Tvoří jej 8 katastrálních území (k. ú. Prachatice, Staré Prachatice, Libínské Sedlo, Perlovice, Kahov, Oseky, Volovice, Stádla). Okolí města je tvořeno podhorskou vrchovinou s dominantním vrcholem Libína (1096 m n. m.), která plynule přechází v horské pásmo Šumavy.

V době začínajícího obchodu a v souvislosti s kolonizací šumavských hvozdů pravděpodobně existovala osada (nyní Staré Prachatice), kterou ve 2. polovině 12. století daroval Vratislav I. kapitule vyšehradské. Prosperita nového města byla zabezpečena, když vyšehradský probošt Jan pronajal r. 1323 Prachatičanům mýto na „Zlaté stezce" za 18 hřiven stříbra a když město získalo právo trhu. Stejně jako u jiných, tehdy založených jihočeských měst se v Prachaticích stalo středem zhruba čtvercové náměstí, kolem něhož se rovnoměrně rozložilo ostatní město. Ulice jednak spojovaly dvě vstupní brány, jednak vytvářely okružní ulici, opisující uvnitř města křivku podél hradební zdi, která tehdy pouze v jednoduché linii obepínala celé město. Městem protéká Živný potok, západně od města se nachází řeka Blanice a Husinecká přehrada (*Dle: www.prachatice.eu*).

Dobrovolnické centrum KreBul Prachatice - jeho smyslem je profesionální spolupráce mezi přijímajícími organizacemi a vysílající organizací a zajištění systému nabídky a poptávky po dobrovolnické službě na Prachaticku. Potřeba DC vychází ze situace v regionu, kde je dobrovolnických programů nedostatek.

Vznik a rozvoj DC centra vychází také z Komunitního plánu sociálních a souvisejících služeb ve městě Prachatice na léta 2007 - 2010 „Rozvoj dobrovolnictví“, „Příprava, vznik a rozvoj dobrovolnického centra“ a „Vznik a rozvoj dobrovolnických programů“.

Zaměření dobrovolnického centra
DC Prachatice se zaměřuje na činnost v těchto oblastech:
- získávání, výběr, evidence dobrovolníků pro konkrétní dobrovolnické programy v regionu;
- zjišťování potřeb přijímajících organizací;
- školení dobrovolníků;
- smluvní zajištění dobrovolnické činnosti;
- pojištění dobrovolníků;
- zajištění supervize;
- komunikace s přijímajícími organizacemi;
- propagace dobrovolnictví na Prachaticku;
- podpora rozvoje dobrovolnictví.

DC je připraveno vysílat dobrovolníky do širokého spektra oblastí dobrovolnické služby. V sociálně – zdravotní oblasti je to zejména pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomoc seniorům, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, pomoc nezaměstnaným, příslušníkům národnostních menšin, osobám drogově závislým. Konkrétní činnosti se domlouvají v součinnosti s přijímající organizací (*www.krebul.cz*).

Cílem projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“ byla analýza současného stavu dobrovolnictví a veřejné služby ve městě, dobrovolnické aktivity, komunitní spolupráce, pravidelné setkávání Rady seniorů města Prachatice (zástupců seniorských organizací, institucí a jednotlivců) a Studentské rady města Prachatice v rámci mezigeneračního dialogu, partnerství v projektu Města Prachatice s o.s. KreBul (dnes o.p.s.), s NSZM a HESTIA.

Realizace projektu v letech 2013 – 2014

Plusy projektu
- ✔ Na počátku, při seznamování místní samosprávy a veřejnosti s projektem došlo **k analýze současného stavu dobrovolnictví a veřejné služby**, k ujasnění, kde probíhají dobrovolnické aktivity na území města, kde se koordinují. Hledali jsme slabá místa, ohrožení, ale i příležitosti a především kladné stránky, na kterých byl projekt ve spolupráci města a dobrovolnického centra postaven. Stejně jsme prozkoumali i oblast veřejné služby, která byla v Prachaticích od počátku hojně využívána. VS měla svého koordinátora, bylo nalezeno mnoho typů prací pro zapojení nezaměstnaných, bylo nabízeno i mírné vylepšení jejich finančního příjmu.
- ✔ Během realizace projektu na území Prachatic se podařilo zachovat a prohloubit systém mezigeneračního dialogu zejména prostřednictvím **Rady**

seniorů města Prachatice (Poradního sboru zdravotně postižených a seniorů, zástupců všech seniorských organizací, institucí a jednotlivců ve městě - cca 9 - 13 osob) a **Studentské rady města** (zástupci škol – ZŠ, SŠ, OU i VOŠ, gymnázia - 14 + 6 dobrovolníků). Setkávají se už několik let, otevírají otázky mezigeneračního soužití, vzájemné tolerance, respektu. Díky projektu se podařilo nalézt místo (divadelní kavárnu, Informační centrum pro mládež, domov seniorů, prachatickou radnici, hospic), které je bezbariérové - přístupné z pohledu odstraněných architektonických bariér a řešící bariéry lidské. V nastoleném dialogu, který vede facilitátor, se probírají nejpalčivější témata, jako je zaměstnávání (příležitost pro mladé x důchodci), bydlení (v malých, velkých bytech x zařízeních s péčí), službách (pro rodiny s dětmi, seniory a zdravotně postižené), financích (úspory, bankomaty, nové technologie). O výstupech je veřejnost informována prostřednictvím médií (např. Radniční listy, *www.prachatice.cz* nyní i *www.prachatice.eu*, kabelové televize, apod.).

- ✔ Vedle této pravidelné platformy setkávání a dialogu, hledání cest a řešení došlo k mnohým konkrétním setkáním, akcím a aktivitám v rámci mezigeneračního dobrovolnictví. Došlo k prezentaci činnosti dobrovolnictví a ke konkrétnímu zapojení při jednáních, jež mají jedno společné: obohacují na obou stranách. Mladí lidé získávají zkušenosti a dovednosti od starších a starší čerpají mladou energii a poznatky prostřednictvím nových technologií a informacím dnešní doby. Důležité je srovnávání, porovnávání, a tím dochází ke kompromisům, toleranci a vzájemným dobrým mezilidským vztahům.

Mínusy projektu:

- ✔ Překážky jsou pouze v rozesílání informací, například pozvánek k jednání (někteří lidé nemají internetové připojení), a tak byl v roce 2013 zahájen dobrovolnický projekt Seniorský pošťák (tři senzační senioři – dobrovolníci), který na území města roznáší zdarma pozvánky, zápisy a další psaní.
- ✔ Prostory, které ještě ne zcela všude vyhovují svým vybavením (dataprojektory, indukční smyčkou, plátnem a technikou všeobecně).
- ✔ V nalezení vhodného času k setkávání (co je pro mladé brzo, pro seniory je již pozdě, co pro nezaměstnané není problém, pro zaměstnané ano).

Návrhy na řešení:

- ✔ Na základě dlouhodobé praxe bylo vysledováno, že pro prachatické seniory je nejvhodnějším dnem a hodinou úterý od 13 hodin, anebo pátek od 10 hodin a pro studenty úterky od 15, nebo i od 16 hodin – může se měnit dle nových školních rozvrhů počátkem každého nového školního roku (vhodné je vždy dodržet i hodinovou dotaci – neprodlužovat!).

JAK FUNGOVALA PRACOVNÍ SKUPINA PROJEKTU:

Pracovní skupina Zdravého města Prachatice funguje pět let. Od ledna 2013 vznikla na základě dohody **skupina, která se zabývá dobrovolnictvím,** jejíž hlavní náplní do současné doby byla nejen realizace projektu Dobrovolnictví a veřejná služba v obci, ale i další nově vznikající dobrovolnické projekty, jako například Hračky pro Gruzii, Druhý život dětské knihy, Víčka pro Martinku, Seniorský pošťák a další. V PS Dobrovolnictví byli tři osoby: Hanka Rabenhauptová za město, Zdeněk Krejsa za o. s. KreBul (dnes o.p.s.) a Zdena Hrůzová za dobrovolníky. Jednání s PS MA 21 jsou vždy společná a pak následuje vzájemná výměna informací, doporučení.

PS fungovala velmi dobře a operativně, i po ukončení projektu se jeví jako žádoucí pro koordinaci dobrovolnictví v sociálních službách, zdravotní péči, školství, životním prostředí a dalších oblastech. PS bude i nadále pokračovat (Jiří Gabriel Kučera, vedoucí DC, se stane členem i PS MA 21).

JAK PROBÍHALA SPOLUPRÁCE S VEŘEJNOU SPRÁVOU A DALŠÍMI ORGANIZACEMI:

- ✔ Andrea Tajanovská, radní města Prachatice, která v rámci rekvalifikací vedla kurzy pro nezaměstnané jako budoucí sociální pracovníky, se několikrát zúčastnila se svými frekventanty z Úřadu práce Prachatice dobrovolnických akcí (Dobrovolník s kytičkou, Fórum Zdravého města Prachatice, burza nepotřebných věcí).
- ✔ Město spolupracuje se všemi neziskovými organizacemi, ať již se jedná o oblast sociální, sportovní, kulturní, či vyvíjející prorodinnou politiku. V roce 2013 to bylo 103 organizací. Vedení města se každoročně na závěr roku se všemi setkává k veřejnému poděkování za činnost realizovanou často právě dobrovolnicky.

JAK SE DAŘILO OSLOVIT PRO DOBROVOLNICTVÍ CÍLOVÉ SKUPINY:

- ✔ Zapojením skupiny nezaměstnaných prostřednictvím kurzu do aktivit Fóra Zdravého města Prachatice.
- ✔ Prostřednictvím médií byla publikována výzva k dobrovolnictví. Vždy po akci, například o výsledku „Víčka pro Martinku“, kdy se do sběru zapojily všechny věkové kategorie. Vyhodnocení této akce bylo oznámeno v rámci Dne zdravotně postižených v Prachaticích (info na *www.prachatice.eu*).
- ✔ Projekt Druhý život dětské knihy je systém shromažďování a distribuce nových i starších dětských knih za účelem podpory čtení u dětí. Ekonomická situace rodin snížila poptávku po knihách, negativně tato skutečnost působí zejména u dětské literatury, která byla vždy tradičním nástrojem kultivace a socializace dětí a mládeže. Přitom v souladu s tradiční mimořádně vysokou autoritou knihy je zřejmé, že v mnoha domácnostech existují rozsáhlé knihovny, často plné desítek svazků literatury pro mladé. Projekt Druhý život dětské knihy využívá aktivních seniorů-dobrovolníků k organizaci sbírek literatury pro děti a mládež. Členové klubu SENSEN Prachatice u sebe, ve svém okolí i v širším regionu vyhledávají spoluobčany ochotné věnovat nepoškozené a obsahově kvalitní tituly, shromažďují je a doručují na distribuční místa v Informačním centru pro mládež, na Městském úřadu Prachatice a v Městské knihovně Prachatice.

VÝPOVĚDI:

Hanka Rabenhauptová, koordinátorka RS, pracovnice úřadu,, dobrovolnice ICM Prachatice:

„Mít možnost a příležitost je pro každého z nás velkou výzvou v každém věku. RH+.

V roce 2002 jsem nastoupila na Městský úřad Prachatice v roli místostarostky města Prachatice (a pobyla dalších 8 let) a plynule jsem navázala na tradici již fungujícího poradního sboru. V té době jsem se dočetla a následně získávala informace o zakládání Rad seniorů,

studentských parlamentů a rad při různých školách. Pár měsíců trvala příprava a vyjednávání s místními seniorskými organizacemi, exkurze do míst, kde RS již fungovala (Hradec Králové a Pardubice). V roce 2004 byla v Prachaticích založena Rada seniorů města Prachatice jako poradního orgánu vedení města v různých oblastech života seniorů (zdravotnictví, sociální péče, školství, bydlení, doprava, …). V RS zasedli zástupci Seniorské občanské společnosti, Obce baráčníků Vitoraz Prachatice, Městské organizace Svazu důchodců Prachatice, Klubu vojenských důchodců, zástupce osadních výborů i jednotlivců. RS byla schválena na čtyřleté období Radou města Prachatice, stejně tak jako v jejím průběhu důležité návrhy a podněty. V roce 2010 bylo Město Prachatice oceněno za inovaci ve veřejné správě za poradní orgán vedení města a jeho aplikaci ve veřejné správě.

Poradní orgán vedení města znamená, že na každém jednání je vždy přítomen zástupce samosprávy a koordinátor. Zástupce samosprávy může po úvodních informacích a kolečku dotazů hned reagovat na podněty, připomínky a návrhy řešení aktuálních problémů. Osm let ve vedení a další čtyři roky ve funkci koordinátorky mohu potvrdit, že jak Rada seniorů města Prachatice, tak Studentská rada města Prachatice má své opodstatnění v chodu města.

U Rady seniorů jde o lidi s životní a profesní zkušeností, přenos nezkreslených informací, informací od pramene. Osoby mají pocit důležitosti, potřebnosti, mají vhodné využití volného času. Setkání se účastní dobrovolně. Nad rámec pravidelných dvouměsíčních setkávání nabízejí svou pomoc při akcích jako dobrovolníci (roznos a distribuce plakátů, letáků, dotazníků, zajištěním vystoupení na kulturních akcích, návštěvami ve školách, při soutěžích a závodech …).“

Zdeněk Krejsa, ředitel KreBul, o.p.s., dobrovolník:

„Studentská rada je malá platforma s velkým přínosem pro členy.
V době studia na Vyšší odborné škole sociální v Prachaticích jsem byl za školu nominován jako člen Studentské rady města Prachatice. Tento úkol pro mne byl zcela novým, nečekaným, ale zároveň se pro mne stal posléze i zkušeností. Setkávání se se spolužáky z jiných škol bylo zajímavé, protože co student, to jiný názor. Pro každého z nás bylo důležité něco jiného, zároveň jsme však byli schopni se domluvit, udělat kompromis, diskutovat. Mé působení ve Studentské radě pro mne bylo velmi zajímavou a přínosnou zkušeností. Nejen, že jsem nahlédl pod pokličku práce místostarostky, starosty a celé řady dalších hostů, například vedoucích jednotlivých odborů, úředníků, politiků, měl jsem též možnost poznat některá zařízení ve městě věnující se práci s dětmi a mládeží, seniory, postiženými.

Možná právě i tato zkušenost stála za tím, že jsem v roce 2007 založil vlastní neziskovou organizaci, tehdy občanské sdružení. Dnes jsem ředitel obecně prospěšné společnosti, která má tři projektová pracoviště, tři zaměstnance a nepřeberné množství aktivit. Jedním z pracovišť je dobrovolnické centrum. Dobrovolnictví je pro dnešní dobu velkou výzvou. Získat zájemce o dobrovolnictví nejrůznějšího věku je někdy velmi složité. Oceněním

a odměnou je spokojenost konkrétních lidí, kterým dobrovolníci pomohli. To je k nezaplacení.

Studentská rada a působení v ní mne opět utvrdilo v tom, že když člověk v životě něco chce, musí si za tím jít, pak se jeho sny splní. Působení ve Studentské radě bylo inspirativní a velmi přínosné také díky tehdejší místostarostce Hance Rabenhauptové, která vždy profesionálně vedla setkání, dala prostor každému z nás vyjádřit nejen svou spokojenost, ale též negativa, o kterých se někdy nesnadno mluví. Díky této zkušenosti jsem se naučil nebát se říci svůj názor, pojmenovat věci tak, jak je vidím, cítím. Naučil jsem se, jak je důležité umět udělat kompromis, říci věci ve správný čas a na správném místě. Důležité je pro mne také to, že mohu některá rozhodnutí konzultovat s kolegy, spolupracovníky, a to napříč generacemi. A právě mezigenerační dialog byl hlavním hybatelem našeho typového projektu. Kdo ví, kam mě tato inspirace zavede dál?"

ZÁVĚR:

- ✔ Projekt nám dal nahlédnout do nových příkladů z praxe i z jiných míst, dal nám možnost udělat si revizi v současných aktivitách, ujistit se, že platforma, která je v Prachaticích realizována, je správná.
- ✔ Projekt nám ukázal příkladnou spolupráci města Prachatice a DC při o. s. KreBul (dnes o.p.s.) Prachatice při realizaci projektu, ale i dalších aktivitách.
- ✔ Projekt nám umožní nadále navázat na dobrou a osvědčenou praxi mezigeneračního dialogu a podporu dobrovolnických aktivit. Vzájemnou spoluprací a medializací došlo k narušení mýtů o jednotlivých cílových skupinách. Informovali jsme o zapojení cílových skupin do veřejného života, do dobrovolnictví, i o iniciativách NSZM.
- ✔ Projekt nám ukázal směr pokračování v osvědčených metodikách. Vytvořil nově velmi akční skupinu pro dobrovolnictví pod komisí MA 21.
- ✔ Výstupem projektu je bezesporu velmi úspěšné DVD – Dobrovolnictví v Prachaticích, které ukazuje všechny podoby dobrovolnictví na území města, spolupráci NNO, jednotlivců organizací, firem, škol i DC a Města Prachatice. O projektu se hovoří i v dalším dokumentu Pět let Zdravého města Prachatice.
- ✔ Výstupem pro nás jsou i výsledky Dotazníku, které nám pomohly v nasměrování dalších dobrovolnických aktivit a medializace ve městě.
- ✔ Bylo vydáno přes 18 článků, zpráv a reportáží včetně kabelové televize, občasníku Dobrovolník a Radničním listu.
- ✔ Projekt dal nové podněty pro spolupráci NNO a samosprávy (řešeno v Plánech zlepšování MA 21) i pro další léta.

V.3 Dobrovolnictví ve Vsetíně (26 668 obyv.)

Vsetín se nachází na úpatí Vsetínských, Hostýnských a Vizovických vrchů kolem řeky Vsetínské Bečvy. Dominantou města je renesanční zámek s vyhlídkovou věží ze začátku 17. století s přilehlým anglickým parkem se vzácnými dřevinami. Dnes v zámku sídlí Muzea regionu Valašska.

Vsetín je kulturní město, konají se tu tradiční akce jako Valašské záření, Mezinárodní folklorní festival Vsetínský krpec, mezinárodní fotosoutěž Interfotoklub, Jazzový

festival nebo Letní filmový maraton. Ve všech ročních obdobích je přístupná Hvězdárna Vsetín, která nabízí škálu programů od pozorování Slunce, večerní astronomické pozorování až po zajímavé pořady a přednášky.

Co se týká sportu, každý návštěvník si zde přijde na své. Relaxovat můžete v městských lázních s tobogánem, na squashi, bowlingu či spinningu, v zimě je v provozu lyžařský vlek Horní Jasenka a v létě si můžete zahrát minigolf, plážový volejbal nebo se projet na kole po cyklostezce či po pěti značených cyklotrasách pro horská kola. Ve Vsetíně také začíná Naučná stezka Okolím Vsetína a stezka Semetínské rybníky.

Na Vsetínsku se narodila a působila řada výtvarných umělců, kteří zachytili půvab kraje ve stovkách maleb a plastik. Tradici lidové kultury uchovávají soubory valašských písní a tanců. Vsetín se stal z nevelkého městečka během uplynulého století významným střediskem průmyslu, hospodářského, kulturního a sportovního života.

Slova lidové písně **"*Vsetíne, Vsetíne, městečko milené, kam se jen poděly chaloupky dřevěné ...*"** hloubku této přeměny jen potvrzují.
(Dle: http://www.mestovsetin.cz/mesto.asp?p1=6517)

Občanské sdružení Adorea – Dobrovolnické centrum Vsetín zahájilo svou činnost v červnu roku 2003. Základním posláním sdružení je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví na Vsetínsku a povzbuzení občanů, aby se na dobrovolnických aktivitách podíleli.

Za tímto účelem sdružení Adorea:
- spolupracuje s Městským úřadem ve Vsetíně, státními institucemi, poskytovateli služeb a nevládními neziskovými organizacemi;
- iniciuje a podporuje vznik nových dobrovolnických aktivit;
- organizuje získávání, výcvik a další vzdělávání dobrovolníků;
- realizuje vlastní dobrovolnické programy, kde se dobrovolník uplatňuje v přímé péči o klienty, například v oblasti péče o děti a mládež, seniory apod.;
- spolupracuje s fyzickými osobami a nevládními neziskovými organizacemi;
- navazuje mezinárodní spolupráci;
- propaguje myšlenku dobrovolnictví a poskytuje poradenství.

Dobrovolnictví na Vsetínsku. Prostřednictvím tohoto programu se mohou dobrovolníci zapojit do činnosti přijímajících organizací. V současné době máme navázanou spolupráci s 22 přijímajícími organizacemi. Tyto organizace se zaměřují na podporu a pomoc různým cílovým skupinám – lidem nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, dětem, mládeži a rodinám (dle: *www.adorea.cz*).

Dva příklady dobré praxe, které proběhly v rámci projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“:

A) Rodinné a mateřské centrum Sluníčko Vsetín (RMC)
RMC zahájilo svoji činnost 3. 9. 2001. Rodinám s dětmi nabízí centrum komunitní prostředí s možností formálního i neformálního vzdělávání, výměnu zkušeností, spolupráce, získávání nových informací a podnětů, včetně odborného zázemí přímo v centru (odborné sociální pracovnice centra, poradenství psychologické, právní, logopedické, pro ženy a dívky, speciální pedagog) s návazností na instituce a specializované služby ve městě (oddělení sociálně-právní ochrany dětí, Terénní asistenční služba, Azylový dům pro ženy a matky s dětmi, Občanská poradna, Intervenční centrum, Pedagogicko-psychologická poradna).

Aktivity jsou koncipovány tak, aby rodičům poskytovaly informace, návody a praktická cvičení, které jim pomohou lépe zvládat partnerské a rodičovské role. Důležitou součástí je také individuální komunikace s klienty, která si klade za cíl zjišťování potřeb a zájmů a motivaci k účasti na nabízených aktivitách. Svou činností chce RMC pomáhat zmírňovat sociální izolaci rodin s dětmi a rozšířit možnosti dalšího rozvoje jednotlivců zejména v oblasti rodičovských a partnerských kompetencí.

Žádoucí je, aby rodiče a jejich děti nebyli jen pasivními příjemci služeb, ale aktivně se účastnili nabízených činností a získané zkušenosti a dovednosti přenášeli do svých rodin. Pokud se rodič účastní v rámci programu aktivity pro dospělé, zajišťuje centrum po tuto dobu hlídání dětí. Důležitým aspektem pro činnost centra je „nízkoprahovost“ a široká nabídka neřízených aktivit. To znamená co nejméně omezení pro klienty při návštěvě centra a udržení otevřenosti vůči veřejnosti, což umožňuje rodinám setkávání nejen vzájemně mezi sebou, ale také v širší komunitě.

Cílem RMC Sluníčko je pozitivně ovlivňovat život rodin v těchto oblastech:

- **SOCIÁLNÍ A TERAPEUTICKÉ**
  - vytváření záchytné sociální sítě pro rodiny, které přicházejí do centra a mohou se ocitnout, nebo se již ocitají v ohrožení;
  - primární poradenství - psycholog, sociální pracovnice, porodní asistentka, právník, logopedka, sociální pedagožka;
  - zprostředkování pomoci ve spolupráci s odborníky a odbornými pracovišti;
  - terapeutické aktivity pro rodiče a děti;
  - odlehčovací služby pro pěstounské rodiny (ve spolupráci s OSPOD).

- **VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY**
  - kurzy (pozitivní rodičovství a partnerství, motivační, odborné, jazykové);
  - besedy, přednášky, kulaté stoly a workshopy;
  - nácvikové aktivity pro rodiče s dětmi zaměřené na posilování rodičovských kompetencí;
  - aktivity vedoucí k posilování sebehodnocení a k rozvoji osobnosti rodiče nebo dítěte;
  - vzdělávání pro pěstouny - besedy, celodenní vzdělávací akce (ve spolupráci s OSPOD).

- **KOMUNITNÍ, INTEGRAČNÍ A SPOLEČENSKO - KULTURNÍ**
  - aktivity podporující soudržnost rodiny;
  - společensko-kulturní a sportovní akce podporující setkávání širší komunity ve městě;

- podpora kvalitního mezigeneračního soužití;
- podpora integrace cizinců;
- podpora integrace sociálně vyloučených.

DALŠÍ AKTIVITY RMC (mimo pravidelný program centra):

- BAZÁREK dětského oblečení a potřeb a pomůcek pro péči o děti (březen, říjen);
- DEN BEZ AUT - RMC připravuje tematické tvořivé dílny a aktivity pro děti v rámci společného programu, který je realizován v ulicích města;
- DĚTSKÉ KOUTKY – Fórum s občany města, happening MVK, Ovčácké dny v Prlově a na Santově, hudební festivaly Amfolkfest a Starý dobrý western, Mamma maratón na Hovězí;
- PŘÍMĚSTSKÉ TÁBORY pro děti ve věku 5 - 10 let;
- PRÁZDNINOVÁ TVOŘENÍ PRO CELOU RODINU - v době školních prázdnin během roku a v měsíci srpnu připravuje RMC Prázdninová tvoření pro celou rodinu, jedná se o dopolední kreativní dílny s nabídkou tvořivých činností v různých stupních obtížnosti pro děti i dospělé;
- VALAŠSKÉ VÁNOCE A VELIKONOCE - akce pořádané Masarykovou veřejnou knihovnou v prostorách Informačního centra, které nabízejí možnost prohlédnout si zajímavé rukodělné techniky, vyrobit si, případně zakoupit drobné dárky. RMC zajišťuje část rukodělných činností;
- ŽIVÝ BETLÉM – akce s dlouholetou tradicí je připravována ve spolupráci několika organizací. RMC se podílí údržbou a přípravou kostýmů a aktivní spoluprací při realizaci samotné akce.

Do realizace těchto projektů se zapojuje Město Vsetín i nejrůznější organizace. DC ADOREA se podílí na zajištění dobrovolníků. Jedná se o aktivity určené nejen pro návštěvníky RMC, ale pro širokou veřejnost. Příkladem spolupráce obce, regionu a organizací je například zajištění provozu dětských koutků na různých regionálních akcích. Radnice aktivity vyvíjené rodinným a mateřským centrem jednoznačně vítá a proto je také podporuje. Město Vsetín v roce 2013 finančně podpořilo projekt RODINA – PODPORA, POMOC, PREVENCE, INFORMACE, KOMPETENCE. Příspěvek byl určen na nájem, energie a provozní náklady.

Mateřské a rodinné centrum se postupně transformovalo na centrum komunitní. Svou činností reaguje na potřebu místní komunity rodičů pečujících o děti předškolního věku. Komunitní místnost tvoří základnu pro veškeré dění v centru. Je vhodným místem pro přirozený kontakt s novými návštěvníky i s pravidelnými klienty, kde je umožněno každému nalézt si své místo. Jsou zde k dispozici hračky i didaktické pomůcky pro všestranný rozvoj dětí a knihovnička. Je také prostorem, kde dochází k neformálnímu vzdělávání (výměna zkušeností, rozhovory s pracovnicemi centra, výběr vhodné literatury). Dětem i jejich rodičům umožňuje rychlejší a přirozenější adaptaci na prostředí mimo domov. Zároveň přirozeně v rámci dynamické interakce, která probíhá mezi uživateli, napomáhá učit se spolupracovat s ostatními, dospělými i dětmi. To přináší nové podněty pro rodiče a u dětí podporuje proces socializace. Usnadňuje integraci cizinců, rodin sociálně znevýhodněných i rodin se zdravotně znevýhodněnými dětmi, které do centra přicházejí. Probíhají zde také některé konkrétní aktivity, zejména besedy a kulaté stoly, dále je využívána při zajištění krátkodobého hlídání dětí v době, kdy se rodiče účastní programu pro dospělé. Komunitní místnost je přístupná bez omezení dle provozní doby centra.

Rodiče s dětmi mohou volně přicházet a odcházet dle vlastních potřeb, během roku se uskuteční více než 4 400 návštěv.

> ***„Hlavním cílem je vytvářet v centru společně s rodinami komunitní prostředí, nabízející řadu podnětů, které pomohou lépe zvládat rodičovství a rozvíjet rodičovské dovednosti, nabídnout příjemné místo, kde se dospělí i děti mohou setkávat, předávat si své zkušenosti, navazovat nová přátelství a vzájemně si pomáhat.***
> ***Za důležitý aspekt naší činnosti považujeme také nízkoprahovost, která znamená co nejméně omezení pro klienty a udržení otevřenosti centra vůči veřejnosti, které umožňuje rodinám setkávání nejen vzájemně mezi sebou, ale také v širší komunitě.“***
> *(Zdroj: Poslání Rodinného a mateřského centra Vsetín)*

DOBROVOLNÍCI jsou důležitou, i když proměnlivou součástí centra již od počátku jeho existence. Jejich práce je pro centrum velmi důležitá a nezastupitelná. Pomáhají při hlídání dětí, jako lektoři kreativních činností, ale také při drobné údržbě vybavení centra, úklidu, realizaci programu a zejména při organizaci velkých akcí a „Bazárků“. Část dobrovolníků je evidována v DC ADOREA. Větší část však tvoří rodiče, kteří navštěvují centrum, přátelé a rodinní příslušníci. Podle hrubého sčítání pomáhalo v roce 2013 na různých akcích cca 50 dobrovolníků.

BAZÁREK (který se koná 2x ročně) patří k akcím, při kterých je pomoc dobrovolníků nenahraditelná. Akce trvá dva dny – v pátek probíhá příjem zboží, v sobotu dopoledne prodej pro veřejnost, během odpoledne probíhá zpracování a následuje výdej peněz za prodané zboží a vrácení neprodaného zboží (*www.slunicko-vsetin.cz).*

B) Azylový dům Elim Vsetín
Azylový dům poskytuje svým klientům možnost zapojit se do specifické pracovní terapie, založené na dobrovolné práci pro azylový dům i pro jiné neziskové organizace. Cílem této aktivity je zapojení lidí, kteří přišli o práci, tak aby vykonávali smysluplnou činnost, udržovali si pracovní návyky. V neposlední řadě je důležitá také snaha o změnu pohledu společnosti na lidi bez domova. Je nezbytné, aby klienti viděli výsledek svojí činnosti. Do některých organizací docházejí klienti opakovaně a jsou ve výkonu činnosti velmi odpovědní. Ke koordinaci pracovní terapie bylo vytvořeno místo pracovního terapeuta. To všechno jim může pomoci při hledání práce nebo bydlení.

Klienti vykonávají pracovní činnosti v azylovém domě, kde se podílejí na úklidu prostor, údržbě budovy, práce v dílně (kde pracujeme se dřevem nebo děláme výrobky z kůže, např. opasky) a práce na zahradě. Dále se na nás obracejí s žádostí o výpomoc neziskové organizace – např. fotbalový klub FC Vsetín, Diakonie, školky, školy nebo nemocnice. Zde klienti vypomáhají v zimním období hlavně s úklidem sněhu, v létě s údržbou zeleně a na podzim s hrabáním listí, ale také s údržbou budov, přemísťováním nábytku apod. Jen za letošní rok 2014 naši klienti již odpracovali v těchto organizacích řádově stovky hodin.

Jedná se o dobrovolnou činnost a za tuto činnost je jedinou materiální odměnou jídlo a nealkoholické pití, které však klienti dostanou až po odpracování určitého počtu

hodin. Samozřejmě nešetříme uznáním nebo slovní pochvalou za dobře vykonanou práci. Ne všichni se těchto aktivit účastní, avšak snažíme se je co nejvíce motivovat, což se nám také daří – důležité je najít pro každého něco, co rád dělá nebo co umí.

Naši klienti si po dohodě se sociálním pracovníkem stanovují určitý počet hodin, které v rámci pracovní terapie odpracují. Jejich závazky se pohybují mezi 10 - 15 hodinami za měsíc, avšak není výjimečné, když jednotlivec dobrovolně odpracuje 50 a více hodin za měsíc. Do některých organizací naši klienti dochází téměř pravidelně, mají tak kontakt na patřičnou osobu a jsou ve své činnosti velmi zodpovědní.

Při hledání smysluplné činnosti pro naše klienty je nutné:
- dobrá **komunikace** s klienty a s jejich **motivací.** Klienti musí vědět, že nejsou zneužíváni, např. pro materiální prospěch jiné osoby;
- aby viděli **pozitivní výsledek své činnosti** – uskutečněný fotbalový turnaj, někdo si koupí jejich výrobek;
- **ocenění**, kdy například jeden z fotbalových funkcionářů přišel za námi na hřiště a řekl: „***Chlapi, vy jste nás zachránili…“***;
- **lidský přístup** – měli by cítit, že jsou partneři, ne podřízení, nebát se poslouchat jejich nápady, diskutovat o tom s nimi a snažit se vytvořit dobrou atmosféru při práci.

Rizika, překážky:
- častá obměna klientů v azylovém domě;
- sezónní práce – nepravidelnost ve vytížení;
- rebelanti – jednotlivci, kteří negativně ovlivní jiné;
- alkohol a jednotlivci mající s ním problém;
- nespolehlivost – slíbí, že přijdou a nakonec nedorazí.

Pozitiva:
- kladný ohlas okolí;
- dar (nečekaná odměna) – klienti např. dostali stravenku nad rámec dohody, což posílilo jejich motivaci;
- radost z výrobku, z vykonané práce;

(www.DobraPraxe.cz/cz/tema/vsetin-pracovni-terapie-v-azylovem-dome-elim).

V.4 Dobrovolnictví v Opavě (57 931 obyv.)

OPAVA - německy *Troppau*, polsky *Opawa*, slezsky *Uopawa/Uopava* je bývalé královské a zemské město; od roku 1850 až do roku 1948, poté opět od roku 1990 statutární město. Dnes Opava náleží k Moravskoslezskému kraji. Město leží v Opavské pahorkatině na řece Opavě. Většina území města Opavy leží ve Slezsku, ale čtyři jeho části (Kravařov, Suché Lazce, Vlaštovičky a Jaktař) patřily k tzv. moravským enklávám ve Slezsku. Opava byla od roku 1742 do 30. listopadu 1928 hlavním městem Českého Slezska se zemskými úřady. Město Opava má s okolím okolo 70 tisíc obyvatel, samotné město má s městskými částmi skoro 60 tisíc obyvatel.

Opava je sídlem Slezské univerzity, středních škol, kulturních a vědeckých institucí. Slezské zemské muzeum, založené 1. 5. 1814, je nejstarším muzeem na území ČR

a patří k nejvýznamnějším ústavům v republice (expozice přírody a historie Slezska, vývoj životního stylu a umění od gotiky po současnost). V Opavě sídlí též Slezský ústav a expozitura Archeologického ústavu Akademie věd ČR.

Město je rodištěm i místem posledního odpočinku básníka Petra Bezruče (1867 až 1958), na zdejším gymnáziu studoval zakladatel moderní genetiky J. G. Mendel (1822 až 1884). Mezi opavské rodáky patří též vídeňský architekt, spoluzakladatel vídeňské secese, J. M. Olbrich (1867 až 1908), spisovatel A. C. Nor (1903 až 1986) a Joy Adamsonová (1910 až 1980), neúnavná bojovnice za záchranu africké přírody a autorka knih o lvici Else.

V Opavě se zachovalo mnoho kulturních památek, řada z nich je chráněná státní památkovou péčí. „Bílou Opavu", jak město nazval básník Petr Bezruč, charakterizují také četné parky a sady, zejména na obvodu historického jádra města (Dle www.opava-city.cz).

Dobrovolnické centrum Elim Opava, s odloučenými pracovišti DC Vítkov, DC Bruntál
Posláním DC Elim je motivovat, realizovat, rozvíjet a podporovat zájem o dobrovolnickou činnost. Elim Opava je jediným akreditovaným DC v opavském, bruntálském a vítkovském regionu. DC má akreditované dobrovolnické programy, a to program „Dobrovolnictví veřejnosti“, program „Dobrovolnictví studentů SŠ a VŠ“ a „Program Pět P“ *(www.elimopava.cz).*

Cíle DC ELIM:
- umožnit veřejnosti, například studentům smysluplné využití volného času při dobrovolné činnosti;
- přispět tak mimo jiné k prevenci kriminality;
- propagace dobrovolnictví;
- podpořit probíhající služby v opavském, bruntálském a vítkovském regionu.

Principy, jimiž se DC Elim řídí:
- individuální přístup k dobrovolníkovi;
- respektování jeho volby;
- ochrana práv dobrovolníka;
- rovnocenné partnerství uživatele a vysílací a přijímací organizace;
- spolupráce s veřejností, zvyšování informovanosti veřejnosti;
- spolupráce s odbornou veřejností;
- přátelská atmosféra a prostředí.

Tři cíle DC ELIM Opava a jeho zapojení do projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“:

První cíl: Propojení aktivit DC s komunitním plánováním města Opavy v rámci tří pracovních skupin komunitního plánování sociálních služeb. V roce 2013 jsme se aktivně zapojili do komunitního plánování města Opavy. Konkrétně do tří pracovních skupin:
- osoby se zdravotními problémy;
- péče o osoby se specifickými problémy;
- péče o seniory.

V rámci komunitního plánování jsme se aktivně podíleli po celý rok na vytváření nového komunitního plánu 2014 – 2016, jehož je DC součástí. Na konci roku 2013 jsme představili DC a jeho činnost všem skupinám komunitního plánování na oficiálním společenském setkání. Na webových stránkách komunitního plánování je odkaz na naše DC. Získali jsme také prostor pro články v měsíčníku Hláska, který dostanou všichni občané Opavy do poštovních schránek zdarma. Na články nám reagovaly většinou ženy ve věku nad 50+.

V rámci komunitního plánování a propojení se skupinami vznikla v roce 2013 nová spolupráce s Dobrou rodinou o. p. s. a Kafirou o. p. s. V rámci spolupráce s Dobrou rodinou se v jejich pilotním projektu „Prostor pro dobrá řešení“ zvýraznila naše propagace a oslovení širší veřejnosti i oslovení cílové skupiny 50+. Prostor pro dobrá řešení sídlí v obchodním centru Breda, kde je oslovování veřejnosti přístupnější a jednodušší. Široká veřejnost nás kontaktuje v rámci úředních hodin, kdy se DC aktivně prezentuje.

V rámci komunitního plánování vznikla v roce 2013 i větší spolupráce s Magistrátem města Opavy a sociálním odborem. Povedlo se nám zapojit DC a dobrovolníky do příprav „Dne sociálních služeb“ (viz: *www.DobraPraxe.cz*).

V červnu 2014 se uskutečnil „Den sociálních služeb“, kde bylo poprvé předáváno ocenění dobrovolníků ***„Cena pro obyčejné lidi, kteří dělají neobyčejné věci“.*** Záštitu nad tímto oceněním převzala první náměstkyně primátora ing. Pavla Brady. Ocenili jsme 10 dobrovolníků, kteří pracují déle než rok trpělivě a nezištně, někteří i velmi ostýchavě před veřejností, ale všichni pomáhají ostatním. Sponzorské dary jsme získali od Ostroje a. s. a statutárního města Opavy.

Díky veřejnému ocenění dobrovolníků za jejich činnost se DC dostalo více i do podvědomí veřejnosti, podpořila se motivace dobrovolníků a jejich činnosti. V rámci Dne sociálních služeb plánujeme do budoucna oceňovat dobrovolníky každoročně.

V rámci komunitního plánování města Opavy plánujeme i v dalších letech naší pravidelnou účast. Tento rok zveme tři skupiny komunitního plánování do prostor klubovny Elimu Opava a staráme se o občerstvení a veškerý servis s tím spojený.

Několik výpovědí našich oceněných dobrovolníků na otázky: **Co vám dobrovolnická práce přináší? Co pro vás dobrovolnictví znamená obecně?**

Bára, studentka:

> ***„Co pro mě dobrovolnictví znamená, tak určitě to bude pocit, že nejsem na světě zbytečná, ale užitečná a mohu tím málem, co dělám, pomoci někomu dalšímu. Přináší mi právě pocit radosti z práce s dětmi, díky dobrovolnictví jsem obklopena skvělými lidmi, kteří jsou veselí a pozitivní, a to mě také moc pomáhá a žene kupředu.“***

paní Renata, 58 let, nezaměstnaná:

> ***„Odpovědět na tyto otázky je těžké. Vlastně o dobrovolnictví ani moc nepřemýšlím, možná proto, že celý svůj život pomáhám jiným. Dobrovolnictví mi přináší dobrý pocit, že jsem užitečná, zvláště, když mě***

po více než 30 letech propustili ze zaměstnání. Za svůj život jsem nashromáždila mnoho vědomostí a dovedností, které mohu tímto předávat dál. Samozřejmě těm, kteří mají zájem a ne těm, kteří o to nestojí. Myslím, že je třeba pomáhat potřebným lidem v nouzi. I když se nenudím - mám domek, rodinu a zvířata, ale protože jsem nezaměstnaná, mám přece jenom více času. Situace je beznadějná, práci si už nenajdu, ale neberu to tragicky. Je důležité se pořád něčím zaobírat a dobrovolnictví mi také umožňuje seznamovat se s jinými lidmi, učit se nové věci, prostě rozšiřovat si obzory. Tato činnost též umožňuje naučit se pokoře, což mezi lidmi chybí. V neposlední řadě působí proti lenosti, protože klienti na mě spoléhají a nemohu je zklamat.“

Radka, studentka VŠ:

„Dobrovolnictví mi přináší zkušenosti práce s lidmi a pomohlo mi zjistit, se kterými cílovými skupinami v rámci mé budoucí profese chci pracovat. Jinak mi přináší pocit užitečnosti a pomáhá naplňovat moje hodnoty. Myslím si totiž, že kdyby každý dělal alespoň jednu věc pro svět nezištně, i kdyby jej to stálo třeba jen půl hodiny týdně, tak by ubylo dost problémů a lidé by k sobě měli trochu blíže, cítili by pocit sounáležitosti a možná by i přestali nadávat na povinnou míru solidarity, kterou musí ze zákona naplňovat odvody ze mzdy na státní sociální podporu (politiku zaměstnanosti, příspěvky na dítě, na sociální péči, atd.) pro ty méně šťastné. Odvádět peníze na cizí lidi nebo konkrétní osobě pomáhat bez nároku na finanční odměnu, komunikovat s ní, investovat do ní svůj volný čas, přinášet jí i sobě do života něco pozitivního, to je opravdu razantní rozdíl.

Dobrovolnictví mi přineslo taky nové přátele i pracovní kontakty a taky spoustu zážitků, některé smutnější a jiné velmi radostné. Dává mi pocit, že společnosti alespoň částečně splácím to, co do mě investovala, ať už co se týče mého vzdělání, ochrany mých práv a bezpečí jako občana nebo energie, kterou do mě vložila, když ze mě utvářela socializovaného člověka.

Obecně pro mě dobrovolnictví znamená propojení všech lidí, kteří se v dnešní postmoderní společnosti neztratili v honbě za materiálním bohatstvím a kteří ve své životní filozofii mají zakotvenou lásku a respekt k ostatním živým bytostem. Dobrovolnictví také vnímám jako možnost dát potřebným najevo, že někdo je tu pro ně i když nemají peníze, ale že nejsou společnosti jedno.“

Kateřina, studentka:

„Co mi dobrovolnictví přináší? Na toto je těžké odpovědět, myslím si, že tento pocit nejde dost dobře popsat, ale musí se zažít. Nejdříve bych asi měla říci, že mé dobrovolnictví spočívá v tom, že doučuji. Je to nelehký úkol, každé dítě totiž vyžaduje jiný způsob učení, které mu vyhovuje a je na mě, abych tento způsob našla. Měl by se z nás stát sehraný tým, měla bych si udržet autoritu, ale zároveň být pro svěřence osoba, které se nebojí svěřit se svými problémy. S tím souvisí i odpověď na první otázku co mi dobrovolnictví přináší. Jsem ráda, když můj

svěřenec rozumí učivu, které mu vysvětluji a získané vědomosti uplatní v testu nebo písemce. Potěší mě, když mi svěřenec poděkuje za to, co jsme se spolu naučili. Dále mi dobrovolnictví přináší dobrý pocit z toho, že můžu někomu pomoci, a tím se zároveň seberealizovat. Neustále mi to přináší nové informace, zocelení nervů, poznávám nové lidi. Hledáním neustále nových způsobů, jak vytvořit motivaci a způsoby učení se také sebevzdělávám. Vzhledem k tomu, že studuji speciální pedagogiku, je tato zkušenost pro mne neocenitelnou praxí pro budoucí uplatnění.

Co pro mě znamená dobrovolnictví obecně. Dobrovolnictví je ušlechtilá pomoc druhým, k níž není potřeba peněz. Dobrovolníci sice svou službu vykonávají zdarma, ale přesto jsou nesmírně obohacováni. Existuje tolik možností, kde se jako dobrovolník mohu uplatnit, že se zde najde úplně každý, kdo chce nějakým způsobem pomoci. Kdo není uzpůsoben k tomu, aby pomáhal jiným lidem přímo, může pomáhat manuálně, například při sbírce oblečení apod. Každý se může realizovat tak, ať z toho mají dobrý pocit obě strany – dobrovolník a svěřenec nebo organizace, pro kterou činnost vykonává. Neznám lepší pocit, než ten, že vím, že jsem tady pro někoho, kdo mě potřebuje a můžu mu pomoci.“

Jana Drastíková, studentka:

„Nad těmito otázkami jsem dlouho přemýšlela. Vlastně nikdy mě nenapadlo zeptat se sama sebe, co pro mě dobrovolnictví znamená. Nevím, jestli to dokážu popsat, to člověk musí zažít, aby pochopil. Vždycky jsem chtěla dělat něco, co mě baví, nějakou činnost, při které někomu zlepším den, pomůžu mu. A tohle je přesně dobrovolnictví. Pokaždé když jdu za Meliskou a věnuji jí hodinu ze svého času, cítím se líp. Mám pocit, že můj život má smysl, že někomu předávám své vědomosti a zkušenosti. A když potom vidím její úspěchy a že mě ráda vidí, tak si uvědomuji, že moje práce má smysl. Dělám něco užitečného a někdo to ocení. Nepřipadám si pak zbytečná. Myslím, že tak užitečně využívám svůj volný čas a navíc mě to baví. Za tu dobu, co dělám dobrovolníka, jsem se toho hodně naučila. Začala jsem se na svět dívat z jiného úhlu pohledu. Pochopila jsem, že ne všichni lidé se mají dobře a že pomoc dobrovolníků je důležitá. Připadám si výjimečná, když můžu být jedním z dobrovolníků a určitě bych se chtěla dobrovolnictví věnovat i nadále. Věřím, že je to moje životní poslání. Proto jsem si zvolila k dalšímu studiu pomáhající profesi.

Nedokážu slovy vyjádřit, co pro mě dobrovolnictví znamená. Je toho strašně moc. Především jakési vnitřní naplnění, dobrý pocit, vědomí, že jsem pro někoho důležitá, že je někdo rád, že se mnou může trávit čas. Hodně lidí v mém okolí se diví, proč to dělám zadarmo. Já jim vždycky říkám, že kdyby každý z nás udělal něco pro druhého a nic by za to nechtěl, tak by bylo na světě hned líp. A zadarmo to nedělám. Odměnou jsou mi úspěchy a úsměvy mého svěřence. Rozhodla jsem se sama, moc mě to baví a neměnila bych.

Co mi dobrovolnictví přináší? Dobrý pocit, jiný pohled na svět a především novou mladší „sestru“. Díky dobrovolnictví jsem hodně dozrála hlavně psychicky. Myslím, že ze mě udělalo lepšího člověka. Více se zajímám o osudy lidí a neberu věci jako samozřejmost. Dobrovolnictví mi otevřelo oči a já jsem ráda, že jsem jeho součástí. Takže i když tomu někteří nevěří, dobrovolnictví mi toho přineslo už hodně a věřím, že ještě víc přinese.“

Druhý cíl: Zlepšení informační kampaně a spolupráce s ostatními neziskovými organizacemi

Druhým cílem bylo zlepšení informační kampaně pro ty organizace z Opavy a okolí, které ještě dobrovolníky nemají, a dle zájmu neziskových organizací následné rozšíření řad spolupracujících organizací. Informační kampaň neustále probíhá v rámci komunitního plánování, mediální činnosti, náborů, přednášek. Spolupráce s organizacemi proběhla v roce 2013 - 2014 nejvíce s Dobrou rodinou v rámci Prostoru pro dobrá řešení. V jejich Prostoru pro dobrá řešení se zvýraznila naše propagace a oslovení širší veřejnosti i oslovení cílové skupiny 50+.

Dále proběhla nová spolupráce s Integračním centrem Hanákův mlýn o. p. s. a TJ Smurfit Kappa Žimrovice. Spolupráce s Integračním centrem Hanákův mlýn, Opava proběhla na jaře 2014, a stále pokračuje v rámci jednorázových akcí. Jarního úklidu na farmě v Držkovicích, se zúčastnilo mnoho dobrovolníků. Plánujeme akce „Pohodový den v Držkovicích pro dobrovolníky“ a dále „Podzimní úklid“.

Výpověď ředitelky Integračního centra Hanákův mlýn Libuše Hanákové:

„Jsem překvapená ze spolupráce s DC Elim Opava, která byla rychlá a skvělá. Naše integrační centrum je teprve v začátcích a jsme rádi za jakoukoliv pomoc. Dobrovolníci udělali obrovský kus práce, moc jim děkujeme a rádi jim poskytneme i pohodové dny u nás v Držkovicích. Těšíme se na další spolupráci.“

Novou spolupráci jsme navázali s TJ Smurfit Kappa Žimrovice, která organizovala Charitativní dětské odpoledne. Výtěžek této akce byl věnován sedmiletému Jakubu Bačovskému, který onemocněl nevyléčitelnou nemocí svalovou dystrofii Duchenneova typu. Dobrovolníci zde pomáhali u atrakcí pro děti, skákání v pytlích, chůze na chůdách, slalom mezi kužely s míčem apod.

Výpověď Jany, dobrovolnice při akci Charitativní odpoledne:

„Na akci jsem přijela pomoci, protože mě příběh chlapce oslovil, a chtěla jsem být užitečná. Díky spojení tolika organizací a lidí, kteří přispějí na dobrou věc, je to úžasný.“

V projektu proběhlo koordinační setkání k rozvoji dobrovolnictví a veřejné služby v květnu 2013. Toto setkání zorganizovala Zdravá města, která také přizvala zástupce Úřadu práce, zástupce sociálního odboru, poskytovatele sociálních služeb, Opavskou kulturní organizaci apod. Od tohoto setkání se utvořila nová spolupráce s Opavskou kulturní organizací, která darovala volné vstupenky do Domu umění.

Volné vstupenky využijí například v projektu „3G“ náhradní „babička nebo dědeček“ a jejich dětský klient. V projektu „3G“ propojujeme „náhradní babičku“, dítě a rodinu, momentálně máme 5 propojení.

Náhradní babička E. říká:

„Jsem ráda za volné vstupenky do Domu umění, chodíme s Terezkou na výstavy vždy, když je špatné počasí. Výstava nám zlepší náladu a máme další téma na povídání.“

Volné vstupenky využívají i dobrovolníci se seniorem či s „Kamarádem pro volný čas“. Kamarád pro volný čas je projekt, kde se dobrovolník ve věku 18 let a více setkává s klientem většinou ze sociálně slabší rodiny. Tráví spolu jedno odpoledne v týdnu.

Dobrovolnice P., studentka:

„Většinou jsem s Maruškou chodila do parku, někdy do klubovny, jsem ráda za možnost chodit na výstavy. Překvapil mě i Maruščin zájem. Nikdy na výstavě s rodiči nebyla a najednou nový prostor a pohled byl pro ni inspirací, která se promítla do jejích kreseb ve výtvarné výchově, díky za to.“

V projektu se vytisklo ke konci roku 2013 okolo 3 tisíc propagačních letáků. V roce 2014 jsme získali sponzorským darem na další 3 tisíce. Velmi nám pomáhají v propagaci dobrovolnictví v Opavě a okolí.

Třetí cíl: Kvalitní nábor, příprava dobrovolníků

Třetím cílem projektu byl kvalitní nábor a příprava dobrovolníků pro výkon jejich dobrovolnické činnosti, supervize a motivace dobrovolníků. Nábory probíhají na středních školách, vysokých školách, v Prostoru pro dobrá řešení i přímo v Elimu.

V roce 2013 proběhla přednáška „Dobrovolnictví v obci - jak na to?“ pro Centrum zdravotně postižených Moravskoslezského kraje a inspirovala dlouhodobě nezaměstnané i kategorii osob 50+. V roce 2014 proběhla ve spolupráci se Slezským gymnáziem a Opavskou kulturní organizací přednáška „Dobrovolnictví v Opavě a okolí - jak na to?“, kterého se zúčastnila širší veřejnost i kategorie osob 50+.

V projektu vzniklo mnoho inspirujících propojení s magistrátem města Opavy a jeho představiteli, se sociálním odborem, komunitním plánováním, Zdravými městy, Opavskou kulturní organizací a neziskovými organizacemi. Věříme, že se naše spolupráce rozšíří do různých činností a akcí do dalších let.

Výpověď koordinátorky Dobrovolnického centra Elim Opava, Jarky Pirunčíkové:

„Pracuji v DC Elim Opava od roku 2012. Na začátku mě nečekalo žádné předávání informací, jen prázdný stůl a pár šanonů, asi 30 dobrovolníků a okolo 32 smluv se spolupracujícími organizacemi. Bývalá koordinátorka znemožňovala komunikaci či předání informací. Začala jsem tedy od začátku osobním vzděláváním, propagací, přednáškami o dobrovolnictví na středních školách, rozšiřováním spolupráce s organizacemi, městem, s Národním dobrovolnickým centem HESTIA, publikováním v místních novinách, včetně zapojení do veřejné služby pro Úřad práce Opava.

Ve veřejné službě jsme v roce 2012 měli zapojených 22 „dobrovolníků“. Po zrušení veřejné služby v roce 2012 přešly k dobrovolnictví 2 ženy a zůstaly s námi do dnešního dne.

Za rok 2012 se v DC povedlo spolupracovat s dalšími 14 neziskovými organizacemi, propagovat dobrovolnictví na středních a vysokých školách v Opavě a okolí, účastnit se konference v Soběslavi, vzdělávacích kurzů, podepsat dobrovolnickou smlouvu s rekordními 262 dobrovolníky za rok, spolupracovat s HESTIA na programu „3G“ – propojení tří generací apod.

Za rok 2013 se nám povedlo prezentovat DC na Dni sociálních služeb Opavy, aktivně vystoupit na Soběslavské konferenci, Dětském zastupitelstvu dětí a mládeže, vystoupit na předání cen 17. listopadu za rozvoj občanské společnosti města Opavy, navázat spolupráci s dalšími pěti neziskovými organizacemi, realizovat nábory na školách, mediální činnost, zapojení do projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“, setkání se zástupci Zdravých měst, zástupci úřadů Opava, setkání s náměstkem Mgr. Halátkem, navázání facebookové komunikace s 230 dobrovolníky. Od září 2013 nastoupila do DC kolegyně Ivana Kramná, což umožňuje větší kreativitu a systém v rozšiřování aktivit DC.

Práce v DC je velmi tvořivá, radostná a inspirující. Daří se nám propojovat různé lidi, organizace a to nám dělá velkou radost. Jen si musíme zvyknout na neustálou výměnu dobrovolníků. Někdo vydrží u dobrovolnictví rok, jiný tři měsíce. V této práci je důležitá trpělivost s neustálou fluktuací dobrovolníků, motivace, propagace, mediální činnost, administrativní činnost, apod.

Jsme rádi za čas a energii, kterou dobrovolníci dávají ve svém volném čase neziskovým organizacím, nemocným lidem, zúčastňují se jednorázových akcí. Moc si toho vážíme a naše dobrovolníky obdivujeme.“

Výpověď koordinátorky Ivany Kramné:

„Nastoupila jsem do DC v roce 2013 jako dobrovolník, který pomáhá s administrativou. Hledaly jsme s koordinátorkou Jarkou systém kartotéky, archivace apod. Jsem ráda, že jsem mohla časem přijmout místo koordinátora. Chvilku trvalo, než jsem se ve spoustě organizací zorientovala a se všemi se seznámila. Práce mě velmi baví a přináší mi radost. Každý den je jiný, tvořivý a plný různých příběhů. Dobrovolnictví inspiruje mě i moji rodinu. Má dcera byla dobrovolníkem o rok dříve než já pracovníkem. Naše dobrovolníky velmi obdivuji a moc jim děkuji za jejich neskutečnou práci. Nejvíce inspirací přichází na supervizi, kde dobrovolníci sdělují své příběhy, trápení a díky paní psycholožce Mgr. Pavlíně Němcové nalézají řešení.“

Výpověď koordinátorky komunitního plánování města Opavy Mgr. Lucie Rybové:

„Pracuji jako koordinátorka komunitního plánování od poloviny roku 2012. Když jsem nastupovala do zaměstnání, spolupráce s DC byla spíše

na formální úrovni. O DC jsme věděli prostřednictvím ředitelky organizace Elim Opava, ale blíže jsme s dobrovolníky, potažmo s DC, nespolupracovali. To se změnilo ve chvíli, kdy jsme se zapojili do projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“ a společně s Jarkou Pirunčíkovou a Kubou Týle jsme vyrazili na školení. Dali jsme hlavy dohromady a snažili se vymyslet, jak prohloubit spolupráci mezi městem Opavou a DC Elim Opava. Ze všeho nejdříve jsme DC zapojili do vícero pracovních skupin komunitního plánování a také se snažíme dobrovolníky zapojovat při pořádání různých akcí města, jako je například Den sociálních služeb, Společné setkání pracovních skupin nebo Den dětí, apod.

S dobrovolníky máme jen velmi dobré zkušenosti, a proto se těšíme i na naši další spolupráci.“

Výpověď Jakuba Týle:

„V roce 2010 jsem začal pracovat jako koordinátor veřejné služby na Magistrátu města Opavy a o dobrovolnictví jsem měl jen mlhavé představy. V roce 2013 jsem se prostřednictvím NSZM (kam je statutární město Opava zapojeno) seznámil s projektem, který má za cíl propojit dobrovolnictví s veřejnou správou. Protože mne projekt zaujal, rozhodl jsem se do něho zapojit. Díky tomu jsem měl příležitost seznámit se s tématem dobrovolnictví a na kurzech „Management dobrovolnictví I a II“, pořádaných HESTIA, proniknout hlouběji do systému dobrovolnických center.

Jsem přesvědčen, že myšlenka dobrovolnictví má především v dnešní době svůj smysl a význam. Zjištění, jak velký počet lidí je do dobrovolnictví u nás zapojen, mě pozitivně překvapilo. Z toho důvodu se snažím vymyslet způsob, jak k dobrovolnictví přivést i své známé a kolegy.“

V.5 Dobrovolnictví v Ústí nad Labem (93 523 obyv.)

Ústí nad Labem je statutární krajské město. Během dlouhého vývoje se měnila celková podoba i tvářnost města. Ze sídla řemeslníků a obchodníků se v průběhu druhé poloviny 19. století stalo středisko průmyslu a jeden z nejvýznamnějších dopravních uzlů Čech. Vývoj města je těsně spjat s rozvojem průmyslové výroby. Klíčovým odvětvím, které využilo polohy města, se stal chemický průmysl. Vznik první výrobny je datován rokem 1808. Rok založení Spolchemie (původně "Rakouský spolek pro chemickou a hutní výrobu") v r. 1856 znamenal přelom v rozvoji chemie v Rakousku-Uhersku. Nejvýznamnějším podnikem potravinářského průmyslu se stala Setuza. Johann Schicht sem v roce 1882 přenesl výrobnu mýdla a položil základ kombinátu na zpracování tuků. Svého času patřil podnik k největším svého druhu na světě.

Ekonomické zájmy přivádějí průmyslovou i stavební činnost do historického jádra města. Od 60. let dochází k budování monofunkční a monotónně šedé struktury

kapacitních sídlišť, k extenzivnímu a jednostranně orientovanému rozvoji. Jedná se o město s vysokou mírou nezaměstnanosti, která se pohybuje v rozmezí 8 – 10%.

Vzhledem k poloze města v údolí řeky Labe v oblasti Českého středohoří se na jeho území i v blízkém okolí nalézá řada přírodních zajímavostí. Samotné město se z 40% nachází v CHKO České středohoří a v jeho blízkosti je další Chráněná krajinná oblast Labské pískovce a Přírodní park Východní Krušné hory. Národní přírodní památka Vrkoč je nejvýznamnější přírodní zajímavostí ve městě. Jedná se o vypreparovanou čedičovou žílu s dobře vyvinutou sloupcovou odlučností horniny. Útvar je podobný vlasům spleteným do copu-vrkoče. V blízkosti Vrkoče je na Podlešínském potoce 12 m vysoký vodopád - nejvyšší v Českém středohoří (*www.usti-nl.cz).*

Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem působí od roku 1999. Za tuto dobu máme registrováno 1 321 dobrovolníků, kteří pomáhají v našich programech: Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, Dobrovolnická služba v muzeu a knihovně, Dobrovolnický program Krajské zdravotní, a. s., Manažerská akreditace dobrovolnické služby a dále dobrovolníky zapojujeme do akcí kulturního a sportovního charakteru, jako je např. Ústecký ½Maraton, MS DanceShock a další.

DC Ústí nad Labem vytváří a poskytuje profesionální zázemí dobrovolníkům a propaguje dobrovolnictví jako přirozenou součást života. Spoluobčanům nabízíme prostor pro seberealizaci, vytváříme podmínky pro setkávání a komunikaci, podporujeme a rozvíjíme dobré mezilidské vztahy. Ve spolupráci s dalšími neziskovými organizacemi, státní správou, samosprávou, komerčním sektorem a veřejností rozšiřujeme nabídku sociálních služeb o cílené dobrovolnické programy a spoluobčany o nich informujeme. Nabízíme semináře, konzultace a poradenství v oblasti managementu dobrovolnictví, realizaci a asistenci výcviků a supervizí dobrovolníků ve prospěch řady cílových skupin. Jmenovanými aktivitami se snažíme o přibližování, vzájemnou toleranci a respekt lidí různého věku, národností a vrstev *(www.dcul.cz).*

Školení dobrovolníků pro dlouhodobě nezaměstnané ve spolupráci s Úřadem práce ČR v rámci projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“

Spolupráce DC a Úřadu práce ČR - krajské pobočky v Ústí nad Labem (dále jen ÚP), odstartovala v roce 2012, kdy jsme začali spolupracovat v rámci veřejné služby. Dlouhodobě nezaměstnaní působili v domovech pro seniory, dětském domově, domovech pro osoby se zdravotním postižením, Severočeské vědecké knihovně, Muzeu města Ústí nad Labem a přímo v našem DC. Dále spolupráce pokračovala ve formě společensky účelných pracovních míst, kdy jsme zaměstnávali a nadále zaměstnáváme uchazeče v rámci projektů (Veřejně prospěšné práce, Odborné praxe pro mladé do 30 let v Ústeckém kraji, Aktivizační pracovní příležitosti aj.).

Na základě této spolupráce a spokojenosti z obou stran se na nás obrátila paní Ing. Mgr. Jana Ježková, vedoucí oddělení zaměstnanosti, která v dobrovolnické službě viděla další možnost pro dlouhodobě nezaměstnané při uplatnění na trhu práce. Uskutečnilo se první pilotní školení na téma „Dobrovolnictví“, kdy zprostředkovatelé ÚP vytipovali klienty, kteří byli motivovaní a měli chuť se o dobrovolnictví dozvědět více informací a zapojit se do nějaké aktivity. Výhodu shledáváme především v zájmu

samotného úřadu, který přišel s prvotním impulsem ke spolupráci a uspořádání školení.

Od prosince 2013 do června 2014 se uskutečnila tři školení, kterých se zúčastnilo celkem 30 klientů a 6 zprostředkovatelek ÚP, které se školení účastní pro získání informací a zorientování se v oblasti dobrovolnictví. Postupně by měli školení absolvovat všichni zprostředkovatelé ÚP. Jejich účast na školení přináší uchazečům o zaměstnání také možnost poznat úředníky z jiného pohledu. Prostřednictvím dobrovolnické služby mohou dlouhodobě nezaměstnaní získat nové zkušenosti, kontakty pro získání zaměstnání a osvojit si pracovní návyky.

Dobrovolnická služba nabízí v dané organizaci možnost pro zaměstnání. V případě, že organizace hledá nové zaměstnance, ráda se poohlédne po lidech, které zná a má s jejich přístupem k práci zkušenosti. Je zde možnost pro oboustranné poznání motivů, přístupu a prostředí. I v rámci veřejné služby se podařilo zaměstnat několik uchazečů v přijímajících organizacích.

Na samotné školení přicházejí zájemci dobrovolně. ÚP klientům školení nenařizuje, pouze doporučuje a nabízí. Není pro ně tak zavazující, ale informační. Zájemci si přicházejí pro informace o dobrovolnictví a především o možnostech spolupráce. Snažíme se ponechat prostor pro rozhodnutí, zda se zapojí do dobrovolnické služby nyní nebo si převezmou informace a zapojí se v budoucnu. Většina uchazečů dostává prvotní informaci na školení. Je tedy vhodné ponechat všem čas na rozmyšlenou a sjednat následnou schůzku cca za 14 dní, kam zájemci přicházejí již zorientovaní a mají vlastní představu, kde by našli své uplatnění v roli dobrovolníka. S koordinátorkou našich programů domluví případnou spolupráci (kde chce dobrovolník působit, typ činnosti, časový rozsah atd.) Poté se uskuteční samotné zapojení dobrovolníka v organizaci (seznámení s prostředím a koordinátorem v jednotlivých organizacích, domluvení činnosti atd.). Rozsah spolupráce závisí na individuální domluvě organizace a dobrovolníka.

Do konce roku 2014 se uskuteční další dvě školení, kde bychom rádi proškolili a informovali 20 nových zájemců a 4 zaměstnance ÚP.

Iveta Strnádková, koordinátorka dobrovolnické služby:

„Naše zkušenosti s dobrovolníky z řad nezaměstnaných jsou převážně pozitivní. Přicházejí s různými motivy, očekáváními, ale i obavami. Při hledání zaměstnání se však potýkají dlouhodobě s nezdarem a opakovaným odmítáním. Ocení tedy vřelý přístup a především se cítí potřební a dobrovolnická služba je vytrhne ze stereotypu a nečinnosti. Nejčastěji zmiňovanou obavou je vstup do nového kolektivu. DC se ale snaží, aby dobrovolníci přicházeli do organizací a týmů, kde dobrovolníky chtějí a mají s nimi zkušenosti. Převážně tedy dochází k rozplynutí této obavy po několika prvotních setkáních“.

Z hodnotícího dotazníku školení:

Zprostředkovatelky ÚP:

„Školení bylo přínosné a obsahovalo dostatek informací pro zorientování se v dané oblasti. Nyní mohu klientům předat ucelené informace a budu

vědět, co přesně nabízím a o čem mluvím. Nebudou předávat pouze leták.“

Nezaměstnaní:

„Ráda bych se zapojila v nemocnici. S dobrovolnictvím zkušenosti nemám, ale vidím v tom užitečné vyplnění volného čas, který teď bez zaměstnání mám.“

„Myslím, že mi dobrovolnictví pomůže i při hledání zaměstnání. Budoucí zaměstnavatel určitě vezme v potaz, že jsem byla aktivní i v době bez zaměstnání.“

V.6 Dobrovolnictví na Vysočině (512 000 obyv.)

Vysočina - název Kraje Vysočina souvisí se skutečností, že se tento správní celek rozkládá na podstatné části Českomoravské vrchoviny, vyvýšené zvlněné krajiny mezi oběma historickými zeměmi České republiky. Ta dosahuje nadmořské výšky přes osm set metrů ve dvou výrazných masivech, Žďárských vrších na severu kraje a Jihlavských vrších na jihozápadě. Hlavní evropské rozvodí táhnoucí se podél bývalé zemské hranice dělí kraj na dvě téměř stejné části. Kraj Vysočina se rozkládá na ploše 6 796 km^2.

Zvlněná vrchovina, rozčleněná táhlými kopci a údolími, byla původně pokryta neprostupným pralesem. Generace lidí tuto část země proměnily v harmonickou kulturní krajinu, v níž se nachází množství lesů a hájků, ale i pole, louky a pastviny. Každý potok je přehrazen řadou rybníků, které plní funkce od hospodářských přes rekreační až po krajinotvorné.

Přírodní podmínky rozptýlily obyvatele Vysočiny do více než tisíce sídel, která jsou propojena hustou sítí silnic. Pro Vysočinu jsou charakteristické malé vesnice nepříliš vzdálené od místního centra, jímž bývá klidné malé město se třemi až deseti tisíci obyvatel. Pouze ve čtyřech městech žije více než dvacet tisíc obyvatel, krajské město Jihlava dosahuje počtu padesáti tisíc. S rostoucí životní úrovní a mobilitou obyvatel lze čekat, že toto uspořádání bude výhodou. Umožňuje využívat pozitiva venkovského bydlení a přitom zaručuje dostupnost městského centra.

Metropolí kraje je Jihlava, nejstarší horní město českých zemí, které patřilo ve středověku k nejbohatším městům českého království, a to především díky těžbě stříbra. Rozkládá se po obou stranách bývalé zemské hranice mezi Čechami a Moravou.

Kraj je umístěn v dopravním i populačním středu země. Vysočinou prochází hlavní dopravní tepna České republiky dálnice D1. Ekonomika východní části kraje je ovlivněna sousedící brněnskou aglomerací, severozápadní část kraje je již spádovou oblastí hlavního města Prahy. Strategická poloha Vysočiny proto v posledních letech přilákala řadu zahraničních investorů, kteří sem soustřeďují nejen výrobní kapacity, ale rovněž výzkum a vývoj.

Výhodou Vysočiny je zachované čisté životní prostředí. Lze říci, že kraj je zdravým ostrovem mezi třemi aglomeracemi – pražskou, brněnskou a vídeňskou. I díky tomu se jako první z krajů České republiky stal členem organizace zdravých měst a regionů. Vysočina je místem, kde se dá dobře žít, pracovat, podnikat a kam se dá přijet na návštěvu za poznáním a odpočinkem.
(Dle: www.kr-vysocina.cz)

Dobrovolnictví pro Vysočinu v projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“

Motto: *„Dobrovolnická centra na Vysočině spolupracují nejen spolu, ale i s krajem“*.

Tak jako mnohá jiná odvětví lidské činnosti, ani práce dobrovolníků, kteří chtějí ze své vlastní vůle pomáhat ostatním, nesmí postrádat řád a systematičnost. A právě spontánní potřeba koordinátorů dobrovolníků z různých center, kteří si chtěli vyzkoušet vzájemnou systematickou spolupráci, dala v roce 2011 vzniknout pracovní skupině Dobrovolnictví pro Vysočinu. Postupem času se ukázalo, že její existence má svůj smysl. Prvotním impulsem, který stál na úplném počátku spolupráce, byla iniciativa Barbory Švaříčkové z organizace STŘED Třebíč. První dobrovolnické setkání se uskutečnilo v létě 2011, kdy se při úvodní schůzce sešli první čtyři zájemci. Veškerá činnost v této skupině je činěna dobrovolně a zdarma. V současné době zastupuje skupinu paní Hana Dvořáčková z organizace STŘED.

> ***„Předně si bylo třeba si ujasnit, zda a proč se vlastně budeme stýkat. Potřeba vzájemné podpory nebo výměny informací nakonec rozhodly o tom, že ve spolupráci budeme v budoucnu pokračovat,“*** zavzpomínala koordinátorka dobrovolníků FOKUSU Vysočina Tereza Jaklová, která se schůzek pravidelně účastní.

Mezi hlavní cíle skupiny Dobrovolnictví pro Vysočinu patří vzdělávání jejich členů, zajišťování financí, propagace a celková podpora dobrovolnictví na Vysočině. S vedením kraje pak DC navázala užší spolupráci, která jim prý prospívá a jde k duhu.

> ***„Pracovní skupina se začala pravidelně setkávat a v roce 2012 jsme přijali nabídnutou záštitu KOUS Vysočina (Koordinační uskupení nestátních neziskových organizací“***
> ***(www.kous.cz/dobrovolnictvi-pro-vysocinu/ds-1020/p1=1097).***
>
> ***Pod jejich hlavičkou fungujeme dodnes. O rok později jsme díky projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“ začali spolupracovat se zástupci Kraje Vysočina, konkrétně s Komisí sociální a pro oblast protidrogové politiky. Kraj Vysočina tak má přehled o našich aktivitách a my zase získáváme informace týkající se možnosti rozvoje dobrovolnictví přímo od kompetentních lidí,“*** dodala Tereza Jaklová.

I dobrovolníci potřebují peníze. Kraj jim přispívá
Dobrovolníci samozřejmě pracují zdarma, ale s jejich činností jsou, chtě nechtě, spojeny náklady, které je třeba hradit, ať už jde o financování koordinátora,

cestovních nákladů, vzdělávání a supervize dobrovolníků, pojištění nebo třeba i vybavení různými pomůckami. Tohoto faktu, že by samotná dobrovolnická centra sháněla potřebné peníze jen velmi těžko, si je Kraj Vysočina vědom. A tak dobrovolníky podporuje.

„Kraj Vysočina poskytuje dotace na financování provozních nákladů dobrovolnických center a tím pomáhá získávat další zájemce i zlepšovat organizaci práce. Z toho důvodu je přiměřená finanční podpora zásadní pro další rozvoj dobrovolnické činnosti,“ vysvětlil Jiří Bína, vedoucí oddělení sociálních služeb krajského úřadu.

Jednodušší domluva

Podle Jiřího Bíny je ale důležité si přesně stanovit nejen podmínky poskytnutí finančních příspěvků, ale i to, co by měli na oplátku příjemci dotací prokázat. A právě užší spolupráce dobrovolnických center se zástupci kraje tuto vzájemnou a za jiných okolností někdy poměrně složitou domluvu mezi krajským úřadem a DC výrazně zjednodušuje. Stručně řečeno, mnoho věcí se dá vyřešit tzv. „přímo na místě“.

„Spolupráce umožňuje, aby krajský úřad při tvorbě pravidel pracoval s podněty a názory získanými přímo od dobrovolnických koordinátorů. Na druhou stranu ti zase mohou být rovnou informováni o různých návrzích odboru sociálních věcí nebo o rozhodnutích rady a zastupitelstva kraje. I to byl jeden z důvodů, proč Komise sociální a pro oblast protidrogové politiky k tomuto spojení přistoupila,“ podotkl Jiří Bína.

Členové pracovní skupiny Dobrovolnictví pro Vysočinu:

- *Centrum pro rodinu Vysočina,*
- *Diakonie ČCE – středisko v Myslibořicích,*
- *FOKUS Vysočina,*
- *Hodina H, o. s.,*
- *Hospicové hnutí Vysočina, o. s.,*
- *Oblastní charita Jihlava,*
- *Oblastní charita Třebíč,*
- *Oblastní charita Žďár nad Sázavou,*
- *Sdružení Nové Město na Moravě, o. s.,*
- *STŘED, o. s.*

Vzájemná spolupráce dobrovolnických center nejen mezi sebou, ale i s krajem, bude úspěšně pokračovat i v dalších letech.

Dobrá praxe v oblasti dobrovolnictví na Vysočině – firemní dobrovolnictví

Koordinátorka dobrovolníků:

„V roce 2012 naše DC Oblastní charity Třebíč uzavřelo smlouvu o vysílání dobrovolníků s Domovem pro seniory v Koutkově a Kubešově ulici. V letech 2012 - 2013 působili občas v těchto zařízeních 3 naši dobrovolníci. V polovině roku 2013 se skupinka zaměstnanců Jaderné elektrárny Dukovany rozhodla pro dobrovolnickou činnost právě v Domově pro seniory v Koutkově ulici. Zaměstnanci domova nabídli setkávání s dobrovolníky obyvatelům domova. Zájem projevilo několik vozíčkářů.

Skupina 5 - 6 dobrovolníků navštěvuje nyní domov zhruba jedenkrát za měsíc až měsíc a půl. Mezi dobrovolníky a obyvateli domova vzniklo hezké přátelství, senioři se vždy na návštěvu dobrovolníků velice těší, v den návštěvy se už od rána nemohou odpolední vyjížďky, popovídání a posezení dočkat. Setkávání přináší radost i dobrovolníkům. Tato skupina dobrovolníků završuje a lidsky naplňuje dlouhodobé partnerství a podporu Oblastní charity Třebíč od JE Dukovany. Je krásným příkladem porozumění a vzájemné podpory lidí různých věkových skupin, které sbližuje také společný vztah k našemu městu a k celému regionu".

Dobrovolníci z Dukovan v Domově pro seniory Třebíč, Koutkova - Kubešova

Bc. Martina Svobodová, DiS., vedoucí sociálního úseku Domova pro seniory Třebíč, Koutkova – Kubešova:

„Domov pro seniory, Koutkova – Kubešova začal spolupracovat s dobrovolníky z Dukovan v květnu roku 2013. Do současné doby, tj. skoro rok, náš domov pravidelně navštěvuje skupina kolem pěti dobrovolníků. Velmi brzy se seznámili s psychickým i fyzickým stavem našich uživatelů, aby se potom zaměřili na možnosti své pomoci. Mezi našimi seniory si vybrali převážně muže, se kterými tráví společné odpoledne. V případě příznivého počasí jdou s nimi na procházku po okolí domova. Velká většina těchto seniorů se pohybuje prostřednictvím invalidních vozíků, takže je naprosto k nezaplacení mít v dosahu pomocnou ruku dobrovolníků. Naši senioři si opravdu cení i toho, že s nimi třeba „někdo zajde na pivo" anebo jen tak „prostě pokecá". Kontakty zvenčí jsou pro ně velkým obohacením.

Nejen na základě našich zkušeností je třeba zdůraznit, že dobrovolnictví se uplatňuje jako opravdu vědomá, svobodná činnost ve prospěch druhých. Dobrovolníci v sociálních službách jsou lidé, kteří přinášejí svou životní zkušenost a něco nového do života našich uživatelů. Stojí proti stereotypům, vnášejí do vztahů přátelství, zkvalitňují individuální přístup k uživatelům a podílejí se na celkovém zkvalitnění sociální služby. Dobrovolníci samozřejmě nenahrazují práci profesionálů a neposkytují přímo sociální službu. Dobrovolnictví však přináší nové využití volného času, změnu životních postojů a hodnot, životní nadhled, nové zážitky, nové přátele, nové prostředí, využití dovedností seniorů a naplnění jejich potřeb. Dobrovolnictví znamená pro nás darování kousku sebe někomu jinému, někomu kdo si zaslouží úctu, pochopení a náklonnost druhých. Přinášíme našim seniorům kontakt s běžným sociálním prostředím, což vede jako prevence izolovanosti od života vně domova.

Za sebe i jménem našich seniorů chceme všem dobrovolníkům z Dukovan především poděkovat za to, že i když si to možná neuvědomují, tak svým vstupem do našeho domova přinášejí konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, dávají nám pocit smysluplnosti, jsou pro nás zdrojem nových zkušeností a obohacením v mezilidských vztazích. Zároveň děkujeme Charitě v Třebíči, se kterou má naše zařízení v rámci dobrovolnictví smlouvu. Spolupracujeme velmi dobře a především děláme společně dobrou věc pro naše seniory".

Mgr. Jana Štefánková, dobrovolnice, zaměstnankyně ČEZ, a. s., JE Dukovany, odd. vnitřních a vnějších vztahů,

„Proč chodím s vozíčkářem Karlem na pivo?

Dobrovolnické dny organizované společností ČEZ v sedmi regionech naší republiky znamenají dva dny v roce, které zaměstnanci ČEZ, konkrétně v našem regionu zaměstnanci JE Dukovany, věnují potřebám různých neziskových organizací. Prakticky pak třeba uklízejí zahradu, umývají okna, natírají lavičky nebo si povídají s klienty, tvoří s nimi, vyjedou na procházku. Jsou to moc hezké dny, které jako jedna z organizátorů těchto dobrovolnických dnů můžu každoročně prožívat.

Ale proč jen 2x do roka? Snem nás organizátorů bylo „vykřesat" ze zaměstnanců potřebu věnovat se dobrovolnictví i ve svém volném čase, častěji, pravidelně. Mnoho zaměstnanců to dělá v rámci svých koníčků, pomáhají cvičit v Sokole, jsou členy dobrovolných sdružení hasičů, vedou mladé sportovce či skauty apod. Já jsem stála u zrodu krásné myšlenky navštěvovat pravidelně klienty Domova seniorů v Třebíči. Byl tam tenkrát taky jeden z dobrovolnických dnů. Vyrazili jsme s klienty na procházku, a protože se jednalo o „osazenstvo" pánů, slovo dalo slovo a po procházce jsme skončili v hospůdce „U Boba". Moc hezky jsme si povídali a při odchodu bylo vidět v očích pánů smutek. „Kdy zase přijdete?", zaznělo z úst jednoho z nich. „No třeba příští měsíc?" odpověděl spontánně kolega. No, a to byl začátek našich milých setkání, na která se oboustranně těšíme. Do domova chodíme každý měsíc a strávíme s klienty asi dvě hodiny, do kterých se snažíme vměstnat všechny zážitky „zvenčí" a probrat i starosti a radosti našich nových přátel.

Na setkání vždy přiběhneme unaveni, s myšlenkou, jak to zase dneska nestíháme … odcházíme ale „občerstveni", s radostí, že jsme dali a zároveň dostali. Na chvíli se nám totiž zastavil čas a my se věnovali sobě a zároveň druhým …"

Zdeňka Ošmerová, dobrovolnice, zaměstnankyně. ČEZ, a. s., JE Dukovany, odd. vnitřních a vnějších vztahů:

„K dobrovolnickým aktivitám mě přivedla společnost ČEZ, která před několika lety vyhlásila tzv. Čas pro dobrou věc. Já se připojila ke skupince dobrovolníků, kteří šli pomoci do Domova pro seniory v Třebíči. Tam jsem se seznámila s jednou milou babičkou, a protože jsme si docela „padly do oka" již během prvních chvil, nějak nešlo ji nenavštívit znovu. Byla to velmi společenská, elegantní dáma. A protože už neměla nikoho blízkého, s kým by si mohla povídat, každé mojí návštěvy a společně stráveného času si moc považovala. I přesto, že sociální pracovnice připravují pro obyvatele domova velmi pestrý každodenní program, samy přiznávají, že pro některé aktivní a energické obyvatele to nestačí. Potřebují, právě tak jako paní Mirka, někoho, kdo by jim mohl věnovat více času a naslouchat jejich vyprávění. A to bohužel v možnostech pracovnic není. Vždy, když jsem od ní odcházela, byla jsem klidná, vyrovnaná a spokojená. Ptala

jsem se sama sebe – jsou naše společná setkání přínosnější pro paní Mirečku nebo pro mě???

„Moje“ babička už tu s námi bohužel není a tak jsem se ráda připojila k nadšené skupince dobrovolníků převážně z dukovanské elektrárny, kteří více méně pravidelně do domova pro seniory jezdí a snaží se trošku zpestřit čas skupince místních obyvatel třeba jen tím, že si vyjedou na společnou procházku a pak si společně poklábosí nad pivkem nebo odpolední kávičkou“.

O aktivitách Dobrovolnického centra Oblastní charity Třebíč, zejména o programu sousedské pomoci najdete více na: *http://trebic.charita.cz/strediska/dobrovolnicke-centrum-a-sousedska-pomoc/sousedska-pomoc*.

V.7 Dobrovolnictví v Dolním Bavorsku – Deggendorf (31 669 obyv.)

Deggendorf leží v Dolním Bavorsku v jihovýchodní části SRN poblíž jihozápadní hranice s ČR. V roce 2012 zde žilo 31 699 obyvatel. Českým partnerským městem Deggendorfu je město Písek. Deggendorf je správním centrem stejnojmenného zemského okresu, ke kterému patří 26 okolních obcí *(www.deggendorf.de)*.

Regionální dobrovolnické centrum „Mach mit“ („Přidej se“) působí v zemském okrese Deggendorf od roku 2011. Je jedním z více než 80 dobrovolnických center v Bavorsku a z více než 400 center v SRN. Bylo zřízeno Zemským okresem Deggendorf, který poskytuje také největší část finančních prostředků. Dále je centrum spolufinancováno z programu EU Leader (Místní akční skupina Deggendorf) a dalších veřejných zdrojů na projektové bázi (*www.freiwilligenzentrum-deggendorf.de*).

Smyslem a náplní práce centra je podporovat a rozvíjet dobrovolnickou činnost v Deggendorfu a okolních obcích. Centrum registruje a školí dobrovolníky, vyhledává a podporuje jednotlivce i dobrovolnické organizace, kterým dobrovolníky zprostředkovává, a realizuje také vlastní dobrovolnické projekty a kampaně. Aktuálně spolupracuje s více než dvěma desítkami dobrovolnických organizací a 350 dobrovolníky všech věkových kategorií, aktuálně ve věku15 - 83 let.

Centrum se zaměřuje na nejrůznější cílové skupiny a jejich potřeby: předškolní děti a školáky, mládež a studenty, zdravotně a sociálně hendikepované a na seniory.

Výběr stěžejních projektů centra „Mach mit“ s jednotlivými cílovými skupinami:

Malí knihomolové z Plattlingu (Der Plattlinger Bücherwurm)
Již třetím rokem připravují dobrovolníci s podporou zaměstnanců místní knihovny v městečku Plattling jednou měsíčně pro prvňáky místní základní školy zábavně-vzdělávací program, jehož základem je předčítání kvalitních dětských knih. Projekt si klade za cíl rozvíjet u dětí jazykové kompetence, fantazii a kreativitu,

posilovat sociální dovednosti a zprostředkovat dětem knihovnu jako místo pro objevování nových informací a zážitků.

Pro děti je v knihovně připraven příjemně vyzdobený prostor vybavený hračkami a pestrými polštářky, do kterého se rády vrací. Za každou návštěvu dostanou do svého čtenářského průkazu nálepku, a pokud nasbírají pět, resp. deset nálepek, můžou se těšit na zajímavé překvapení.

Všech deset dobrovolnic ve věku 20 až 70 let, které dětem předčítají, se na svou roli připravovalo během školení, které organizuje centrum „Mach mit“. Zároveň mají možnost se o své zkušenosti podělit a vzájemně se podpořit během pravidelných schůzek. Do projektu se ve školním roce 2013/14 zapojilo celkem 62 prvňáčků.

Sousedská výpomoc a podpora seniorů v Mettenu
Projekt Sousedská výpomoc a podpora seniorů v obci Metten běží s podporou centra „Mach mit“ již čtvrtým rokem. Dobrovolnické centrum připravilo jednoduchý informační leták, který slouží zároveň jako „přihláška“ do projektu pro dobrovolníky i pro ty, kteří pomoc potřebují. Dobrovolníci nejčastěji pomáhají s drobnými nákupy, dovozem na kratší vzdálenosti, doprovázejí seniory při procházkách, povídají si s nimi a naslouchají.

Projekt dobrovolnictví stojí dle jeho autorů na těchto zásadách:
- ***chceme pomáhat rychle a nebyrokraticky;***
- ***nechceme a nemůžeme nahrazovat profesionální služby sociálních služeb, řemeslníků apod.;***
- ***nasazení dobrovolníků je zdarma a příjemce služeb k ničemu nezavazuje;***
- ***jako sociální organizace zřízená zemským okresem jsme zcela neutrální.***

Součástí informačního letáku, který je určen jak seniorům, tak dobrovolníkům, je zároveň krátký dotazník zjišťující, o jaké služby mají senioři zájem, resp. jaký druh výpomoci jsou dobrovolníci ochotni nabídnout. Vyplněnou anketu je možné odstřihnout a společně s předtištěným korespondenčním lístkem odeslat na adresu dobrovolnického centra. To se následně postará o propojení pomocníků a těch, kteří pomoc potřebují.

Další příklady projektů Dobrovolnického centra „Mach mit“:
- **doučování žáků základní školy v Plattlingu;**
- **organizace sportovních akcí s podporou dobrovolníků (např. Mistrovství světa v kanoistice v Plattlingu v roce 2011);**
- **návštěvy pacientů a rehabilitujících v nemocnicích;**
- **projekty skautů a církevních mládežnických organizací.**

C. Role veřejné správy v oblasti dobrovolnictví

VI.1 Spolupráce s občany v obci, městě, regionu

Tradiční chápání role veřejné správy ve spojení především s regulativními funkcemi je stále více nahrazováno tzv. dynamizačním, popř. aktivním pohledem na funkci veřejné správy. Ne všechna města, obce a regiony jsou schopny potřebné rozvojové procesy efektivně řídit a reagovat na nové ekonomické a sociální výzvy. Významnou roli zde hrají nejen finanční zdroje, velikost a význam příslušného území, charakter a struktura stávajících firem, ale také lidské zdroje ve smyslu sociálně demografických charakteristik, typu a úrovně vzdělání, motivace sociálního a kulturního kapitálu, včetně sociálních sítí, základních normativních a hodnotových priorit, apod. Přínosem k budování sítí z hlediska rozvojových projektů je např. portál Národní sítě Zdravých měst „Dobrá praxe, databáze osvědčených postupů, inspirace pro obyvatele a regiony“ (www.DobraPraxe.cz).
(Zdroj: Trhlínová, 2014)

V tematickém oddílu webového portálu DobráPraxe.cz (www.dobrapraxe.cz/cz/tema/dobrovolnictvi) jsou průběžně doplňované příklady dobrovolnických aktivit, které rozhodující měrou napomáhají k budování sociálních sítí a komunitního života ve prospěch obce, města, regionu.

Podmínkou spolupráce všech aktérů komunitního života v obci a vytvoření funkční sociální sítě je nastavení transparentní komunikace mezi všemi účastníky spolupráce a přehledné a funkční rozdělení rolí a kompetencí všech účastníků takové sítě, neboli spuštění procesu udržitelného **„komunitního networkingu“.**

V tomto procesu má veřejná správa i neziskovky svoje charakteristické role, odpovídající jejich postavení ve společnosti. V následujících kapitolách uvádíme výsledky diskuzí s představiteli veřejné správy, dobrovolnických center a programů i dalších neziskovek na setkáních v průběhu projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“.

Výčty rolí, kompetencí a činností zde uvedené nejsou předepsaným návodem, ale spíše podnětem k zamyšlení, co by mohlo naplnit vaše potřeby …

VI.1.1 Role veřejné správy

Veřejná správa je správní činnost související s poskytováním veřejných služeb, řízením veřejných záležitostí na místní i centrální úrovni a zajišťováním záležitostí ve veřejném zájmu. Kromě této správní činnosti (např. vydávání správních aktů) bývají za veřejnou správu označovány též správní orgány, které ji vykonávají, tedy především úřady. V centralistickém pojetí státu byl nositelem veřejné správy pouze stát. V současné době je však veřejná správa rozdělena na státní správu a samosprávu.

Veřejná správa je vykonávána ve veřejném zájmu. Činnost veřejné správy je vázána právem i ústavními zásadami (čl. 2 odst. 3 české Ústavy: **"Státní moc slouží všem**

občanům a lze ji uplatňovat jen v případech a způsoby, které stanoví zákon", a čl. 2, odst. 2 LZPS: "**Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví**.")
(Zdroj:
http://zakony.centrum.cz/ustava-ceske-republiky?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=zakony-od-centrum_cz)

Samosprávou je výkon veřejné správy (přenesené působnosti) samosprávnými veřejnoprávními korporacemi – zejména obcemi nebo kraji. Samospráva může být zájmová (profesní) nebo územní. Samospráva je způsob řízení určitého celku, kdy daný subjekt o alespoň některých svých záležitostech rozhoduje sám autonomním způsobem, tedy „spravuje se sám“. Výhodou samosprávy je, že je blíže spravovanému subjektu než vnější a centrální řízení, a proto by měla být při zabezpečování lokálních či zájmově vymezených záležitostí efektivnější a levnější.

Jak by měla konkrétně veřejná správa působit z hlediska kvalitní spolupráce s občany i organizacemi, tedy z hlediska života v komunitě, o tom vypovídají následující zkušenosti z praxe. Porovnejte je s vaší realitou, případně si vyberte z nich ty, které odpovídají vašim podmínkám a potřebám.

Veřejná správa:
- propojuje zájmy občanů a organizací;
- na základě systematické a otevřené diskuze mapuje základní potřeby obyvatel obce, regionu a efektivně investuje veřejné do udržitelného rozvoje území – k tomuto postupu využívá metody kvality, jako je např. místní Agenda 21;
- působí obvykle v roli koordinátora, nikoli organizátora komunitních aktivit;
- disponuje schopnými úředníky i informačním systémem na úřadě, aby lidé dostali všechny potřebné informace, jak a kde se zapojit;
- vytváří nabídky k zapojení občanů a organizací do komunitních aktivit, zajímá se o dobrovolnou činnost, je propojovacím článkem tvořivých skupin v regionu;
- téma dobrovolnictví zahrnuje jako průřezové téma do komunitního plánu sociálních služeb a do dalších souvisejících strategií a koncepcí;
- začleňuje dobrovolnou činnost komunit do oficiální struktury města, zřídí na příklad pracovní skupinu sdružující zástupce neziskových organizací, či věkových skupin (Rada seniorů, Rada dětí a mládeže, …), to vše s propojením výstupů ze skupin na Radu města;
- vytvoří akční plán dobrovolnictví v obci jako koncepční dokument, kde je popsáno, jak podporuje a propaguje dobrovolnictví, včetně pravidelného vyhodnocení plánu za účasti do něj zapojených aktérů i získávání zpětné vazby od občanů i dalších orgánů města;
- zajišťuje materiální podmínky a prostředky:
  - poskytuje prostory pro pravidelná setkávání zástupců organizací s vedením a pracovníky města, kde se navzájem informují o svých akcích a potřebách;
  - podporuje dobrovolnická centra a další spolky a iniciativy nabídkou kancelářských a klubových prostor – tzv. „dům neziskovek“;
  - poskytuje finanční podporu dobrovolnickým centrům a programům, zejména příspěvky na mzdu koordinátora dobrovolníků a související organizační náklady;

- zajišťuje společenskou prestiž dobrovolnictví, předává informace médiím, oslovuje jimi veřejnost s nabídkou zapojení, realizuje informační kampaně, motivuje občany i organizace k fungující komunikaci;
- popularizuje dobrovolnictví:
  - např. cenou Křesadlo - HESTIA pomáhá s organizací předávání Křesadel každoročně v řadě měst, kde ve výběrových komisích jsou zastoupeny nejrůznější organizace, zástupci město i médií;
  - poděkování dobrovolníkům ze strany starosty/primátora, např. v novoročním projevu či úvodníku regionálního tisku, rozhlasu, televize;
  - organizuje pravidelná setkávání s dobrovolnickými organizacemi, včetně společné účasti s nimi na jarmarcích, festivalech, dnech otevřených dveří a další a další …

Souhrn: Obec, město, region podporuje dobrovolnictví a tvorbu komunit morálně i finančně, je komunikujícím a zastřešujícím partnerem.

Veřejná správa je jedním z rozhodujících článků propojování všech občanů, organizací i vybraných cílových skupin v obci. Mezinárodní programy a metody kvality veřejné správy (jako je např. Zdravé město a místní Agenda 21) přispívají k propojení dobrovolnictví vůči běžné činnosti veřejné správy.

VI.1.2 Role dobrovolnického centra či programu

Další v pořadí jsou dobrovolnická centra jako rozhodující článek a spolu s nimi ostatní organizace realizující dobrovolnické programy, dále jsou to organizace neziskové i komerční sféry, které se mohou do dobrovolnictví v komunitě zapojit, buď jako příjemci jejich pomoci, nebo jako zdroj dobrovolníků a dalších forem podpory života v komunitě.

Dobrovolnické centrum či program je obvykle nezisková právnická osoba zabývající se profesionální činností v oblasti dobrovolnictví. Dobrovolnické centrum působí jako samostatná organizace, případně může být organizačním článkem jako dobrovolnický program jiné organizace, s jejímž posláním je dobrovolnictví v souladu. Dobrovolnické centrum/program působí v rámci obce, městské části, či vymezeného regionu, a to buď pro jednu či více oblastí dobrovolnictví.

Náplň činnosti a role dobrovolnických center v obci vytvářela HESTIA ve spolupráci s několika desítkami partnerskýchh center postupně vznikajících v celé ČR v uplynulých patnácti letech (*podrobněji viz kap. IV*). Základní principy managementu dobrovolnictví (*viz kap. IV.5)* jsou platné i pro spolupráci s obcemi a tvorbu komunit.

Dobrovolnická centra a programy:
- sbírají informace o potřebách občanů, reagují na podněty obce a organizací a poskytují náměty municipalitám na jejich řešení prostřednictvím dobrovolnictví v komunitě;
- tyto potřeby a náměty dále vyhodnocují a zpracovávají postupy o možnostech získávání a zapojení dobrovolníků do konkrétních aktivit;

- aktivně se zapojí do pracovních skupin obce, regionu zaměřených na dobrovolnictví v komunitě;
- fungují jako zprostředkovatel spolupráce, zjišťují, kde mají o činnost dobrovolníků zájem, kteří dobrovolníci nabízejí své služby, vedou databázi dobrovolníků, obvykle členěnou na zájemce o krátkodobé a déledobé dobrovolnictví;
- organizačně zajišťují dobrovolnické aktivity, vybírají a motivují dobrovolníky pro konkrétní činnosti mezi potřebnými a pomáhajícími;
- v rámci pravidel managementu dobrovolnictví:
    - realizují nábor dobrovolníků prostřednictvím seminářů na školách, v knihovnách, na Úřadech práce, ve firmách, i při dalších nejrůznějších příležitostech setkávání s dětmi, mládeží, seniory, se zaměstnanci firem i s nezaměstnanými apod.;
    - připravují a šíří propagační letáky a články do médií cíleně zaměřené jak na konkrétní dobrovolnické programy, tak na jednotlivé cílové skupiny dle věku, profese apod.;
    - organizují, obvykle spolu s příjemci dobrovolné pomoci, přípravu či zácvik a zařazování dobrovolníků na činnosti vhodné pro ně i pro příjemce pomoci;
    - sbírají zpětné vazby od všech účastníků dobrovolných aktivit, dle náročnosti jejich činnosti realizují supervize dobrovolníků;
    - vyhodnocují pravidelně 1x ročně dobrovolnické programy a tyto evaluační výstupy poté předkládají k diskuzi na pracovních skupinách obce spolu s návrhy na změny;
- sledují a vyhodnocují legislativní změny i společenské trendy ve vztahu k dobrovolnictví;
- jejich dobrovolnické programy jsou realizovány dle zásad managementu dobrovolnictví, obvykle jsou zároveň akreditovány dle zákona o dobrovolnické službě.

Souhrn: Dobrovolnická centra či programy jsou garantem veřejně prospěšného a transparentně organizovaného dobrovolnictví.

Stávající, případně nově zakládaná dobrovolnická centra, jsou dalším rozhodujícím článkem propojování všech občanů, organizací i vybraných cílových skupin v obci.

VI.1.3 Role podpůrných pracovních skupin

Pro rozvoj dobrovolnictví v obci a navázání či prohloubení spolupráce s obcemi je doporučováno pověření oficiálního orgánu obce (nejčastěji komise, rady) pro řešení tématu dobrovolnictví. Při komisi může vzniknout speciální „dobrovolnická“ pracovní skupina, ze zástupců dobrovolnických organizací a dalších relevantních subjektů, která bude průběžně přinášet doporučení a náměty pro efektivní využití dobrovolníků a prosazovat potřebná opatření pro podporu dobrovolnictví. Prostřednictvím oficiální komise se pak tyto informace předkládají Radě města, obce či kraje.

Jak by mohly konkrétně pracovní skupiny při komisích města či kraje působit z hlediska kvalitní spolupráce s občany i organizacemi, o tom vypovídají opět následující náměty z praxe. Porovnejte je s vaší realitou, případně si z nich vyberte ty, které odpovídají vašim podmínkám a potřebám.

Role podpůrných „dobrovolnických“ pracovních skupin při komisi v obci, městě, kraji:

- sdílení zkušeností, síťování, koordinace spolupráce, komunikační, administrativní role, ulehčení administrativy dobrovolnickým organizacím;
- setkávání zástupců města, Úřadu práce, dobrovolnického centra a dalších organizací a občanů zapojených do komunitního života;
- propojení záměrů dobrovolnického centra/programu se záměry města, mapování činností, co všechno nabízejí a v jakých oblastech je možné jejich služby využít či posílit;
- provázání dobrovolnických aktivit s aktivitami měst a komunitních plánů, zástupci pracovních skupin zváni jako oficiální hosté na jednání komisí či rady obce, města, regionu;
- koordinace činnosti všech neziskových organizací s veřejně prospěšnými cíli;
- to vše propojené s průběžně diskutovaným a hodnoceným akčním plánem nazvaným například „**Dobrovolnictvím pro komunitu**“.

V rámci projektu „Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?“ funguje více variant spolupráce obce či regionu s občany:

- V **Soběslavi** působí **pracovní skupina při Diakonii ČCE – středisko Rolnička**, která již několik let spojuje místní neziskovky s radnicí a je iniciátorem dobrovolnických aktivit v Soběslavi. Nově se v projektu zaměřila na spolupráci s Úřadem práce a Sociálně zdravotním odborem města s cílem oslovit novou skupinu lidí – uchazeče o zaměstnání s možností nabídnout jim dobrovolnictví například při doučování sociálně ohrožených dětí na ZŠ.

- **Rada seniorů města Prachatice a Studentská rada** - obě fungují jako poradní orgán vedení města v nejrůznějších otázkách týkajících se života seniorů a mladých lidí. Obě dobrovolné pracovní skupiny se pravidelně scházejí na svých jednáních, kde jsou řešena témata (sociální a zdravotní služby, dobrovolnictví, kultura, bydlení, doprava, životní prostředí, bezpečnost atd.). Každá ze skupin je přitom specifická svým úhlem pohledu – stejnou věc vidí poměrně odlišně senioři i studenti. Členové další **pracovní skupiny pro dobrovolnictví** se účastní setkávání obou výše uvedených skupin. Členové pracovní skupiny pro dobrovolnictví působí také ve skupinách komunitního plánování. Připravují témata k diskuzi, na která se budou hledat možnosti řešení, realizace apod.

- Ve **Vsetíně** schválila Rada města **komisi Agendy 21 a projektu Zdravé město jako oficiální pracovní skupinu projektu.** Cílem je zmapování dobrovolnictví ve městě v jednotlivých sférách (kultura, sport, mládež apod.) prostřednictvím dotazníkového šetření. Dobrovolníci jsou zapojeni do aktivit, jako je Mezinárodní týden turistiky, TOP 10 a další kampaně a jednorázové akce. Dále jde o vytvoření odkazu o dobrovolnictví na webových stránkách města, zpracování databáze dobrovolníků, včetně možnosti přihlášení zájemců do databáze prostřednictvím internetu, propagace programu na Úřadu práce ve Vsetíně i na webových stránkách DC Adorea.

- **Opava** si klade za cíl: propojení komunitního plánování města Opavy v rámci **tří pracovních skupin komunitního plánování sociálních služeb** a souvisejících

aktivit DC Elim. Zlepšení informační kampaně pro ty organizace z Opavy a okolí, které ještě dobrovolníky nemají, a dle zájmu neziskových organizací následně rozšíření řady spolupracujících organizací. Kvalitní nábor a příprava dobrovolníků pro výkon jejich dobrovolnické činnosti, supervize a motivace dobrovolníků. Pravidelná propagace a prezentace DC, a to na webových stránkách komunitního plánování, v informačním centru města Opavy a také v místním Zpravodaji HLÁSKA. Dále se DC účastní Dne sociálních služeb Opava, kde bude vždy moci oslovit jak jednotlivé organizace zapojené do komunitního plánování, tak potenciální dobrovolníky z řad občanů. Do organizace Dne sociálních služeb jsou aktivně zapojeni také sami dobrovolníci.

- **Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem** působí kromě již tradičního dobrovolnictví v sociálních a zdravotních službách nově i v Severočeské vědecké knihovně a Muzeu města Ústí nad Labem, kde dobrovolníci pomáhají při zachování kulturního dědictví. Dále při sportovních akcích, jako je Ústecký půlmaratón a Mistrovství Evropy v tancích. Dobrovolníky tvoří různorodá skupina lidí – studenti, rodiče na RD, nezaměstnaní, senioři, pracující. Komunitní myšlenku, kromě průběžné spolupráce s městem, naplňuje Dobrovolnická kavárna, která sídlí v „Klubu pro 3 generace“ a je dobrovolníkům a široké veřejnosti přístupná každý čtvrtek v odpoledních hodinách.

- Pracovní skupina **Dobrovolnictví pro Vysočinu** vznikla v roce 2011. Nyní je pod záštitou Koordinačního uskupení neziskových organizací Vysočiny (KOUS). Mezi hlavní cíle skupiny patří podpora a stabilizace dobrovolnictví na Vysočině, propagace dobrovolnictví a pracovní skupiny, vzdělávání členů, zajištění finanční podpory pro oblast dobrovolnictví na území kraje aj. Spolupráce mezi Krajem Vysočina, dobrovolnickými centry, městy a veřejností kraje byla dosud spíše nahodilá, nebyla dlouhodobě plánována ani metodicky zaznamenávána. V současnosti Komise sociální a pro oblast protidrogové politiky (poradní orgán rady kraje) schválila spolupráci s pracovní skupinou Dobrovolnictví pro Vysočinu a přislíbila, že bude v rámci svých kompetencí spolupracovat na naplnění cílů pracovní skupiny.

Podrobně o činnosti všech výše uvedených míst v rámci projektu viz **kap. V. Modely realizace dobrovolnictví v obci, kraji**.

Souhrn: Cílem hlavních aktérů tvorby komunitního života – veřejné správy, dobrovolnických center či programů a dalších neziskových organizací je vytvoření efektivních pracovních skupin komunitního života a jejich propojení se zájmy občanů i organizací obce.

Komunitní pracovní skupiny jsou dalším z rozhodujících článků propojování všech účastníků života v obci.

VI.2 Integrace dobrovolnictví do aktivit obce, kraje

VI.2.1 Varianty zapojení dobrovolníků do komunitního života

Na základě dosavadních dvacetiletých zkušeností HESTIA a jejích partnerů po celé ČR s dobrovolnictvím jsme zjistili, že mezi jednotlivými organizacemi pracujícími s dobrovolníky jsou značné rozdíly v obsahu i rozsahu práce s dobrovolníky. Zatímco některé organizace mají zaběhnutý dobrovolnický program, akreditovaný ministerstvem vnitra dle zákona o dobrovolné službě, jiné s dobrovolnictvím teprve začínají, některé mu stále ještě nedůvěřují …

Při přípravě akčního plánu dobrovolnictví v komunitě je třeba nejprve zmapovat stávající či do budoucna vhodné varianty zapojení dobrovolníků:

A) Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá:

A1) Dobrovolnictví, jež vzniká ”zezdola nahoru”, tedy založené na neformální skupině přátel, která se pustila do společné činnosti a postupně zraje k neformální strukturované skupině a dále až k registrované neziskové organizaci. Tímto způsobem začínala po roce 1989 řada neziskových aktivit a hnutí. Některé zanikly, jiné zůstaly na čistě dobrovolné úrovni, ale většina z nich je dnes součástí neziskového sektoru jako funkční a potřebná občanská sdružení (od 1. 1. 2014 dle NOZ nově spolky či ústavy), účelová zařízení církví či obecně prospěšné společnosti.

Zde působí pozitivně spontánní nadšení všech zúčastněných, jež pomáhá překonávat počáteční obtíže. Problémy mohou nastat, když organizace dosáhne určité úrovně, která již vyžaduje profesionální řízení, ať dobrovolníků či profesionálů. Skupina přátel, jež se dobrovolně zapojila do určité činnosti, se pochopitelně brání formálnímu uspořádání, rozdělení rolí a kompetencí. O potřebě řízení profesionální organizace není pochyb, ale rádi bychom zdůraznili, že specifickou formu řízení potřebují i dobrovolníci, aby jejich činnost mohla být dlouhodobě úspěšná.

A2) Dobrovolnictví, které působí ”zvenčí dovnitř” – v tomto případě jde o strukturovanou organizaci, v níž pracují profesionálové a která se rozhoduje začít s dobrovolníky spolupracovat či stávající spolupráci s dobrovolníky lépe organizovat. Jedná se např. o domovy seniorů, nemocnice a školy, ale také o radnici či Úřad práce.

Zde je pozitivním prvkem profesionální zázemí organizace, problémem se může stát nově vytvářený vztah mezi „domácími” zaměstnanci a přicházejícími dobrovolníky, kteří mohou být vnímáni jako cizorodý prvek. Zaměstnanci mohou mít obavy, že jim dobrovolníci „berou práci”, nebo že naopak přinesou nové starosti, že budou nespolehliví, že jim budou vidět „pod pokličku”.

Praxe ale ukazuje, že organizace, které mají jasnou vizi svého poslání a kvalitní profesionální management a v nichž se podaří překonat počáteční rozpaky a obavy z dobrovolníků, jsou rychle a účinně schopné přijmout dobrovolnictví jako

nedílnou součást jejich činnosti. Dobrovolníci zde hrají neformální roli hodnotitele kvality řízení a komunikace v organizaci.

B) Podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci

B1) Na dobrovolnících je přímo závislý chod organizace. Vedle malé skupiny profesionálů se dobrovolníci podílejí na naplňování hlavních cílů organizace. Tento typ je charakteristický např. pro zajišťování humanitárních akcí, pro ekologické iniciativy, různé festivaly, sportovní akce a kampaně. Dobrovolníci jsou v tomto případě rozhodující silou organizace. Bez jejich účasti by nebylo možné realizovat akce, kterými se organizace prezentuje a naplňuje svoje poslání.

B2) Dobrovolníci vykonávají činnosti spolu s profesionálními zaměstnanci. Dobrovolná činnost není základem provozu organizace. Tento typ se nejčastěji objevuje u zařízení sociálních a zdravotních či při práci s dětmi a mládeží. Dobrovolníci kromě setkávání s klienty, pacienty či členy dětských oddílů, mohou obstarávat recepci, chod dobročinného obchodu, apod. Znamená to, že kdyby tuto činnost nevykonávali dobrovolníci, musela by být zajištěna někým jiným.

B3) Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná, ale dobrovolná činnost pomáhá zkvalitňovat poskytované služby či usnadňovat provoz. Jedná se o aktivity, jako jsou občasné výlety s klienty, výtvarné či jazykové kroužky a další volnočasové aktivity. Dobrovolníci zde představují doplnění služeb či zvýšení jejich kvality, ale organizace by bez nich mohla existovat.

C) Z hlediska časového vymezení dobrovolnictví

C1) Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích (kampaních, sbírkách, benefičních koncertech apod.), které se pořádají jednou či několikrát do roka. Tyto akce jsou zároveň vhodnou formou k získávání nových dobrovolníků či ke spolupráci s příznivci organizace, kteří ale nemají víc času, než několikrát ročně – v tomto případě nemusí být činnost dobrovolníka příliš formalizována, dohoda o jeho pomoci bývá jen ústní.

C2) Dlouhodobá dobrovolná pomoc, která je poskytována opakovaně a pravidelně – např. tři hodiny jedenkrát týdně po dobu jednoho roku. Jedná se o častou formu dobrovolného závazku, který je splnitelný pro dobrovolníka a užitečný svojí pravidelností pro organizaci. Vyplatí se mít sepsanou dohodu o spolupráci mezi dobrovolníkem a organizací, v níž jsou upraveny závazky, práva a povinnosti obou stran. Organizace obvykle do dobrovolníka již „investuje" úvodní přípravu na jeho činnost, případně jeho pojištění odpovědnosti za škody.

C3) Dobrovolná služba, kterou chápeme jako dobrovolný závazek se dlouhodobě, na dobu několika měsíců i let věnovat dobrovolné činnosti obvykle mimo svoji zemi, zejména v případě programu „Erasmus+". Zde hraje významnou roli příprava dobrovolníka na jeho misi, včetně nákladů spojených s jeho cestou, pobytem i případnými dalšími výdaji, jako je zdravotní a sociální pojištění. Tato dobrovolná služba je profesionálně organizována a náklady na její realizaci mohou být vyšší (*www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-mladez*).

Nejen v případě dobrovolné služby, ale u všech typů zapojení dobrovolníků platí, že při dobré organizaci se vynaložené náklady vrátí v ekonomicky vyčíslitelné hodnotě vzniklé činností dobrovolníků, a to nepočítáme hodnoty penězi těžko vyjádřitelné, které jejich pomoc přináší.

Tyto a podobné úvahy hrají roli při rozhodování, zda organizace potřebuje dobrovolníky a k čemu, jestli nebudou přítěží, tedy lidmi, o které se někdo musí starat navíc ke své práci, zda jim bude možno důvěřovat a svěřit jim odpovědnější činnost, když jsou to „jen" dobrovolníci.

Stále slýcháme například: *„A když bychom se pro ně rozhodli, najdou se vůbec takoví, kteří k nám přijdou dělat něco zadarmo?"*

Souhrn: Dobrovolná pomoc nemůže být vnucena, nařízena, musí vyvěrat z potřeb a motivace dobrovolníků, zaměstnanců i vedení organizace či obce. Musí respektovat potřeby občanů či klientů a charakter služeb, které organizace či obec poskytuje.

VI.2.2 Aktivity dobrovolnictví prospěšné komunitě

Z našich zkušeností i z řady osobních setkání jsme sestavili příklady a ukázky aktivit, jejichž úspěšnost je podmíněna dobrou komunikací a spoluprací občanů, organizací i veřejné správy. Ve většině případů se jedná o dobrovolné zapojení jednotlivých aktérů, ať v přímé a konkrétní pracovní, metodické či organizační pomoci, případně aktivním členstvím v poradním orgánu, pracovní skupině či komisi obce:

- **občanské vybavení a služby v obci** – služby rodinám, předškolní zařízení a mateřská centra, hřiště a sportoviště, dostupnost sociálních, zdravotních, poštovních a řady dalších služeb, z nichž některé mohou být za podpory obce realizovány formou sociálního podnikání, které se u nás začíná slibně rozvíjet (podrobněji viz: *www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/*);
- **obnova a podpora kulturního dědictví obce** – tradiční kuchyně a zvyky, kapely a soubory, značené místní produkty, mapování a obnova místních kulturních památek;
- **rozvoj obce a jejího prostředí** – tvorba veřejného prostoru, parků, stezek, cyklotras či rozhleden, formy sběru a třídění odpadu, vyhrazená parkoviště či naopak zákazy vjezdu, bezbariérové přístupy;
- **mezigenerační vztahy** – pracovní skupiny dětí, mládeže a seniorů při obci, včetně jejich propojení v aktivitách, na kterých se potkávají, jako jsou například různé typy veřejných sbírek či bazárků;
- **sociální začleňování ohrožených skupin v obci** – nízkoprahová centra pro rizikové skupiny dětí a mládeže, K - centra protidrogové prevence;
- **sdílení kompetencí občanů a obce** – občanské „hlídky" na přechodech přes rušnou silnici u školy, „gratulační skupiny" obvykle seniorů, kteří s dárky od obce navštěvují doma další seniory při jejich narozeninách, vítání občánků;

- **jednorázové akce** – jako na příklad Den Země, Den dětí, Den sociálních služeb, Masopust, Dny otevřených dveří - úřadů, domovů seniorů, škol a řady podobných organizací a další podobné akce zaměřené na setkávání občanů;
- **posílení aktivní participace občanů**, podpora vlastních iniciativ občanů, při přípravě i realizaci pozitivních změn, nejen reakce občanů na problémy, ale i podpora jejich aktivit vedoucích k posílení jejich vztahu k „místu“, posilování jejich angažovanosti skrze kreativitu.

Z dosud realizovaných projektů HESTIA a partnerů zaměřených na dobrovolnictví v komunitě jsou vypovídající tyto videodokumenty (*ke stažení a nekomerčnímu využití na* http://www.dobrovolnik.cz/ke-stazeni/videa-o-dobrovolnictvi):

- **Soběslav tahá za jeden provaz** - městská knihovna jako místo setkávání a komunitního života;
- **Domov seniorů Jankov + Program KOMPAS** - domov seniorů propojený s životem obce a základní škola podporující dobrovolnický program pro děti ze školy i okolí;
- **Normální je pomáhat -** tři rozdílné příběhy dobrovolníků a jejich individuální dobrovolná pomoc potřebným lidem se zdravotním postižením;
- **Nemusíme, chceme -** studentský film o příležitostech, které mají mladí lidé v Ústí nad Labem jako dobrovolníci;
- **Dobrovolnictví pro České Budějovice** – propojení neziskových organizací a středních škol s cílem ukázat studentům, co jim dobrovolnictví může přinést;
- **Firemní dobrovolnictví v SASM Brno – Žabovřesky** – jak firmy pomáhají a v čem jim to prospívá;
- **Zooterapie** – koně, psi a králík jako parťáci dobrovolníků při aktivizaci i laické terapii pacientů i klientů zdravotních a sociálních služeb;
- **Dobrovolnictví v obci – jak na to?** – spolupráce občanů, obce a dalších organizací, kde dobrovolnictví pomáhá ohroženým nezaměstnaností či sociálním vyloučením, natočený v roce 2014 ve Vsetíně, Opavě a Ústí nad Labem.

VI.2.3 Komunitní centrum obce

Velkou příležitostí je využití komunitních center jako základen pro dobrovolnické aktivity. Zahraniční příklady ukazují, že je možné pomocí systému dotací uvést v činnost komunitní centrum, které slouží jednak jako komunikační platforma v dané lokalitě a jednak jako centrum dobrovolnických aktivit, a jako takové má mnohé praktické využití.

Komunitním centrem se může stát vybraný prostor na obecním úřadě, v kině, knihovně, škole, či na jiném místě, kde se lidé již tak jako tak scházejí. Trendem, který je již leckde funkční, je propojování místního folkloru (kapela, pěvecký sbor, ochotnické divadlo) s dobrovolnickými organizacemi a projekty. Častým iniciátorem

komunitního života jsou dobrovolní hasiči, kteří fungují na dlouhodobě dobrovolném principu.

Dobrým příkladem je jihočeská obec Chelčice (www.chelcice.cz), která má titul Jihočeská obec roku 2000 a 2013. Obec Chelčice je malá aktivní vesnice s nadstandardním zapojením svých občanů do jednotlivých zájmových aktivit. Obec je také jedním ze zakladatelů Chelčického domova sv. Linharta, který pomáhá lidem, kteří se pro svůj nepříznivý zdravotní a sociální stav těžko včleňují do společnosti a nemohou se bez pomoci druhých sami o sebe postarat.

Obecní úřad v Chelčicích funguje jako místo setkávání - je zde kavárna a před úřadem hřiště. 13. listopadu 2013 zde proběhlo podnětné setkání zástupců několika podobně aktivních obcí zapojených do iniciativy Místních akčních skupin (MAS), včetně Bavorského Deggendorfu, na téma „Dobrovolnictví jako impuls pro uplatnění na trhu práce“.

Takovým komunitním centrem se může stát také komerční subjekt, který má v dané lokalitě své sídlo, zaměstnance a vhodné prostory. V rámci společenské odpovědnosti firem může také podpořit vznik takového centra a tím rozvinout komunitní život určité oblasti a zároveň zvýšit loajalitu svých zaměstnanců k firmě.

Optimálním způsobem propojení života občanů, veřejné správy a dalších organizací je vytvoření komunitního centra obce, kde mohou nalézt sídlo nejrůznější neziskové organizace, spolky i neformální iniciativy a kde se mohou konat diskuzní setkání, hry, soutěže, výstavy, dílny, koncerty a tedy naplnit motto:

„*Komunita dělá všechno pro všechny*“.

D. Souhrn a závěr

„Dobrovolnictví je můj nejlevnější koníček“
(student dobrovolník)

Po roce 1989 a zejména od roku 2001 byla v ČR i v dalších postkomunistických zemích postupně obnovena myšlenka dobrovolnictví se zaměřením na řadu cílových skupin - děti a mládež, seniory, pacienty, osoby se zdravotním postižením, nezaměstnané a další. Dosud ale nebyl realizován projekt, který by propojil občany potřebné i občany pomoc poskytující s obcemi, neziskovými organizacemi i komerčními firmami na komunitním principu.

V posledních letech roste zájem obcí o větší propojení jednotlivých dobrovolnických programů se životem obce, jejích občanů a zaměstnanců firem. I komerční firmy postupně nalézají smysl dobrovolné činnosti v rámci svých strategií společenské odpovědnosti firem.

V Manifestu evropského dobrovolnictví se uvádí, že dobrovolníci jsou zapojeni do široké palety činností, jako je vzdělávání a sociální služby, vzájemná pomoc, organizování kampaní, komunitní a environmentální aktivity. Dobrovolnictví je tak inovativním prostředkem sociální integrace a přispívá k soudržnosti společnosti prostřednictvím vytváření vazeb důvěry a solidarity.

Postupně se daří přesvědčovat veřejnost, organizace, obce i státní resorty, že dobrovolnictví opravdu pomáhá, když je realizováno dle zásad managementu dobrovolnictví:

„Jakkoliv je dobrovolnictví poskytováno nezištně, není zadarmo.“
(Manifest Evropského dobrovolnictví, CEV 2006)

Od roku 2009 se nově nabízí spolupráce dobrovolnických center a municipalit na dvou sice obsahově odlišných, ale metodicky podobných činnostech – **dobrovolnické službě a veřejné službě**. Systémová spolupráce zde může pokrýt širší spektrum občanů od krátkodobě nezaměstnaných až po osoby bez přístřeší. Oba tyto principy jsou důležité zejména pro osoby ohrožené nezaměstnaností a sociálním vyloučením.

Zatímco dobrovolnictví nezaměstnaných se postupně nadále rozvíjí, institut veřejné služby prošel v letech 2011 a 2012 dvěma zásadními a navzájem rozporuplnými změnami, které způsobily k datu vydání této publikace prakticky její zánik.

V době sestavování tohoto textu v květnu 2014 probíhá zhodnocení desetiletého členství České republiky v EU. Z hlediska dobrovolnictví a jeho podílu na fungování občanské společnosti můžeme říci, že řada legislativních, metodických i praktických zdrojů i zkušeností pochází nejen ze států Evropské Unie, ale také z USA a dalších zemí.

V úvodníku časopisu Ekonom, pod názvem „Vyplatila se Unie?“, říká jeho autor Dalibor Martínek, šéfredaktor Ekonoma, mimo jiné toto:

„Nastal čas zúčtování. Dosavadních 3 652 dní v Evropské unii sice nevypadá jako nějaký osudový mezník, u kterého by bylo třeba

se zastavovat. Ale přepočteno na roky, 10 let se zdá být k ohlédnutí docela dobrou záminkou.

Pravda, ono je poněkud obtížné identifikovat se s entitou, v níž většina lidí mluví cizím jazykem a procestovat ji by mohlo zabrat celý život. Možná by přesto neškodilo položit si při pomyslném účtování vedle otázky „Co z unie mám?“ i dotaz „Čím jsem v poslední době prospěl svému okolí?“. Pokud by se takový přístup stal jedním z plodů současného bilancování, nemuselo by to být s Evropskou unií úplně ztracené.“
(Martínek, Ekonom, 18/2014)

V knize Jaro Křivohlavého, ve které autor nabízí myšlenku: „***co dělat, aby nám bylo dobře***“, mimo jiné čteme:

„Dobrovolnická aktivita se stále více objevuje jak v programech volnočasových aktivit, tak v programech zvláště lidí v důchodu. Ukazuje se nejen její sociální prospěšnost, ale i její kladný vliv na míru spokojenosti (štěstí). Některé studie uvádějí, že tato míra spokojenosti je srovnatelná – a někdy i převyšuje – míru spokojenosti, kterou navozuje tanec.“
(Křivohlavý, 2013)

Závěrem ocitujeme několik výstižných odstavců z komentáře J. Rozanského „Pobírači a tvůrci“ ke knize Nicholase Eberstadta A Nation of Takers, America´s Entitlement Epidemic:

„ … Jediné uspokojení, jež plyne z našeho zapojení do různých sdružení a vazeb, je dalším klíčovým důvodem, proč upřednostňovat dynamickou realitu občanské společnosti před bezduchým vměšováním a rušivými zásahy vládní byrokracie.

Ponecháme-li lidi, aby si poradili, jak umí, pak ti, kdo sdílejí nějaké zájmy a starosti, mají sklon se spontánně sdružovat.

Bez ohledu na to, zda jde o romantické námluvy, svědomitou péči o rodiče či děti, společnou pobožnost v kostele, soucitnou pozornost věnovanou sousedům ve zranitelném postavení, náhodnou konverzaci s prodavačem v železářství či dlouhé večery strávené s parťáky z pokeru či čtenářského kroužku, ve všech těchto vztazích nacházíme opravdovou hodnotu, smysl a uspokojení.

Všechny tyto momenty dalece překračují hranice materiálna. Takové organické sdružování je – jak napsal Alexis de Tocqueville – klíčem k „morálce a inteligenci demokratického národa“. De Tocqueville pak také říká, že „… pocity a myšlenky se obrozují, duše posiluje a lidská mysl se rozvíjí právě jen skrze vzájemné styky lidí mezi sebou navzájem.“
(Rozansky, 2012)

Výše uvedené postupy a příklady dokládají, že metodika „Dobrovolnictví v obci - jak na to?“ nabízí vyšší a zároveň inovativní úroveň managementu dobrovolnictví, a to komunitní dobrovolnictví jako prostředek vytváření místních a regionálních sociálních sítí.

Je zde také patrný význam mezinárodních projektů, jako je Zdravé město, pro dobrou spolupráci dobrovolnických center s městy, obcemi a regiony.

Dobrovolné zapojení občanů do komunitních aktivit je přirozený a tvořivý prostředek, jejichž cílem je podpora sociální integrace a zvýšení kvality života občanů prostřednictvím partnerství občanské, veřejné a komerční sféry na místní i regionální úrovni.

VII.1 Použitá a doporučená literatura

Angelovská, O., Frič, P., Goulli, R.: Revitalizace a konsolidace neziskového sektoru v ČR po roce 1989, AGNES, Praha 2009;

Bakule, M.: Zaměstnanost – konceptuální východiska, možnosti empirického zkoumání a dosavadní výsledky v České republice, Fórum sociální politiky, 2/2014;

Barrett, L., Dunbar, R., Lyccett, J: Evoluční psychologie člověka, Portál, Praha 2007;

Bárta, J.: Strategické plánování pro neziskové organizace, NROS, Praha 1997;

Baštecká, B. a kol.: Terénní krizová práce. Psychosociální intervenční týmy, Grada, Praha 2005;

Bernard, J., Kostelecký, T., Illner, M., Vobecká, J.: Samospráva venkovských obcí a místní rozvoj, SLON, Praha, 2011;

Brozmanová Gregorová, A., Marček, E., Mračková, A.: Analýza dobrovoľníctva na Slovensku, Univerzita Mateja Béla, OZ Pedagóg, PDCS, o.z., PANET, Banská Bystrica 2009;

Brumovská, T; Málková, G.: Mentoring – Výchova k profesionálnímu dobrovolnictví, Portál, Praha 2010;

Brynjolfsson, E., McAfee, A.: The Second Machine Age, Hardcover, 2014;

Buchtová, B. a kol.: Nezaměstnanost, psychologický, ekonomický a sociální problém, Grada, Praha 2002;

Carroll, M., Tholstrupova, M.: Integrativní přístupy k supervizi. Triton, Praha 2004;

Cesta časem do roku 1900, CD, Multimedia ART, 1999;

Cesty k účinnému fundraisingu, Spiralis, Praha 2004;

Clinton, B.: Dárcovství, Volvox Globator, Praha, 2008;

Cungi, Ch.: Jak zvládat stres, Metody a praktická cvičení, Portál, Praha 2001;

Čermák, D., Vobecká, J. a kol.: Spolupráce, partnerství a participace v místní veřejné správě, SLON, Praha, 2011;

Čírtková, L., Vitoušová, P. a kol.: Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů, Grada, Praha 2007;

Disman, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost, UK – Karolinum, Praha 1993;

Dobrovolníci pro kulturu, dobrovolnická činnost v kulturních organizacích, Česká kancelář programu Culture, Praha 2011;

Drucker, P. F.: Řízení neziskových organizací – praxe a principy, Management Press, Praha 1994;

Fischer-Epe, M.: Koučování, Portál, Praha 2006;

Fleming, I., Taylor, A.: Koučink, Praha, Portál 2005;

Frič, P.: Aktivity a potřeby neziskových organizací v ČR, AGNES, ICN, Praha 1998;

Frič, P. a kolektiv: Strategie rozvoje neziskového sektoru, Fórum dárců, Praha 2000;

Frič, P. a kolektiv: Dárcovství a dobrovolnictví v České republice, NROS a AGNES, Praha, 2001;

Frič, P., Pospíšilová T. a kol.: Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století, HESTIA, AGNES, Praha 2010;

Frič, P., Vávra, M.: Tři tváře komunitního dobrovolnictví, HESTIA, AGNES, Praha 2012;

Gardner, J. W.: Budování komunity, Nadace VIA, Praha 1999;

Glosová, D. a kol.: Bydlení pro seniory, ERA, Brno, 2006;

Gorgol, D., Karvinská radnice přerušila zaměstnávání lidí za stravenky, Karvinský a Havířovský deník, 19.2.2013;

Guggenbühl-Craig, A.: Nebezpečí moci v pomáhajících profesích, Portál, Praha 2007;
Háblová, L.: Zdroje mezinárodní finanční pomoci zaměřené na NO, Centrum VIDA – Život dětí a mládeže, Děčín 2001;
Hájek K.: Práce s emocemi pro pomáhající profese, Portál, Praha 2006;
Hatoková M., ed.: Sprevádzanie chorých a zomierajúcich. Dobrovoľníctvo v nemocniciach a paliatívnych zariadeniach, Vrba, Bratislava 2009;
Hartl, P.: Komunitní práce, Katedra sociální práce FFUK, Praha 1993;
Hartl, P.: Psychologický slovník, BUDKA, Praha 1993;
Havrdová, Z.: Kompetence v sociální práci, Osmium, Praha 2000;
Havrdová, Z., Hajný, M. at al.: Praktická supervize, Galén, Praha 2008;
Hayes, N.: Psychologie týmové práce, Portál, Praha 2005;
Hawkins, P., Shohet. R.: Supervize v pomáhajících profesích, Portál, Praha 2004;
Hendl, J.: Úvod do kvalitativního výzkumu, Karolinum, Praha 1999;
Hloušek, J.: Právní minimum pro pracovníky NO, Občanské poradenské středisko, o.p.s., Hradec Králové 2000;
Hrdá, J.: Osobní asistence, poradenství a zprostředkování, APZP, Praha 2006;
Hutař, J.: Sociálně právní minimum pro osoby se zdravotním postižením, NRZP, Praha 2009;
Chaloupková, H. L.: Moje obec, moje město – věc veřejná, Nadace VIA, Praha 2000;
Jankovský, J.: Etika pro pomáhající profese, Triton, Praha 2003;
Jindrová, P., Dusík, J.: Komunitní koalice: Proč a jak?, Centrum pro komunitní práci, Plzeň 1997;
Kalvach, Z., Čeledová, L., Holmerová, I., Jirák, R., Zavázalová, H., Wija, P. a kol.: Křehký pacient a primární péče, GRADA, Praha 2011;
Kapr, J., Linhart, J., Fišerová, V., Vodáková A.: Sociální deviace, sociologie nemoci a medicíny, SLON, Praha, 1991;
Kavanová, L.: Lék na stud v tramvaji, týdeník Respekt, 14/2014;
Keményová, Z., Daňková, J.: Google, Škoda Auto, ČEZ, zaměstnavatelé snů, Hospodářské noviny, číslo 027, 7. - 9. února 2014;
Klepač, F.: Metodika programu Rozvoj dobrovolnictví, Dobrovolnické centrum, o. s., Ústí nad Labem 2006;
Klíma, P. (garant) a kol.: Kontaktní práce, Antologie textů české asociace streetwork, ČAS, NVF-CEKAS, Praha 2007;
Kolektiv: Místo pro život, Nadace Partnerství, Brno, 1999;
Kolektiv: Obce, města, regiony a sociální služby, Socioklub, Praha 1997;
Kolektiv: Texty k personálnímu řízení v neziskové organizaci. AGNES, Praha 2008;
Kolektiv: Texty k řízení neziskové organizace. Projekt: 3 stupně řízení – 3 kroky ke stabilitě, AGNES, Praha 2008;
Kopřiva, K.: Lidský vztah jako součást profese, Portál, Praha 1997, II. vydání 2006;
Kosina, K. a kol.: Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky, AGNES, Praha 2003;
Koukolík, F.: Proč se Dostojevskij mýlil?, GALEN, Praha 2007;
Koukolík, F., Drtinová, J.: Vzpoura deprivantů, GALEN, Praha 2006;
Koukolík, F.: Zvíře politické. Eseje o lidské nátuře, GALEN, Praha, 2012;
Křivohlavý, J.: Psychologie vděčnosti a nevděčnosti, GRADA, Praha 2007;
Křivohlavý, J.: Psychologie pocitů štěstí, Současný stav poznání, GRADA, Praha 2013;
Lesy a dobrovolnictví, Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem 2011;
Lipczinsky, M., Boerner H.: Úspěch a sebepoznání, GRADA, Praha 2008;

Manifest Evropského dobrovolnictví, CEV, Brusel 2006;
Maroon, I.: Syndrom vyhoření u sociálních pracovníků, Portál, Praha 2012;
Martínek, D.: Vyplatila se Unie?, Ekonom, č. 18/2014;
Matoušek, O. a kol.: Práce s rizikovou mládeží, Portál, Praha 1996;
Matoušek, O. a kol: Encyklopedie sociální práce, Portál, Praha 2013;
Matoušek, O. a kol.: Základy sociální práce, Portál, Praha 2001;
Matoušek, O.: Metody a řízení sociální práce, Portál, Praha, 2003;
Matoušek, O.: Ústavní péče, Sociologické nakladatelství, Praha 1996;
Matoušek, O., Koláčková, J., Kodymová P. (eds.): Sociální práce v praxi, Portál, Praha 2005;
Mezinárodní dobrovolnictví v České republice s INEX-SDA, příručka pro hostitele projektů, INEX – Sdružení dobrovolných aktivit, Praha 2012;
Možný, I.: Česká společnost, Nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života, Portál, Praha 2002;
Nečas, P.: Veřejná služba: Obec sama zváží své možnosti, Moderní obec, číslo 2, 2009;
Nerandžič, Z.: Animoterapie aneb Jak nás zvířata umí léčit, Albatros, Praha 2006;
Novosad, L.: Základy speciálního poradenství, Portál, Praha 2006;
Novotný, A.: Kontinuitu vesnického osídlení je možné udržovat i dnes, Moderní obec, číslo 12, prosinec 2013;
Novotný, J., Lukeš, M. a kol: Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací, VŠE, Oeconomica, Praha 2008;
Občanský sektor, Fakta pro každého, ICN, Praha 1999;
Obec a veřejná služba, MPSV, Praha 2010;
Obecné otázky neziskového sektoru, Sborník materiálů specializačního kurzu „Řízení neziskových organizací, AGNES, Praha 1999;
Ochman, M., Jordan, P.: Dobrovolníci: cenný zdroj pomoci, The J. Hopkins Univ. Institut for Policy Studies, Baltimore 1997;
Pačesová, M.: Lékař, pacient a Michael Balint, TRITON, Praha 2004;
Palán, Z.: Lidské zdroje – výkladový slovník, s. 139, Academia, Praha 2002;
Plamínek, J. a kol.: Řízení neziskových organizací, Nadace LOTOS, Praha 1996;
Plaňava, I.: Průvodce mezilidskou komunikací, Grada, Praha 2005;
Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech, Pracovní skupina při MV ČR Dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech, Praha 2013;
PROSTOR, společensko-kulturní revue: Norská inspirace: kultura občanského života v česko-norském kontextu, XXVII ročník, Sdružení pro vydávání revue Prostor, Praha 2010;
Prouty, G., Werde, D., Portner, M.: Preterapie, Navázání a udržení kontaktu s obtížně komunikujícími klienty, Portál, Praha 2005;
Průvodce procesem komunitního plánování, MPSV, Praha 2004;
Průvodce projekty Evropského sociálního fondu, Europeum, Praha 2003;
Reichel, J.: Kapitoly metodologie sociálních výzkumů, Grada, Praha 2009;
Reitmayerová, E., Broumová, V.: Cílená zpětná vazba, Portál, Praha 2007;
Ridley, M.: Původ ctností, Portál, Praha 2000;
Rifkin, J.: The End of Work - The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era, Tarcher/Putnam, New York 1995;
Rozansky, J.: Makers and Takers, Commentary, November 2012, z anglického originálu přeložil Pavel Pejša pro Kontexty 5/2013;
Ruiz, M.: Čtyři dohody. Kniha moudrostí starých Toltéků, Pragma, Praha 2001;

Ryšavý, I.: Povinná veřejná služba skončila. Obce čekají na kroky MPSV, Moderní obec, číslo 1, leden 2013;
Salamon, L. M., Anheier, H. K. a spolupracovníci: Nástup neziskového sektoru, AGNES, Praha 1999;
Salamon, L. M., Anheier H. K., et al: Global Civil Society: Dimensions of the Nonprofit Sector, MD, Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, Baltimore 1999;
Senioři a kultura, příklady zapojení starší generace do kulturních projektů, Česká kancelář programu Kultura, Praha 2012;
Scott-Peck, M.: V jiném rytmu (Vytváření komunit), Votobia, Olomouc 1996;
Schmidbauer, W.: Psychická úskalí pomáhajících profesí, Portál, Praha 2000;
Skovajsa, M. a kol: Občanský sektor, Organizovaná občanská společnost v České republice, Portál, Praha 2010;
Sip, D., Jindrová, P.: Komunitní organizování na Slovensku a v Čechách, CpKP a Nadace Partnerství, Plzeň 1998;
Sociální ekonomika v EU a její aplikace na podmínky ČR, Orfeus, Praha 2004;
Sozanská, O., Tošner, J.: Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích Portál, Praha 2002, II. vydání 2006;
Stančíková, M., Šabatová, J.: Canisterapie v teorii a praxi, Sdružení „PIAFA“, Vyškov 2012;
Svatošová, M.: Hospice a umění doprovázet, Ecce homo, Praha 1995;
Šálek, M., Feřtek, T.: Novináři nejsou zlí. Mediální rukověť pro neziskové organizace, Nadace VIA, Praha 2001;
Šimek, A., Kalina K.: Supervize – kazuistiky, Triton, Praha 2004;
Tomeš, I.: Sociální politika a mezinárodní zkušenost, Socioklub, Praha 2001;
Trhlínová, Z., K.: Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů, AUDITORIUM, Praha 2014;
Tvorba vize komunity, autorka amerického originálu Susan Clark s přispěním Delie Clark, Nadace Partnerství, 2004;
Úlehla, I.: Umění pomáhat, Renesance, Písek 1996;
Úvod do supervize, Cyklický model, SCAN, Tišnov 2002;
Vajdová, T.: Česká občanská společnost 2004: po patnácti letech rozvoje, Nadace rozvoje občanské společnosti, Fakulta humanitních studií UK, Akademické nakladatelství CERM, Brno 2005;
Vargová, A., Gorgol, D.: Veřejná služba se vrací. Úklid za stravenku, Karvinský a Havířovský deník, 10.2.2013;
Vávrová, S.: Doprovázení v pomáhajících profesích. Portál, Praha 2012;
Vítková, M.: Kapitoly z personálního řízení pro neziskové organizace. 1. vyd., Gaudeamus, Hradec Králové 2004;
Vajdová, T.: Česká společnost 2004: po patnácti letech rozvoje, NROS, FHS UK, Praha 2005;
Velemínský, M.: Zooterapie ve světle objektivních poznatků, DONA, Praha 2007;
Vostřáková, L.: Pečující komunita, In: Sborník přednášek z konference, Praha 1999;
Výrost, J., Slaměník, I. (Eds.): Aplikovaná sociální psychologie II, Grada, Praha 2001;
Vybíral, Z.: Psychologie jinak. Současná kritická psychologie, Academia, Praha 2006;
Vybíral, Z.: Psychologie komunikace, Portál, Praha 2005;
Winch, P.: Idea sociální vědy a její vztah k filosofii, CDK, Brno 2004;
Whitmore, J.: Koučování. Rozvoj osobnosti a zvyšování výkonnosti, Management Press, Praha 2004;
Zavádění standardů kvality sociálních služeb do praxe. Průvodce poskytovatele, MPSV, Praha 2003;

VII.2 Internetové zdroje

http://vdb.czso.cz/mos/
http://zakony.centrum.cz/ustava-ceske-republiky?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=zakony-od-centrum_cz
www.adorea.cz
www.bbbsi.org
www.ceske-socialni-podnikani.cz/cz/
www.cev.be
www.cs.wiktionary.org/wiki/melouch
www.DataPlan.info
www.dcul.cz
www.deggendorf.de
www.DobraPraxe.cz
www.DobraPraxe.cz/cz/tema/dobrovolnictvi
www.DobraPraxe.cz/cz/tema/vsetin-pracovni-terapie-v-azylovem-dome-elim
www.dobrovolnictvo.sk
www.dobrovolnik.cz + databaze.dobrovolnik.cz
www.dobrovolnici.cz
www.elimopava.cz
www.facebook.com/NSZM.CZ
www.freiwilligenzentrum-deggendorf.de
www.hest.cz
www.chelcice.cz
www.inexda.cz
www.unesco-kromeriz.cz
www.kous.cz/dobrovolnictvi-pro-vysocinu/ds-1020/p1=1097
www.krebul.cz
www.kr-vysocina.cz
www.marebalticum.org
www.mestovsetin.cz/mesto.asp?p1=6517
www.mladezvakci.cz/evropska-dobrovolna-sluzba
www.musobeslav.cz
www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx
www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c_3628_1779_11.html
www.narodni-kvalifikace.cz
www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-mladez
www.nipos-mk.cz/?s=dobrovolnictv%C3%AD&B1
www.nsp.cz
www.opava-city.cz
www.prachatice.cz
www.prachatice.eu
www.rolnicka.cz
www.rolnicka.cz/nase-sluzby-a-zarizeni/dobrovolnicke-centrum
www.slunicko-vsetin.cz
www.trebic.charita.cz
www.usti-nl.cz
www.univerzita-online.cz/mng/psychologie-v-ekonomicke-praxi/jedinec-v-pracovni-skupine
www.vesniceroku.cz/files/file/2013%20VR/2013_priloha_podminek.pdf
www.volunteer.cz
www.youth.cz
www.zapojme.se
www.ZdravaMesta.cz, http://ZdravaMesta.cz/index.shtml?apc=r2082129t

VII.3 Přílohy

Příloha č. 1:

Publikace vydané Národní sítí Zdravých měst ČR ve spolupráci s odbornými partnery

(www.ZdravaMesta.cz/publikace**)**

- PŮČEK, M., KOPPITZ, D. Strategické plánování a řízení pro obce, města a regiony (2012)
- Inspirujme se! Ukázkové aktivity a dobrá praxe ze Švýcarska a České republiky (2010)
- Udržitelná energetika – zdroje a úspory – kam pro inspiraci? (2008)
- Udržitelná a bezpečná doprava - kam pro inspiraci? (2007)
- Dobrá praxe jako inspirace - ukázkové příklady a aktivity z měst, obcí a regionů (2006)

Příloha č. 2:

Metodiky, manuály a sylaby kurzů, které (spolu)vydala HESTIA

Informace o jednotlivých titulech v tištěné, resp. elektronické podobě k zaslání či stáhnutí z webu získáte na info@hest.cz.

Aronová, K., ed.: Dobrovolnictví v Domovech pro seniory, Příklady dobré praxe, HESTIA, Praha 2008;
Benedíková, L.: Rukověť dobrovolníka pečujícího o seniora, HESTIA, Praha 2102;
Boček, J., Lochman, O.: Dobrovolně přes hranice, HESTIA, Praha 2012;
Boček, J., Lochman, O.: Voluntarily Across the Border, HESTIA, Praha 2012;
Dokumentace dobrovolnických center a programů, Studijní materiály pro kurzy koordinátorů dobrovolníků, HESTIA, průběžně aktualizováno na www.hest.cz;
Kolektiv: Metodika integrace dobrovolnictví v zařízeních pro seniory, HESTIA, Domov Sue Ryder, Domov sv. Karla Boromejského, Praha 2005;
Kolektiv: Dobrovolnictví pro všechny, Sborník příběhů o dobrovolnictví pro komunitu, vydáno v rámci projektu FLAGSHIP ČR, HESTIA, Praha 2012;
Manuál programu 3G, Spojuje tři generace a pomáhá, HESTIA, Praha 2013;
Manuál programu Pět P (Big Brothers Big Sisters), HESTIA, Praha 2013;
Novotný, M. a kol: Dobrovolnictví středoškoláků, HESTIA, Praha 2003;
Novotný M., Stará I.: Dobrovolníci v nemocnicích - metodický manuál pro zdravotnická a sociální zařízení, HESTIA 2002;
Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci, sborník o desetileté činnosti HESTIA, Portál 2005;
Sozanská, O., Tošner, J.: Metodika dobrovolnictví nezaměstnaných z hlediska projektů Job Rotation, HESTIA, EQUAL, Praha 2005;
Tošner, J. a kol.: Metodika dobrovolnictví v sociálních službách, zpracovatel HESTIA v rámci projektu ESF OPLZZ: Rozvoj dostupnosti a kvality sociálních služeb v Královéhradeckém kraji II, Praha 2012;
Tošner, J.: Metodika supervize v sociálních službách v podmínkách projektu Podpora transformace sociálních služeb v letech 2011 – 2013, MPSV, Praha 2013;
Tošner, J.: Metodika vzdělávacích plánů, Celoživotní vzděláváni v sociálních službách, MPSV, Praha 2007;
Tošner, J., editor: Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace, HESTIA, Praha 2003;
Tošnerová, T., Tošner, J.: Burn – Out Syndrom, Syndrom vyhoření, pracovní sešit, HESTIA, Praha 1996;
Tošnerová, T., Tošner, J.: Mapování role v pomáhající profesi, pracovní sešit, HESTIA, Praha 1999;
Zemanová, B., Kořínková, I., Tošner J.: Praktický průvodce programu Dobrovolníci v nemocnicích, FN Motol a HESTIA, Praha 2004, Aktualizace 2005;
Zvířata v domovech nejen pro seniory: Překlad monografie „Tiere im Altersheim“, IEMT, Wien, 1993, HESTIA, Praha 1999;

Příloha č. 3:

Kontinuitu vesnického osídlení je možné udržovat i dnes

Nedávno jsem slyšel netradiční vysvětlení definice venkova. Slovo venkov je prý složeno z částí „ven“ a „kov“. Každý chce občas z města „ven“, zvláště v dnešní překotné době. Venkovské chaloupky, lesy, pole, louky, čisté bystřiny, svěží vzduch - to zvlášť uklidňuje. Doménou venkova přitom vždy bylo zemědělství, které udržuje přijatelný ráz krajiny a stará se o její údržbu. „Kov“ zase symbolizuje povahu venkovského obyvatelstva. Venkov totiž vyžaduje tvrdé lidi. Nemají „po ruce“ super- a hypermarkety, nemocnice „hned za rohem“, „pod okny“ městskou hromadnou dopravu s krátkými intervaly, divadla ... Ale někdy nemají ani pracovní příležitosti. A v zimě? Už teď se mnozí např. obávají zavátých silnic, které jim v příštích měsících určitě opět notně ztrpčí život.

Při různých setkáních s mladými lidmi často slyším, že na venkově chtějí trvale žít, zakládat rodiny a účastnit se všech aktivit, které vedou k harmonickému rozvoji obce. Co dnes nutká mladého člověka, aby zůstal žít v menší obci a odolal lákadlům města?

V prvé řadě jsou to dobré rodinné vazby. Vztah k rodičům, k rodnému domu - a také určitá odpovědnost za svou ves a hrdost na ni, jsou nutnými předpoklady pro trvalé zakotvení. Je dobré, má-li mládež možnost, třeba i jen amatérského sportovního vyžití - a zároveň se aktivně podílí na údržbě zařízení k tomu určených. Stejně důležité je, aby se lidé setkávali, pomáhali si a vytvářeli dobré přátelské sousedské vztahy. V tom musí jít příkladem místní samospráva, která nese přímou odpovědnost za reakce na podněty občanů. Nelze říkat »musíte«. Ale musí se volit slova, jako »zveme vás« či »pojďte mezi nás«. To je první krůček k navození přátelské atmosféry v obci. Objeví-li se problém, nelze ho zastírat, ale ani hledat viníka »za každou cenu«. Avšak musí být zjevné, že problém samosprávu spolu s ostatními občany mrzí, že nechce, aby se opakoval, a umí k tomu přijmout potřebné opatření.

Dříve na vesnici bývaly grunty, předávané z generace na generaci, čímž se zachovávala kontinuita vesnického osídlení. Dnes musíme hledat nové způsoby, jak tuto kontinuitu obnovovat a udržovat. Velkou možností je nabídka rozmanitých příležitostí společenského života, z nichž si každý může vybrat »tu svou«. Ať už při individuálním vyžití či ve spolcích. Jestliže se scházejí tátové a maminy, pak se určitě budou scházet i děti. Škola s pestrou nabídkou zájmových aktivit je k tomu dobrou příležitostí pro děcka, hostinec občas pro chlapy a dobře fungující spolky pro všechny.

Žijme slušně v rodinách, pomáhejme si v nouzi, setkávejme se při společenských akcích. Takto vytvořené společenství je zárukou, že se lidé cítí i na venkově dobře a mladí nemají důvod odtud odcházet do anonymity měst. Sdílená radost - dvojnásobná radost, sdílená bolest - poloviční bolest. Touto moudrostí předků se snažíme řídit i v Podbřezí.

Pěkně upravená a čistá obec, dobré vztahy mezi lidmi, bohatý společenský život, vybudovaná kvalitní infrastruktura a možnosti příjemného a důstojného bydlení jsou zárukou, že z vesnic nebudou odcházet mladí lidé. Jen v naší obci tak za několik posledních let přibylo na sto převážně mladých obyvatel.

(Novotný, A.: Moderní obec, číslo 12, prosinec 2013)

ANOTACE

Metodika „Dobrovolnictví v obci - jak na to?“ nabízí možnosti zapojení dobrovolníků do života společnosti, a to formou komunitního dobrovolnictví jako prostředku vytváření místních i regionálních sociálních sítí.

Metodika představuje staletou historii i současný stav dobrovolné spolupráce občanů i organizací, uvádí konkrétní příklady dnešní spolupráce od menšího města – Soběslav, přes větší města – Prachatice, Vsetín, Opava, včetně krajského města Ústí nad Labem, až po oblast kraje Vysočina a také zahraniční příklad z rakouského Deggendorfu.

Metodika popisuje doporučené postupy vytváření komunit na základě koordinace dobrovolné spolupráce, kterou nazýváme management dobrovolnictví. Také představuje konkrétní možnosti zapojení a spolupráce veřejné správy, dobrovolnických center s využitím podpůrných pracovních - obvykle dobrovolných - skupin občanů a zástupců veřejné správy i dalších organizací.

Dobrovolné zapojení občanů do komunitních aktivit je přirozený a tvořivý prostředek, jejichž cílem je podpora sociální integrace a zvýšení kvality života občanů díky dobře fungujícímu partnerství občanské, veřejné a komerční sféry na místní i regionální úrovni.

Vydala AGNES ve spolupráci s HESTIA

Praha 2014

ISBN: 978-80-87548-00-4